

A MAGYARORSZÁGI CIGÁNYOK HELYZETE ÉLESBEN

Jónás Béla

A MAGYARORSZÁGI CIGÁNYOK HELYZETE ÉLESBEN

„Nem vagyok az, ami megtörtént velem, az vagyok, amivé lenni akartam.”

Gondolatait papírra vetette: Jónás Béla
2019.

KI IS VAGYOK ÉN, AKI E KÖNYV MEGÍRÁSÁRA VÁLLALKOZOTT?

„A kis szenvedések kihoznak bennünket a sodrunkból, a nagyok észretérítenek.”

Jónás Béla vagyok, Pápán születtem az 1950-es évek elején. Gyermekéveimet egy kis bakonyi faluban, Bakonytamásiban töltöttem, ahol az író *Tatay Sándor* is született.

Egyszobás, szalmatetős putriban laktunk kilencen, szinte elviselhetetlen szegénységben. Apám primás volt, az ebből származó jövedelem nem fedezte a család heti, havi szükségleteit. Emellett más munkát is kellett vállalnia. Segéd munkásként dolgozott a pápai útfenntartó vállalatnál. Kilenc gyermek mellett anyám nem tudott munkát vállalni. A családnak olyan kevés volt a jövedelme, hogy nem jutott mindenkinek cipő. Anyám olyan cipőt vett, amit a fiúk, lányok egyaránt hordhattak, így felváltva viseltük. Kora tavasztól késő ősziig meztláb jártam iskolába, már amikor jártam.

Szüleim arra kértek, hogy minél előbb vállaljak valamilyen munkát. Gyermekkorom úgy zajlott le, hogy elvállaltam a falu teheneinek és kecskéinek az őrzését. Május egytől már nem jártam iskolába, a teheneket kellett őrizni, cserébe húst, lisztet, tojást, szalonnát kaptunk. Az öltözködésem egyszerű volt, pizsama felső és klottgatya, az is folt hátán folt. Ha fűjt a szél, sütött a nap, esett az eső, kint voltam a határban a tehenek mellett. Helyzetemben a kényszerűség dominált.

Nyolcadik osztályt 3,2-es átlaggal végeztem. Példamutatás nem volt, a nyolcadik osztály után Győrben a 400-as számú Szakmunkás Intézetben tanultam tovább. Akkor a hegesztő szakma kétéves volt. Az első félévben megbuktam. Kollégista voltam, engem sosem látogatott meg senki, nem küldtek csomagot, szülői értekezletre soha nem jöttek el. Ezt látva, a nevelőtanárom felkarolt. *Parcsami Jánosnak* hívták. Az Isten vigyázzon rá. Azt mondta nekem: Béla fiam, én elvállalom a tanításodat, ha elfogadod. Elfogadtam, s mindennap két órát tanultunk. Azon felül külön bementem a tanulószobába, ahol akkor már egy lélek sem volt és tanultam vacsoráig. Mikor megvacsoráztam, visszamentem a tanulószobába és tanultam takarodóig. Ez mindennap így ment. Ennek okai a szegénységből való kitörés és magamnak is bizonyítani akartam. **Az ember nem választhatja meg a bölcsőjét, de azt igen, hogy mivé teszi önmagát.**

Gyermekkoromban annak is örültem, ha zsíros kenyeret ettem. Mikor már volt kecskénk, a kenyér mellé tej is jutott. De visszatérek Győrbe. A nevelőtanárom elintézte, hogy pótvizsgázhassak. A második félévben ráhajtottam a tanulásra és annyira feltornáztam magam, hogy év végére az osztály legjobb tanulója lettem. A második év végére az iskola országos versenyre küldött. A szakmunkás bizonyítvány megszerzése után a Magyar Vagon- és Gépgyárban, mint hegesztő dolgoztam. Az Isten olyan jó munkahelyre tett, ahol a színesfémek hegesztésének szinte minden titkát elsajátítottam. Majd a szakma ifjú mestere címet is elnyertem (1971-72). Az évek múlásával hegesztő szakoktató lettem. A további tanulmányaimat a fizikai munka mellett végeztem el, így lettem középiskolai tanár. Hosszú éveken át a diák- és felnőttoktatásban dolgoztam. Szakmunkásokat vizsgáztattam és különböző gimnáziumokban érettségiztettem. Nem vagyok az, ami megtörtént velem, az vagyok, amivé lenni akartam.

Iskolai végzettségem:

1968-1970 – 400 sz. Szakmunkásképző iskola (Győr)
1977-1981 – Ságvári Endre Gimnázium, érettségi
1981-1984 – Zalka Máté Gépipari és Szakközépiskola, szakérettségi (Gépészeti szak)
1984-1985 – Zalka Máté Gépipari Technikum (Gépkarbantartó-javító szak)
1991-1993 – Miskolci Egyetem, műszaki tanár
1994-1997 – Eszterházy Károly Tanárképző Főiskola (Technika szak)
1997-2000 – Eszterházy Károly Tanárképző Főiskola (Földrajz- Filozófia szak)
2000-2003 – Pécsi Tudományegyetem. középiskolai tanár (Földrajz szak)
2000-2003 – Pécsi Tudományegyetem, középiskolai tanár (Romológia szak)

Kitüntetéseim:

3-szor Don Bosco-díj
1-szer Boldog Sándor nevelési díj
2-szer Kazincbarcika város tanára kitüntetés
2-szer Miniszteri kitüntetés Budapest

A romák nemzetközi zászlója, melyet 1971-ben fogadtak el.
Középen a csakra, vagyis az életkerék, ami az örök vándorlást jelképezi.
Nemzetközi jelmondatuk: **OPRE ROMA!** Jelentése: *Fel, cigányok!*

ELŐSZÓ

„Jobb dolog meggyújtani egy lámpást, mint átkozni a sötétséget.”
(kínai mondás)

Amikor megkérdezték *Diogenészt*, mi a legszebb a világon, ő így válaszolt: a nyílt beszéd. Hát én is ezt teszem. Ahol most tart a cigányság, abba benne van, amit eddig csinált. Semmi sem egy pillanat alatt történik, mindennek van valami előzménye. Mivel eltűntek a határok, minden ember szabadon gondolkodhat, így az én gondolataim is szabadon szárnyalhatnak.

Sokat tépelődtem, hogy megírjam-e ezt a nem könnyű feladatot. Véleményemet, tapasztalataimat igyekeztem kifejezni egy olyan korban, amikor az őszinteségből fakadó valóság tönkre teheti az ember életét. Végül úgy döntöttem, hogy az utókor számára hasznos lehet. Tudom, hogy e könyv minősítésénél több lesz a negatív vélemény, mint a pozitív. De majd az idő igazolja a tények létét és valóságát. Aligha lehet meglepő a leírtak értelmében annak jelzése, hogy mi várható az európai és a magyarországi cigány kisebbségre. Tény és való, hogy a kritikai észrevétel mellett megértést is kiváltanak majd. (Ezt a könyvet tele szomorúsággal, és keserőséggel írom, mert a cigányságnak a jövőképe kilátástalan és reménytelen.)

Úgy gondolom, hogy a romák számára a boldogság nem fontos, mert ha az lenne, akkor lennének kitűzött céljaik, amit bármi áron el kellene érni. Bár a boldogság nem kötelező az ember életében. A boldogságot nem lehet megkövetelni, megrendelni vagy elhatározni. Legfőlőbb feltételeinek a megteremtésében járhatunk közre, amire a cigány emberek többsége képtelen. Befektetett munka nélkül dicsőség sincsen, mint ahogy tanulás nélkül eredmény sem. Én nem azt kérem tőlük, hogy tudják minden csillag nevét, de azt szeretném, ha felnéznének végre.

A cigány népeiségnek, mint nemzetnek, a fejlődés mozgatórugóját nem csak anyagi oldalról kell támogatni, hanem a szellemet is művelni kell. A hatalmon lévő kormányok csak akkor és csak úgy tudják a jelen és a jövő romapolitikát kezelni, ha a kemény kéz politikáját alkalmazzák. De ez a lépés legyen törvényes keretek között, következetes, tiszta, őszinte és igazságos. Ha a kormányok nem teszik meg, akkor Magyarország 10-15 év elteltével összeroppan, mint óceán mélyén a tengeralattjáró. Jobb dolog meggyújtani egy lámpást, mint átkozni a sötétséget.

Mielőtt még valaki úgy gondolja, hogy itt valami előítéletről van szó, az élénk tévedésben van. Azért, mert akkor önmagammal szemben is ezt kellene tenni. Én nem felejtettem el annak a forrásnak a nevét, ahol vizet ittam. Csupán tapasztalataimat vetem papírra, úgy, ahogy volt, van. Nyersen, világosan és őszintén. Hiszen az ember abból nő, ha hisznek neki, és úgy marad fenn, ha érdemes hinni.

Csupán szeretném felébreszteni álmukból az adott időszakban hatalmon lévő kormányt, hogy bizony cselekedni kellene. A romáknak pedig azt javaslom, hogy eddig nem használt agyukat ideje lenne gondolkodásra kényszeríteni, mert ha nem teszik, akkor bizony egy megvetett, kényszerűségből megtúrt nép lesz, míg léteznek.

A cigányok örök vándorlók?

Kép forrása: <https://tenyleg.com/2016/07/03/a-ciganyok-orok-vandorlok/>

Isten előtt minden ember fontos és értékes, nemzetségtől, bőrszíntől, faji hovatartozástól függetlenül. De felmerült bennem egy gondolat, hogy valamikor réges-régen, mikor az Úr osztotta a nemzeteknek az erényeket, mint pl.: bölcsesség, igazságosság, mértékletesség, állhatatosság, leleményesség és az odaadás, még az is elképzelhető, hogy a cigányok arra is lusták voltak, hogy sorba álljanak. A tapasztalataim alapján merem javasolni, hogy egyedül a Biblia tanulmányozásának van ereje, hogy megváltoztassa az emberek (cigányok) gondolkodását, érzelmeit és ízléseit. Így talán van esély, hogy eltüntessék életükből a negatív, felelőtlen gondolkodást. Higgyétek el, az ember képes átélni a változásokat, ha tudatában van annak, hogy mit veszíthet. **Hallgass a tanácsra és fogadd el a feddést, hogy később bölcs lehess**(Példabeszédek könyve 19.20)

Ez a könyv, vagy inkább jegyzetek, nem csak az én tapasztalataimat tárják az olvasók elé. Az egyetemi évek jegyzeteire, kutatásaimra, más emberek kutatásaiból, folyóiratokból, szakkönyvekből, eszmecserékből, forrásanyagokból, elbeszélgetésekből, előadásokból, a volt tanárain megglátásából és a tanárkollégák panaszaiból vett gondolatokat próbáltam csokorba szedni.

Én nem vagyok író, csupán azokat a tapasztalatokat próbálom az olvasók elé tárni, amelyek már régóta foglalkoztatják a kissé zavarosan látó magyar és cigány embereket.

Szeretném egyszer és mindenkor felnyitni a romák szemét, hogy a cigányok ébredjenek föl ebből a többszáz éves álomból és csöppenjenek bele a valós világba. Használják gondolkodásra az agyukat, mert eddig csak vegetáltak. Ne azon törjék a fejüket, hogy hogyan lehet másokat meglopni, átvágni, kihasználni, másik nyakán, parazita módon élösködni, hanem tanuljanak meg normális emberhez méltó életet élni. Nem mindig másokat kell

hibáztatni, bűnbakot keresni, hanem **tanulni kell!** hogy tudj eligazodni ebben a rohamosan fejlődő világban. Próbálg meg gondolkodni, anélkül a tanulás és a munkád sem lesz sikeres.

Ha meg akarod változtatni a világot, először magadnak kell megváltozni olyanná, amilyenné szeretnéd látni! Mert nem mindegy, hogy valaki mire büszke, mivel elégedett, vagy miért kell

Auguste Raffet Nándorló cigány család Moldvában, 1837

Magyarországi cigányok, 1907.
Forrás: <https://hu.wikipedia>

Medvét vezető cigányok Spanyolországban,
19. század
Forrás: <https://hu.wikipedia>

A ROMA NEMZET

A többségi társadalomba beilleszkedett roma értelmiség tagjai közül világszerte, így Magyarországon is egyre többen fedezik fel maguknak újra csoportjuk ősi hagyományait és főleg a roma nyelvet. Olyanok is elsajátítják, akik a családjuk körében nem beszélték. A roma nyelv valamennyi roma csoport egységének legfontosabb kifejezője. A nyelv alapján kialakulóban van a modern kornak megfelelő, egységes roma nemzeti kultúra.

Az **1971**-ben elfogadott roma nemzeti zászló, közepén a *csakravagyis* életkerék.

Az **1971**-es első Roma Világkongresszus fontos mérföldköve lett a határok felett álló közös roma nemzet fejlődésének. A kongresszuson himnuszt és zászlót választottak. A roma zászló piros színű, ókori indiai életkerekét ábrázol, kék és zöld vízszintes sávból álló háttérrel. A zászló a vándorlást és a hagyományos szabad életet ábrázolja, a piros az élet színe, a zöld a földet, a kék pedig az eget jelképezi. A kongresszus első ízben ismerte el hivatalosan a roma nyelvet, megkezdték az egységes nyelv kialakítását, amely napjainkig tart.

2005-ben Strasbourgban megalakult a Romák és Utazók Európai Fóruma (European Roma and Travellers Forum). A fórum egyfajta európai roma parlamentként működik, és az Európa Tanács javaslattevő szervezete minden olyan kérdésben, ami érintheti a roma társadalmat. A fórum munkanyelvei a roma, az angol és a francia. (Magyarországról az Országos Cigány Önkormányzat 4 főt delegálhat a rendszeresen üléselő fórumra.)

Minden év május 24-én tartják a nemzetközi cigány búcsút a dél-franciaországi kisvárosban, Saintes Maries de la Mer-ben. Az eseményre a világ minden tájáról érkeznek a romák, hogy imádkozzanak védőszentjükhöz, *Szent Sárához*, és részesei lehessenek a nemzetközi kulturális találkozónak.

Irodalmi, zenei művek a romákról:

Cervantes Preciosa, a szép cigánylány – kisregény

Victor Hugo A Notre-Dame-i toronyőr – regény (*Esmeralda*)

Jókai Mór: Cigánybáró – regény (*Szaffi*)

George Bizet: Carmen – opera

Cigány Himnusz

*Zöld az erdő, zöld a hegy is
A szerencse jön is, megy is
Gondok kése hásunkba vág
Képmutató lett a világ
Egész világ ellenségünk
Üzött tolvajokként élünk
Nem loptunk mi csak egy szöget
Jézus vérző tenyeréből
Isten, könyörülj meg nekünk
Ne szenvedjen tovább népünk
Megátkoztál, meg is vertél
Örök csavargóvá tettél
könyörülj meg nekünk Isten,*

Vándor cigány család

Forrás: Vasárnapi újság, 1903. 93.9.

*Ne szenvedjen tovább népünk
Megátkoztál, meg is vertél
Örök csavargóvá tettél*

Szepesi József

Nyissatok ajtót emberek

Az értelem igényjegyével
itt áll egy új, nagy öntudat:
eljött, hogy józan ember-érvvel
feldúlja mind a putrikat.
Hozott vasat és cementet,
s épít új életkultúrát,
hogy naggyá nőve e nemzet
tisztelni tudja majd korát.

Eljött az új, nagy öntudat
kincset – ó, drága jutalom! –
csiszolni rajtunk, oly sokat
szenvedett bűnös, bús fajon.

Az értelem igényjegyének
akad-e vendégszeretet?
Előzni bűn, kizárni vétek.
Nyissatok ajtót emberek.

Cigány férfiak, Beszterce-Naszód megye.
1860-as évek, Koller Károly felv.

Roma holokauszt Forrás: <https://uj szo.com/roma-holokauszt>

A CIGÁNYSÁG TÖRTÉNELME

Vándorlás

Vessünk egy pillantást a cigányok történelmére.

Hiteles képet kapunk arról, hogy miért érték sorozatos kudarcok a cigányokat, mint etnikai csoportot. Három dolgot kell figyelembe venni:

- Mi az, ami történik
- Miért történik
- Hogyan történik

A cigányokat az élet minden területén kudarcok, megaláztatások érték. Így rálátunk arra, hogy a több százéves üldözés és kirekesztés nem csak a cigányok kudarca, hanem azoké is, akik előítéletekkel gátolták a cigány embertársaikat a fejlődésben, boldogulásban. A tizedik századtól Indiából és Perzsából szóródtak szét a világban. A cigányok az indoeurópai népek családjából származnak. Őseik, Szibéria területén élő állattenyésztő népek. Krisztus előtt 4000 évvel indultak el az első csoportjuk dél-nyugatra majd nyugatra, Közép-Indiát elhagyva, Észak-Indiában töltöttek 800 évet. A cigányok nyelve a hindu nyelvcsaládba tartozik. Vándorlásuk alatt több népcsoporttal találkoztak, vallási kultúrájuk is ehhez igazodik. A térségben háború dúlt, így nyugatnak vették az irányt.

Nagyobb részük, csoportjuk a Bizánci Birodalom irányába indultak. Ma Törökország, Konstantinápoly, majd Isztambul. Itt váltak el a cigány nyelvek. Bizáncban több évszázadig tartózkodtak. Európába a 12. században érkeztek meg. Itt kapták a nevüket (cigányok), azaz Dzsipsi kifejezést. Bizánc területén felvették a kereszténységet. Zenével és kézműiparral foglalkoztak. Egy perzsa történetíró szerint volt egy Perzsa uralkodó, aki rendeletet hozott, hogy 8 órát pihenni és szórakozni kell, zeneszolgáltatással. Írt az Indiai uralkodónak, hogy küldjön neki olyan embereket, akik zenét szolgáltatnak. Tízezer cigányzenészt küldött neki. A cigány népesség vérében van a zene. A monda szerint emiatt is vándoroltak tovább. A török hódítás elől menekültek, Nyugat-Európában akartak letelepedni. Itt a cigányokat királyi rendelettel elzavarták. A pápa is kitiltotta őket. Nem akartak beilleszkedni, de társadalmi oka is volt. Nyugat-Európában, a már szilárd feudális államban ugyanis nem volt szabad földterület, nem tudták letelepíteni őket. Eredetileg kézműiparral foglalkoztak és termékeik értékesítésével. Rontotta volna a céhes ipar boltját. Ideológiát is gyártottak hozzá, hogy meg tudjanak szabadulni tőlük.

Cigány mesterségek

Hagyományos cigány mesterségek: bőr feldolgozás, aranymosás, lótartás, lókereskedés, kovácsolás, faeszköz készítés.

Nyugat-Európa egyre kevésbé biztonságos számukra. Csere-kereskedelemre nincsen már szükség. Nyugaton minden fejlett és üldözni kezdik őket. Nő irányukban az ellenszenv.

Kosárfonás. Kép forrása: ormanysag.hu

Teknőfaragás, Baranya megye, 1895 körül Forrás: sulinet.hu

A cigány nyelv

A cigányokat nyelvészet szempontjából három csoportra osztjuk:

- a) magyar cigányok (rumunglók) 350 ezer fő, 60%
- b) oláh cigányok
- c) beások 10%

Erdős Kornél két részre osztja a cigány nyelvet:

a) Cigány anyanyelvűek:

- Kárpáti:
 - Nógrád
 - Budapest (Kösbörlűsök)
 - Dunamellék
- Oláh

b) Nem cigány anyanyelvűek:

- magyar anyanyelvű (rumungolók)
 - *zenészek*
 - *vályogvetők*
- román anyanyelvűek:
 - *román cigányok*
 - *teknősök (beás)*
 - *tiszaháti, Dunamenti cigányok, füstösösök*
- Kárpáti: Mohács, Dunaszegcső
- Kherári: házzal rendelkezők
- Bulgári: dögösök
- Csurámi: késesek
- Drinári: robbók
- Posótóri: zsebtolvajok

Elhelyezkedésük az országban

- 1) Argyelán (erdei): Erdélyből jöttek, a Dél-Dunántúlon telepedtek le, (*Viga* nemzetség)
- 2) Umerőn: (hegyvidéki): Alsószentmárton (Baranya-megye)
- 3) Tiránok: az 1910-es évek után jöttek Magyarországra, Tiszafüred környéke (Szolnok-megye), Tiszántúl; Alsószentmárton (Baranya-megye)

A CIGÁNYLAKOSSÁG HELYZETE, TÉRSÉGEK, KÜLÖNBSÉGEK

Európai kitekintés

14. században gyér csoportokban jelentek meg Európában, ma valamennyi országban jelen vannak, köszönhetően az 1740-1780-ig uralkodó Mária Terézia és II. József rendelkezéseinek.

Tiltások: életmód, viselet, nyelv, foglalkozás.

Németország: Életformát kell változtatniuk. Szükségük lakásokban élnek. Ujjlenyomatos igazolványuk van. 1941-ben a cigányokat legyilkolják és koncentrációs táborokba zárják.

Európában diaszpórában élnek, eredetük, etnikai kulturális egységük vitatott. Eltérő egyes csoport nyelve, vallása, neve. Lakásviszonyaik rosszak, elszigetelve, külvárosokban laknak.

Csehország: Létszámuk 221 ezer. Szlovák területről Cseh területre költöztek. A cigányokkal szemben megjelenik a faji előítélet. Az 1973-as prágai tavasz kifosztotta a cigány szervezeteket, nem kímélték őket sem. 1980 óta növekszik a továbbtanulók száma, de sok területen nagy a lemorzsolódás az iskolákban. Csúpan az öt százalékuk fejezi be az általános iskolát.

Szlovákia: 550 ezer cigány él az országban. A társadalmi helyzetük súlyos. Gyakoriak a konfliktusok a cigányok és nem cigányok között. A Csehországból kitelepített romákat laktanyákban helyezik el. A cigány gyerekek 70 százaléka kiegészítő iskolába jár.

Szlovénia: A Mura-vidéken hétezeren élnek. Magyarul beszélnek. A többségük már letelepült, de vannak még vándorlók (Maribor). A szlovén nyelvet nem igazán ismerik.

Oroszország: Nemzeti kisebbségnek ismerik el a cigányokat. 1931-ben készült el a cigány-orosz szótár. Letelepítették és munkához szoktatták őket. Négy százezeren élnek az országban. Kulturális autonómiát biztosítanak a számukra.

Szerbia: Ők nem kényszerítették letelepedésre a nomád életet élő cigányokat. Állandó munkát sem kaptak. A helyi nyelvet nem beszélik. A többségük lakókocsikban él.

Horvátország: Létszámuk 150 ezer. A romák egyötöde muzulmán vallású. Eszék és Zágráb területén élnek. Egyenlő jogaik vannak, mint a többi etnikai kisebbségnek. A jómódú romák asszimilálódtak. Kevesen beszélik a horvát nyelvet.

Spanyolország: A mintegy félmillió cigánynak tiltják a vándorlást. Szegény negyedekben élnek, érezhető a diszkrimináció, nagy a helyi lakosság ellenállása.

Nagy-Britannia (Anglia): A nomád cigány családoknak táborhelyet biztosítanak, 20 ezer roma él itt. Folyamatosan vándorolnak, nem tudnak az állandó oktatásban részt venni. A helyi hatóságoknak kell biztosítani az iskolába járás lehetőségét.

Belgium: Hasonló a helyzet, mint a briteknél.

Románia: 3,5 millió cigány él az országban. Megyéenként van cigányügyi referens – ennek ellenére létezik előítélet, a nagyobb csoportok szétszórása, kultúraitás, zaklatás, városi gettóba telepítés. A cigányok képviselői részt vesznek az állami intézmények, hivatalok munkájában.

Bulgária: Nyolcszázötvenezeren szegregált, gettó jellegű letelepítéseken élnek.

Ausztria: Az országban 20.000 cigány él, akiket nem ismernek el etnikumnak.

Svédország: Lengyelországból kiűzött cigányokat fogad be. Lakóhelyet, állást biztosít nekik.

Magyarország: 800 ezer fő a roma lakosság száma. Ma már a hazai cigányság is nemzetiség: 71 százaléuk magyar anyanyelvű, 21 cigány anyanyelvű, 7,6 százalék pedig beás. Hatvan százaléuk cigánytelepeken él.

A CIGÁNYOK TÖRTÉNELME MAGYARORSZÁGON

Hazánk területére a 13-14. században jutottak el a cigányok. Ipari és szolgáltatási tevékenységből éltek meg. A termékeiket élelemre cserélték és tovább vándoroltak, peripatikus közösségeket alkotva – állandó vándorló közösségként.

A földesurak közelsége, a városok biztos megélhetést jelentettek és ezek letelepedésre csábították őket. Eljutottak Rómába, Párizsba is. Magyarországon azonban fontos segítői voltak a gazdaságnak és a török uralom ellen is harcoltak. A 16. századra stabil lett a helyzetük és rendszeres adózókká váltak. Életüket a cigányvajda segítségével irányították. Vezetők döntöttek a kérdéses ügyekben és csak nemesek lehettek ezen a ponton. A Habsburg uralkodók politikájának köszönhetően a magyarországi cigányok 18. századi története szinte csak a szabályozásukról szólt. Célja e korszaknak a vándorló cigányok letelepítése. Már III. Károly is ezen volt, ám leginkább Mária Terézia uralkodásának idején kezdődött ez a folyamat.

Főbb elemek:

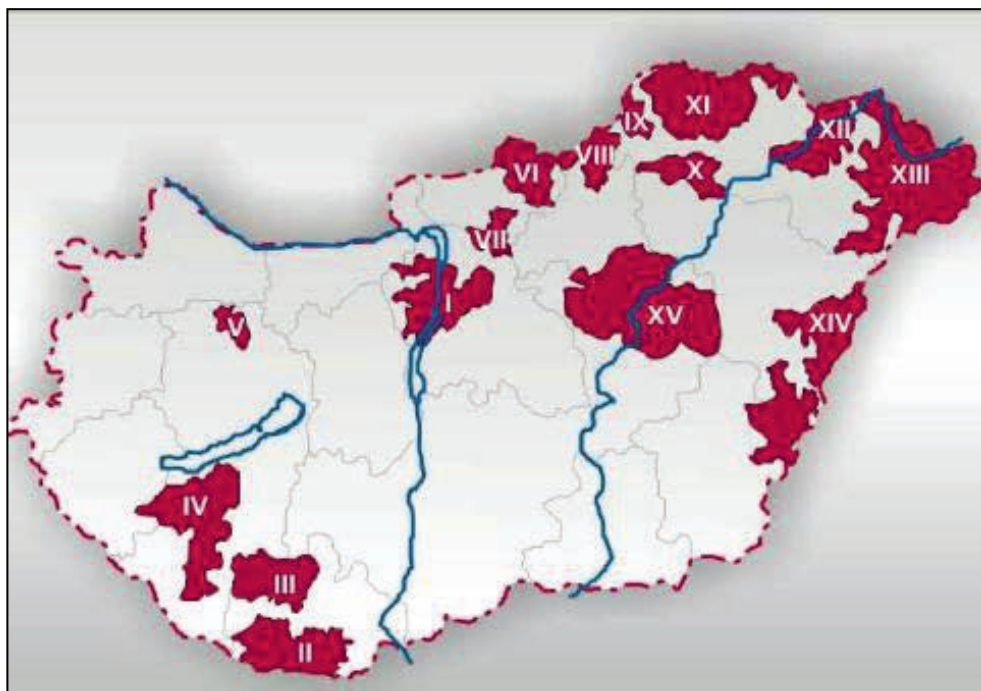
- a cigány név eltörlése
- telkek adományozása
- letelepítések
- az előírt öltözködéshez való alkalmazkodás
- a kóborló cigányok kunyhóit lerombolják
- besorolhatóvá válnak katonáknak

Ezeket az intézkedéseket II. József is folytatta. Magyarországon a török uralom után, a 18. század első felétől új korszak kezdődött. A romokban heverő országban lassan újra indult az élet. A betelepülések és a tudatos betelepítések megsokszorozták az ország lakosságát. Megkezdődött a fejlődés. Az államigazgatás is egyre inkább modernizálódott. A rendteremtés célpontja hamarosan a cigányság lett. Egyre nagyobb számban szivárogtak be az országba. A romákkal szembeni intézkedések legfőbb oka a hatalom féltelme volt. A korabeli cigányokban az esetleges újra meg újra felkelő magyarok fegyverkovácsait vélte felfedezni az uralkodóház és feje, Mária Terézia. Nem kifejezetten a cigány életmódról, hanem inkább a helyhez nem kötött életmódról volt szó. 1761-ben a helytartótanács elrendelte, hogy a cigánynép nevet el kell törölni, és az azt használókat meg kell büntetni. A kóborlás megakadályozására a földesurak előírták, hogy adjanak a cigányoknak kétkezi munkát, hogy építsenek maguknak házat és műveljenek maguknak földet. A kóborló cigányokat letelepedésre kényszerítették. A lovakat elvették tőlük. Nem adtak nekik útlevelet. A helytartótanács elrendelte, hogy a katolikus cigánygyerekeket katolikus parasztnál kell elhelyezni. Ha nincs elég katolikus jobbágy, akkor a gyerek nem katolikusoknál is elhelyezhető. A plébánosnak ügyelni kellett a katolikus nevelésre. Ha pedig a nem katolikus, vagy vallás nélküli szülők gyermeke árva lesz, akkor azt katolikus hitben kell nevelni. Ezért csak ilyen vallású parasztokhoz szabad kiadni őket.

A cigányság mai elhelyezkedését mutatja az adat, miszerint a cigányság fele az országterület 15 százalékán él.

Magyarország cigányok által leginkább lakott tájai:

- I. A főváros és környéke
- II. Dél-Baranya, Ormánság, Dráva-mente
- III. Zselic, Völgység
- IV. Belső-Somogy
- V. A Bakony északi előtere
- VI. Nógrádi-medence
- VII. Cserhát
- VIII. Ózd környéke
- IX. Aggteleki-karszt, Szuha-völgye, Miskolc környéke
- X. Borsodi-medence
- XI. Cserhát, Zempléni-hegység
- XII. Bodrogek
- XIII. Szabolcs-Szatmár-Bereg megye keleti része
- XIV. Hajdú-Bihar és Békés megyék keleti része
- XV. Közép-Tiszavidék, Jászság

Magyarország cigányok által leginkább lakott tájai – térképen

Kép forrása: <https://dankop.hu> 5. fejezet
(Forrás: KSH, a 2001. évi Népszámlálás adatai)

A roma népesség számát ma sem tudjuk pontosan. Hivatalosan roma az, aki annak vallja magát.

A KSH ezt alapul véve az alábbi adatokat közli:

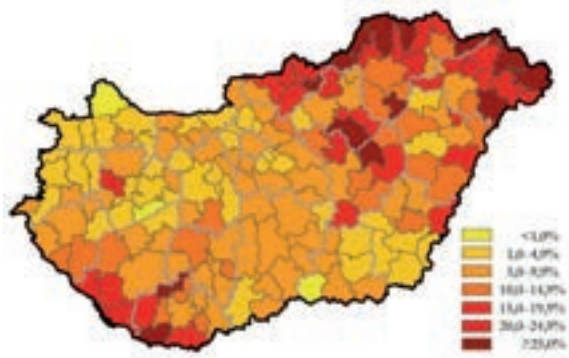
1. sz. táblázat: Romák száma Magyarországon

1941	1949	1960	1980	1990	2001	2011
Roma férfiak száma						
13 196	18 135	27 306	2 998	71 432	96 273	156 094
Roma nők száma						
13 837	19 463	28 815	3 406	71 251	93 711	152 863
Romák száma összesen						
27 033	37 598	56 121	6 404	142 683	189 984	308 957

2. sz. táblázat: A romák száma településtípusok szerint (2011. KSH)

Korcsoport éves	Főváros	Megyeszékhely, megyei jogú város	Többi város	Község, nagyközség	Összesen	Férfi	Nő	Ezer férfitra jutó nő
– 9	2 942	5 493	21 240	37 426	67 101	34 506	32 595	945
10–19	3 385	6 055	22 320	36 740	68 500	34 837	33 663	966
20–29	3 930	5 402	16 710	26 565	52 607	26 817	25 790	962
30–39	3 915	5 262	14 937	24 568	48 682	24 340	24 342	1 000
40–49	2 900	3 867	11 484	19 796	38 047	19 554	18 493	946
50–59	2 009	2 521	7 863	13 680	26 073	13 217	12 856	973
60–69	786	968	3 020	5 409	10 183	4 733	5 450	1 151
70–79	219	320	1 102	1 941	3 582	1 386	2 196	1 584
80–	65	70	238	435	808	254	554	2 181
Összesen	20 151	29 958	98 914	166 560	315 583	159 644	155 939	977

Vannak kutatások, amelyek azt számítják be cigánynak, akit a környezete annak tart. Így készült 2010-2013-ban a Debreceni Egyetem (DE) Társadalomföldrajzi és Területfejlesztési Tanszékének a felmérése, amelynél arra jutottak, hogy 876 ezer roma él Magyarországon.

A roma népesség aránya a járásokban a DE felmérése (2010-2013) alapján
 18 Pénzes János –Tátrai Patrik –Pásztor István Zoltán. Területi Statisztika, 2018, 58(1): 3–26; DOI:
 10.15196/TS580101

3. sz. táblázat A roma népesség a vizsgált térségekben a népszámlálási és tanácsi/önkormányzati becsült adatok alapján Forrás: KSH, valamint Kocsis, Kovács1991, Tátrai, Pásztor 2018 alapján

Vármegye	Népszámlálás				Tanácsi/önkormányzati becslés		
	1990	2001	2011	2022	1984 1987	2010 2013	2022 2023
Borsod-Abaúj-Zemplén	4,18	6,26	8,50	6,08	9,38	20,23	21,72
Hajdú-Bihar	1,38	2,12	3,39	2,49	4,12	8,98	10,78
Heves	2,44	3,87	6,30	4,85	5,58	12,05	14,41
Jász-Nagykun-Szolnok	2,14	2,96	4,94	3,26	5,20	14,13	16,26
Nógrád	2,60	4,52	7,65	5,94	8,30	19,36	18,75
Szabolcs-Szatmár-Bereg	4,36	4,57	8,00	5,21	7,68	18,42	20,18
Északkelet-Magyarország	3,05	4,22	6,53	4,59	6,91	15,70	17,29

A roma népesség aránya a járásokban a DE felmérése (2010-2013) alapján
18 Pénzes János –Tátrai Patrik –Pásztor István Zoltán. Területi Statisztika, 2018, 58(1): 3–26; DOI:
10.15196/TS580101

Cigány csoport Erdélyben, 1865

Forrás: https://hu.wikipedia.org/wiki/Cig%C3%A1ny_n%C3%A9pcsoportok

A roma népesség számát egyre kevésbé lehet megbecsülni, meghatározni. A fenti adatok is jól jelzik az egyes adatforrásokban meglévő eltéréseket. A KSH adatain belül is jelentős változások figyelhetők meg a 2011-es és 2024-es adatok között. Az okok sokfélék lehetnek. Igazodás a többségi lakossághoz, helyben erős érdekérvényesítő képességgel bíró kisebbségi vezető, vegyes házasságok stb.

**4. sz. táblázat: A roma népesség arányának változása néhány településen
(adatok forrása: KSH)**

Település	KSH 2011. évi népszámlálás	KSH, Helységnévtár, 2024.
Abaújszolnok	66,7	24,5
Balajt	59,3	32,7
Boldogkőújfalu	41,9	8,8
Bódvalenke	55,4	51,6
Csenyété	89,5	9,9
Edelény	6,1	6,1
Farkaslyuk	41,9	30,9
Felsőregmec	77,8	67,1
Felsővadász	40,2	37,5
Forró	37,5	38,1
Fulókércs	32,0	65,1
Gagybátor	41,2	17,8
Jákfalva	24,5	12,7
Kazincbarcika	2,9	0,8
Köröm	43,4	6,7
Lak	55,4	7,2
Martonyi	45,1	31,5
Ózd	11,0	9,5
Putnok	8,2	5,6
Rakacaszend	57,0	39,9
Sajókaza	25,4	16,1
Sajószentpéter	7,9	1,6
Szakácsi	80,3	72,1
Szemere	40,1	40,4
Szendrőlád	39,0	61,2
Szendrő	21,3	32,8
Szín	38,5	26,4
Taktaszada	28,9	20,4
Tornanádaska	56,7	57,1
Vilmány	41,1	23,0
Vizsoly	32,6	38,8
Zádorfalva	31,3	42,1

OKTATÁSI KÉRDÉSEK

Sajátos oktatási kérdések

A cigányság mai állapota – ne szégyelljük kimondani –, bizonyos szempontból hasonlít a 11. századi Magyarország állapotához. Akkor át kellett alakulnia a gazdag ázsiai kultúrájú, földművelő és nomád népnek a középkori, európai, keresztény, helyben lakó, földművelő, állattenyésztő és városiasodó kultúrájú néppé. A mai cigányságnak európai, polgári kultúrájú néppé kell átalakulnia!

Legalább akkora nehézségekkel és szenvedésekkel valósult meg az átalakulás 900 évvel ezelőtt, mint ami a mai cigányságra és Magyarország társadalmára vár még. Kíméletlenebb lesz, mint *Szent István* ország-szervezése és *Szent László* törvénykezése.

Ízelítő Szent László törvényeiből, melyet 1077-ben adta ki:

– A magántulajdon védelme

Nagyon szigorúan büntetik a lopást – pl.: a baromfinál nagyobb értékű lopást akasztással büntették. Ha a tulajdonítás értéke nem érte el a baromfi árát, akkor csak megcsonkították az elkövetőt (orr, fül, kéz levágása; vagy: vakítás, nyelv kitépése).

A 21. század elején ezért nem szükséges az átalakuláshoz Szent István és Szent László keménysége, de nagyon is szükséges lesz az átgondoltságuk és következetességük.

A szabadságon és igazságon alapuló (*II. János Pál pápa*) cigány társadalmi átalakulás az egyetlen kiút, mert a liberális piacgazdaságban a „*mors tua vita mea*”, azaz „párhuzamos nemzetépítés” vagy „másik ellenében való élés” elve irányít. Vagyis „az én életem a te halálod”. Meghalsz, de mégis örökké élsz a mennyben. Nemrég tapasztaltuk a balkáni háborúkban, de a Magyar Köztársaságban is a rendszerváltásnak nevezett átalakulásban.

A roma gyerekek tanítása lassú, hosszadalmas és fáradtságos folyamat, feladat. A tanítás célja az érdeklődő változás, míg a propaganda, a szűklátókörűségre, örökös dacos szembenállásra, az agresszióra, a terméketlen elégedetlenségre, önsajnáló panaszkodásra, irigységre és a mindent felsőbbbségtől váró magatartásra épít.

A tanítás ellenben a szabadon cselekvő, öntudatos személyre alapoz, aki felsőbb utasítás nélkül is alkot, parancsszó nélkül is cselekszik, felelősségteljesen fáradozik. Ami a romák többségéből hiányzik. A tanítás arra irányul, hogy eljussunk az önálló kritikai gondolkodásra. A propaganda pedig arra irányul, hogy ne gondolkodjunk, ne különböztessünk. A tanítás a rend és a törvény hirdetője, és azt táplálja belénk, hogy szabadságjogaink addig terjedjenek, amíg a másik jogait nem sértik!

A tanítás nem csak a szabadságot reklámozza, hanem a segítségnyújtás és az igazságosság kötelezettségét is, ami nélkül a szabadság csak üres szólam. A tanítás a polgári kultúra sajátja. A propaganda a zsarnok sajátja akkor is, ha demokráciában honos.

A roma fiatalok oktatásáról, neveléséről

Ami nehéz, ahhoz kell egy kis idő, a lehetetlenhez több, de reménykedni kell.

A magyar és a cigánygyerekeknek együtt kell élniük, mert a nép csak így lesz egységes egész. Szerintem kisgyermekkorban kell bekövetkezni az átalakulásnak. A legsürgetőbb, amit gyógyítani kell, az a tanítás és a tanulás folyamatában van. Erre a cigánygyerekeknek nagy szüksége van. A nevelőnek olyan magatartást kell tanúsítania ebben a folyamatban, hogy képes legyen elfogadtatni az új típusú nevelést.

A cigányok között is van, aki nagyon gazdag, de nem tud írni, de ez nem lehet eszmény. Egy-két kivétel van, de ez tömegével nem fog menni. Viszont, ha tömegével iskolázódnak, és mint iskolázottak tömegével kereskednek, azt elbírja a társadalom. Sajnos a cigány családok 60-70 százalékánál a tudás és a tanulás, mint igény, nem igazán merül föl. Nincs motiváció, nincs minta, nincs példamutatás. És ez az oka az elmaradottságnak, ami megmutatkozik a munkában, a tanulásban és a kultúrában.

Ez is az oka annak, hogy a cigányoknál jóval nagyobb a munkanélküliség, mint a magyar lakosság körében. Itt nem arról van szó, hogy a roma fiatalok lemorzsolódásának oka az, hogy gyengébb képességűek, hanem a szegénység, a családok rossz anyagi helyzete.

Ennek két oka van:

- a) erőtlen gazdaságpolitika;
- b) és a cigányok hozzáállása, akaratgyengesége.

A kormánynak még szigorúbb feltételekhez kellene kötni a romák támogatását, különben visszafordíthatatlan folyamat következményével kell szembenézni. Véleményem szerint egy nép felemelkedése vagy zuhanása nagymértékben függ a gazdaságpolitika következményeitől. Én azt tapasztaltam, hogy egyre nő a társadalmi türelmetlenség a cigányokkal szemben. A fő ok a cigányok iskolázatlansága!

De! Nem csak a cigánygyerekeket kell alkalmassá tenni arra, hogy megfeleljenek az iskola elvárásának, hanem az iskolákat is, hogy kezelni tudja a kisebbségi lét másságát. Hosszú éveknek kell eltelnie, hogy a nemzedékekben az integráció és a saját identitás megőrzése együtt érvényesülve sikeres társadalmi beilleszkedéshez vezessen. Mert hiába látunk mi zöldellő mezőt és színpompás virágokat, ha baj van a gyökérrel.

A tanulásban és a nevelésben kettős akadályt kell legyőzni:

- Az iskolai tanulás minden gyermekre érvényes problémáit;
- A cigány gyermekek nyelvi, kulturális és szociális helyzetéből adódó hátrányait;
- Olyan oktatási programot kell kidolgozni, amelyek együttesen képesek mindezt megoldani.

Meg kell tanulni helyesen magyarul beszélni, írni, olvasni és utána jöhet a szövegértelmezés. Mert azt tapasztaltam, hogy a legtöbb probléma azokban az iskolákban van, ahol a kisebbségi tanulók aránya magas, ott fontosnak tartom a kisebbségi tanárok számarányát a pedagógusok között. A kisebbségi tanárok modellként jelennek meg a kisebbségi gyerekek szemében. És a kisebbségi tanároknak kiemelkedő szerepük lehet a szülőkkel való kapcsolattartás szempontjából is.

Ugyanakkor nem szerencsés megoldás az sem, ha a kisebbségi tanárok elszigetelődnek a tanári karon belül. Az ellentétes gondolatom pedig az, hogy nem biztos, hogy cigány származásúnak kell lennie a cigány származásúakat tanítóknak. Hisz olyan gondolkodást,

ízlést, kultúrát kell megtanítani, ami a körülöttünk lévő nem cigányokat is érinti. A cigány származású tanító viszont könnyebben hozzáfér a cigány származásúakhoz.

A nevelőknek bátorkodom javasolni:

- A cigány gyerekek oktatása, nevelése teljes embert igényel;
- Minden tanuló (cigány vagy nem cigány) ismerje meg a cigányság kulturális, néprajzi, zenei, életmódbeli örökségének jellemző sajátosságait, értékeit;
- Bevezetném a cigány népismeretet, mint tantárgyat az általános iskolától a szakközépiskoláig bezárólag;
- Legyenek tájékozottak a cigányság eredetéről;
- Ismerjék meg a cigányság hit- és erkölcsi világát;
- Legyenek nyitottak, megértők a különböző szokások, életmódok, kultúrák, vallások, hagyományok iránt;
- Alakuljon ki a gyerekekben pozitív viszony a közös európai értékekhez, az erkölcsi és etnikai normákhoz.

Talán érthetőbbé teszem az olvasó számára, ha egy roma költőnő, *Szécsi Magda* Áhított Egész című verséből idézek két versszakot:

2.

„Tudom s tudod, szeretni születünk,
Mára mégis ellenségekké lettünk,
Nem kell, hogy így legyen. De az ember Mondd!
Mit tegyen? Mit ne tegyen?

3.

Talán jövőnkre együtt, ha rátalálnánk,
Ha holnaptól nem egymás bőrére spekulálnánk,
Tehetnénk erőssé és széppé:
Töredékekből áhított egészé.”

A második szakaszban a Bibliára gondol, szeresd felebarátodat. Az emberek egymástól való eltávolodása, elidegenedése a diszkriminációból származik. A töprengő érzem az emberek vadságára utal. A költő azt szeretné, hogy az emberek hovatartozásától függetlenül felebarátok és ne ellenségek legyenek. Pl.: mondd – sürgető, felszólító módú ige, hogy mit kellene tennünk. Mit kellene tenni az egymás melletti békés élet megteremtéséhez? Talán kölcsönösen kellene igazodni. Mit ne tegyen? – pl.: előítélet, tiszteletben tartás, jogok, kötelességek, nyelv, vallás, kultúra tiszteletben tartása és megbecsülés. Az ember nem választhatja meg a bölcsőjét, de hogy mivé teszi önmagát azt igen. Ha az ember megtagadja önmagát, akkor saját népével szemben is negatív értelmű magatartást produkál.

A harmadik versszak optimista, bizakodó, reménykedő, érzelmes magatartása van. Vágyakozás valamilyen hiány betöltéséért. Harmonikus élet utáni vágyakozás, ami a jelenben nincs meg, a jövőben lehetséges. Háttha egymásra találunk? De sajnos eddig sem a múltban, sem a jelenben nem következett be. Hanem inkább az ellenségeskedés mutatkozik. A szétszórt népünk majd egységes egész lesz e hazában a nemzetek között.

A vers üzenete pesszimista. Kitalálja a jövőbe, azért, mert a jelenlegi állapotok nem megnyugtatóak. Szomorúság, keserűség sugárzik, csak a jövőben lát valamiféle kapaszkodót.

Idézem Apáczai Csere Jánost:

„Amit teszünk csak elvetett mag. Növekedésének gondozása a mi és a jövő pedagógusainak kezében van. Én nagyon remélem, hogy a mag nem csak ki fog csírázni, hanem dús termést is fakaszt. De ehhez kellene a cigányok is. Az akarónak minden lehetséges. A nem akarónak nincs jövője.”

GONDOLATOK AZ OKTATÁS NÉHÁNY TERÜLETÉRŐL

Nevelés:

Célja: előkészület az ölként életre, amire a cigánygyerekeknek óriási szükségük volt. Nagy jelentősége van az iskolába járásnak, hiszen az iskola az emberré formálás fő színtere. Mindenkit iskolába kell küldeni. A demokráciában kötelező, szükséges. A gyermek értelmének fejlesztése, alakítása a módszertől függ. A módszer lényege a rend és tervszerűség. A mi társadalmunkban lényeges az erkölcsi nevelés, fontos az érvényesség. Kiemelném a cselekedtetést, fegyelmezést és az élő példát. Előnyös a vallásosságra való nevelés, pl.: önvizsgálat, imádkozás, elmélkedés. Ezek megértése. Mindenkit mindenre lehet tanítani, csak erő és türelem kérdése. (Dialektika)

Motiváció:

Minden társadalomban az életszínvonal a gazdaságpolitikai döntésektől függ. Minden társadalmi rendszer kineveli a maga embermodelljét, hogy milyen célt kíván az emberekkel elérni.

Spártában a katonai szellem volt a döntő. Athénban a politika, művészet és kultúra. Nálunk az etnicitás és a diszkrimináció a divat. Ilyen körülmények között a cigánygyerekekre való hatás teljes embert igényel.

Nekünk az a küldetésünk lenne, hogy jó magvakat, egészséges növényeket ültessünk. Ha ezt nem tudjuk elérni, néhány évtized múlva, amerre a szemünk ellát, mindenütt az elburjánzott bozótot, gazt fogjuk látni, amely akadályozza az értékes búza fejlődését. És ezt a lehetetlen és tovább már nem tartható állapotot látva egyszer csak jön a magvető, aki azt mondja: Elég volt a gazból! Eljött az ideje, hogy jó magot vessünk a földbe. Aztán nagy buzgósággal munkásokat keresve, akikkel elkezdene kigyomlálni a gazt, jó magot vetnének a földbe. Majd pedig gondosan őriznék, hogy a jó magból kikelt növényeket többé ne tudja elnyomni a rengeteg gyom.

Ne értsenek félre! Én ezzel azt kívánom tudtára adni a cigány embereknek, hogy ha nem követik a többségi társadalom, a magyar emberek magatartását, szorgalmát, nem vállalják, nem fogadják el a segítségüket, akkor a két nemzet között még inkább mélyül a szakadék. A romáknak tudomásul kell venni, hogy ebben az állandóan változó, bonyolult világban csak úgy maradhatnak talpon, ha felveszik a kesztyűt és elfogadják azokat a törvényeket, amelyeket más nemzetek is elfogadtak és elfogadnak a saját boldogulásuk érdekében. Higgyétek el, szenvedés nélkül boldogság nincs, mint ahogy küzdelem nélkül győzelem sincs. Annak a roma embernek, aki nem vállalja azokat a kínokat, melyekkel az a törekvés jár, hogy az ember újra meg újra rendbe tegye önmagához és a világhoz való viszonyát, az boldog soha nem lehet. És ehhez egyetlen út vezet, amit úgy hívok: tanulás és a munka. Ezt az utat keressétek, akkor talán emelt fővel, büszkén járhattok a Föld minden pontján.

Minden ember követhet el hibát. Hiszen a tökéletesség nem létezik, csak arra törekszünk. Tökéletes ember nincs, csak tökéletes szándék.

A hiba az élet része, ha nem hibázol, nem tanulsz, és ha nem tanulsz, soha nem fogsz változni. Legyenek céljaid, az irányt szab és értelmet ad a tanulásnak. Ha szorgalmasan jársz iskolába, akkor biztos lehetsz benne, hogy bölcsőbb leszel. Ha jó oktatásban részesülsz, akkor az olyan, mintha sok erős barátot gyűjtenél magad köré.

Mik lehetnek ezek a barátok?

Gondolkodóképesség:

Ha rendszeresen jársz iskolába, segíthet, hogy okos, megfontolt légy. Különbséget tudsz tenni jó és rossz között. Észre fogod venni, hogy egy újfajta világnézet alakul ki benned. Más lesz a gondolkodásod, érzelmeid, szenvedélyeid és kedélyeid. Kialakul benned egy általánosan átfogó kép a természetről, társadalomról, gondolkodásról, valamint ezek viszonyáról. A világban elfoglalt helyedről, szereplésedről és lehetőségeidről. Gondolj arra, ha te jobb életet akarsz, ha meg akarod változtatni a világot, először magadnak kell megváltoznod olyanná, amilyenné szeretnéd látni azt. Így magad is képes leszel megoldani a gondjaidat, bajaidat, és nem szorulsz rá mások segítségére. Meg kell tudni tanulni, hogy te magad is taníthass, és így talán még követelni is mersz. De ezek nélkül olyan leszel, mint az árnyék, aminek nem sok jelentőséget tulajdonítanak.

Jó tulajdonságok:

Egyszerűség, kedvesség, szerénység, önuralom, hosszú tűrés, alázat, mivel az iskolában sokféle emberrel kerülsz kapcsolatba, jó lehetőség adódik arra, hogy csiszold ezeket a tulajdonságokat. A tiszteletről és az együttérzésről nem is beszélve. Ennek, míg élsz, hasznát tudod venni. Az ember semmi más, mint amivé önmagát teszi.

Az iskola felkészít az életre:

Az iskola sok mindenre megtanít. Megtanít, hogy milyen értékes a szorgalom, ami segíthet majd, hogy állást találj és meg is tudd tartani. A szorgalom és az akarat olyan, mint a jó szél, előre hajtja az embert. Az akaró embernek minden lehetséges, a nem akarónak semmi.

Minél többet megtudsz a körülötted lévő világról, annál jobban megismered magad, és annál tudatosabban állítod majd föl saját értékrendedet. Ez a fajta magabiztosság felvértezi majd, hogy tiszteletteljesen kiállj amellett, amiben hiszel.

Nem szabad elfelejteni, hogy mivel mindenképpen tanulnod kell, nem érdemes sokat foglalkoznod azzal, hogy mit nem szeretsz az iskolában. Inkább láss neki, tűzzél ki magad elé célokat. Ebben segíthet, ha elgondolkozol az imént említett pontokon. Talán még más is eszedbe jut, hogy miért érdemes iskolába járni és tanulni. Ma olyan korszakban élünk, hogy a tanulás kötelezővé vált, ha tetszik, ha nem.

Láss neki! Gondold át, hogy mi az, ami érdekel, motivál téged leginkább. Hogy jól teljesíts az iskolában. Legyen napirended, vezess listát az elvégzendő feladatokról. Fel kell állítani egy fontossági sorrendet, így mindent meg fogsz csinálni kellő időre. Egy füzetbe jegyezd fel, mi mindent kell elvégezned. Az iskolatáskában mindig legyen rend, így könnyebben meg fogod találni, amit keresel. Ha rendezett vagy, nem kell azon idegeskedned, hogy elfelejtettél valamit. Ha valamit nem értesz, menj oda a tanárodhoz és mondd el neki, ez a tantárgy nem megy neked, s biztos vagyok benne, hogy segít. Nincs ebben semmi kivetnivaló, ha segítséget kérsz.

Higgyétek el: a házasság sikere vagy kudarca nem attól függ, hogy milyen nehézségek adódnak, hanem attól, hogyan oldják meg őket. Minél magasabb az iskolai végzettségetek, annál kevésbé említenek rólatok negatívumokat. Minél fejletlenebb településről van szó, annál valószínűbb az ellenszenv elterjedése. Ha azonban a tudásod, végzettséged azonos szintű a magyarokéval, akkor az együtt dolgozás ugrásszerűen növeli az együttműködés

mértékét és a szimpátiát. Csak akkor lesztek a társadalom egyenjogú polgárai, ha képezitek magatokat, mert csak így tudtok részt venni a gazdasági, a politikai és a kulturális életben.

A kapcsolatok és a feszültségek enyhítése 80 százalékban a romák kezében van. Egy közösség csak akkor épül, ha saját magát is képes kritikusan szemlélni. Ha a kisebbségek nem képesek vagy a hanyagságuk, nemtörődömségük miatt nem akarnak hiányosságaikra rámutatni, amelyek akadályozzák az épülésüket, akkor bizony minden kiürül és a kapott segítség is hiábavaló lesz. Csak az a cigány gyerek nézzen föl az égre, aki biztos talajt érez a lába alatt, különben hasra vagy hanyatt esik. Az iskolarendszeren keresztül társadalmi egyenlőtlenségek fejlődnek újjá, és ha a romák nem igyekeznek felzárkózni, bizony ennek a keserű levét ők isszák meg. Ebben az esetben nem szabad vádolni, hibáztatni senkit.

eduline.hu. - roma oktatás

A ROMÁK ISKOLÁZOTTSÁGA ÉS TÁRSADALMI HELYZETE, MOBILITÁSA

A világ állandóan változik, fejlődik, az állampolgárokat fel kell készíteni ezekre a kihívásokra. Ahhoz, hogy megfeleljenek, és a társadalmi munkamegosztásban versenyben maradjanak, csak tanulással lehet elérni. A magasabb iskolai végzettség megszerzése az a társadalmi mobilitási folyosó, amelyen keresztül a személy, csoport vagy közösség társadalmi státusza változhat.

A cigány kisebbség iskolázottsági szintje mutatóit tekintve jóval a **társadalmi átlag alattinak** mondható. Az életkörülmények jelentős változását az oktatás, képzés kiemelt kezelésével érhetjük el. Ez indokolja, hogy a hosszú távú stratégiában az oktatás prioritásként szerepeljen. Az iskolázottság hátránya óriási, sokan sem írni, sem olvasni nem tudnak. A roma telepeken a zenész romákon kívül nincs szellemi foglalkozású. A szegénységben élőket a betegség is előbb eléri. A kutatók szerint, ami a valóságnak nagyon is megfelel, a cigány tanulók iskolázottsági mutatói lényegesen rosszabbak, mint a többségi társadalom diákjaié. Oka a szegényes szokás, amit a tanulás hiánya okoz.

Az iskolázottsági szint miatt nő a **diszkrimináció** a roma és nem roma lakosság között. És ez megmutatkozik a munkában, tanulásban és a kultúrában is. Kialakul egy szegény és egy gazdagabb réteg, ami vezethet az elidegenedéshez is. Ha a romák saját magukat hajszolják bele a tudatlanságba, az óriási vétek. A cigányoknak tudomásul kell venniük az állam által előírt, kötelező oktatásban és nevelésben való részvételt. Hiszen az oktatás ismereteket ad, a nevelés személyiségformáló. Ha ezeket az előírásokat nem fogadják el, akkor ebből hatalmas hátrányok születhetnek.

Például:

Lemaradásuk növekszik, amelynek okai többek között, hogy

- alacsonyabb szintű oktatásban részesülnek;
- továbbtanulási esélyeik romlanak;
- kirekesztik őket a munkaerő piacról.

Meg kell érteniük, hogy bizonyos munkakörök, munkahelyek betöltéséhez papírokkal igazolt végzettség kell. Például érettségi, számítógép-kezelői papír... stb.

A törvények betartása, ezek elfogadása, ami a jövőbeni megélhetésüket biztosítaná, negatív képet mutat. Iskolai végzettség nélkül a cigányok mindig alárendelt szerepet fognak kapni.

Fontos mutató, hogy a megfelelő korosztály hány százaléka van benne az iskolai oktatásban és azt hány százalék végzi el. Az 1 millió roma népességből mindössze 0,4 százalék jár felsőoktatási intézményekbe. Mondjuk ki nyíltan, a cigányok rettegnek a tanulástól. Másoktól várják el életük jobbra fordítását. Hosszú időn át ezt az állapotot nem lehet fenntartani. Nem élősködhetünk mások nyakán. Ezt senki nem fogja eltűrni. A romák helyzetének javítása, felemelkedésének kulcsa 60 százalékban a romák kezében van. A fejben az agy nem dísznek van. Használni, gondolkodni kell, csak úgy tudnak bizalmon alapuló emberi kapcsolatokat létrehozni. Az ellenségeskedés nem hozza meg a gyümölcsét. Bizalommal kell lenni minden és mindenki iránt. Hit és bizalom nélkül nem lehet élni. A romáknak rá kell ébredniük arra, hogy tanulás, akaraterő és tudatos erőfeszítés nélkül nincs – még csak – remény se.

Tanulással az egyén társadalmi helyzete megváltozhat, például segédmunkásból szakmunkás, szakmunkásból mérnök... stb. 1945 előtt a cigány gyerekek addig jutottak, hogy a gyerekek fele járt néhány évig iskolába. A nagyobb fejlődés a 70-80-as években ment végbe.

A társadalmi átrétegződés ezen területén nagy elmozdulás tapasztalható (integrációs átrétegződés).

A 80-as évek végén, a 90-es évek elején a romák foglalkoztatásában katasztrofális zuhanás ment végbe: 1971-ben 85 százaléka dolgozott, 1993-ban már csak az alig egyharmada. Az 1990-es évektől a rendszerváltás óta az emberek társadalmi helyzete megváltozott. Főként a roma lakosságé. Hiszen a munkanélküliség nagyobb tömegben a cigányokat érinti. A rendszerváltozásnak nem csak vesztesei, hanem nyertesei is vannak. Az egyik ember szerencséje mindig a másik ember szerencsétlenségét okozza, jelenti. Az egyik ember gazdagsága mindig a másik ember szegénysége.

A cigányok a szocializmus ideje alatt a szakmai hiányosságaik miatt segédmunkásként tengették életüket, vagyis: értékteremtő munkát nem tudtak végezni. A rendszerváltozáskor pedig az állami tulajdont privatizálták. És a kialakult magántulajdonra épülő vállalkozóknak (gazdaságnak) tanult, jól képzett szakemberekre volt szüksége. Erre mondom azt, hogy a romák a rendszerváltás legnagyobb vesztesei. Ez az oka annak, hogy elindult egy belső migrációs (vándorlási) folyamat a munkahelyek után. A migráció Borsod és Szabolcs megyéből Budapestet megcélozva történik.

A rendszerváltozás után Budapest adja a cigányság migrációjának fő irányát. Budapesten a cigányok azokon a városrészekben telepednek le, ahonnan a tehetősebbek elköltöznek.

Józsefváros, Kőbánya, Pesterzsébet. Akinek nem volt lehetősége a falusi térségből való elköltözésre, azok nagy számban vettek részt az ingázásban (napi, heti, havi), legnehezebb az alacsonyan iskolázottak helyzete.

A társadalmi távolság térbeli távolsággá válik: jövedelmi viszonyok, egyenlőtlenségek, elszigeteltség, és bekövetkezik egy szukcesszió, kicserélődik a népesség és bekövetkezik a szegregáció: bizonyos társadalmi rétegek elkülönülnek, városon belül is, ami társadalmi hátrányokat jelent.

Megjelenik a **devianciá** magatartási zavarok), a bűnözés, kivonul a területről a szolgáltatás, az egészségügy, talán még a rendőrség is. És létrejön a **gettósodás**, a környezet leértékelődik, ami a betegségek bölcsője is lehet. Ez az oka annak, hogy nő a rasszizmus, a diszkrimináció és az elidegenedés az országon belül.

Érdemes megérlelni a szőlőt, és aztán kivárni, hogy kellőképpen kiforrja magát a bor, mert úgy lesz igazán zamata.

5. sz. táblázat: A roma tanulók becsült aránya megyék és településtípus szerint a teljes lakosság körében (%)

5 megye, ahol arányuk a legmagasabb

Megye	Község	Város	Megyeszékhely	Összesen
Borsod-Abaúj-Zemplén	53,36	31,05	14,48	36,39
Nógrád	44,21	20,80	25,71	33,83
Szabolcs-Szatmár-Bereg	47,08	27,50	6,63	31,7
Heves	32,95	19,96	7,47	23,00
Jász-Nagykún-Szolnok	35,54	18,53	8,09	20,83

6. sz. táblázat: A roma tanulók becsült aránya megyék és településtípus szerint a teljes lakosság körében (%)

Öt megye, ahol arányuk a legalacsonyabb

	Község	Város	Megyeszékhely	Összesen
Győr-Moson-Sopron	4,72	2,18	3,26	3,35
Vas	5,23	5,99	1,43	4,06
Csongrád	4,98	5,37	3,57	4,49
Fejér	9,07	7,29	2,44	6,55
Veszprém	10,13	8,04	2,95	7,72

Forrás: Roma népesség és oktatástervezés, OKM 2018

Roma iskolások: Forrás: <http://komaromonline.sk/milyen-iskolaba-jarjon-a-cigany-gyerek/>

7.sz táblázat:

A 15 éves és idősebb roma népesség legmagasabb iskolai végzettsége korcsoport és nemek szerint-KSH, 2011-i népszámlálás

Korcsoport, éves	Általános iskola		Középfokú iskola érettségi nélkül, szakmai oklevéllel	Érettségi	Egyetem, főiskola stb. oklevéllel	Összesen
	8. évfolyamnál alacsonyabb	8. évfolyam				
Férfi						
15-19	3 502	12 535	475	331	–	16 843
20-24	1 862	8 551	2 647	1 265	61	14 386
25-29	1 773	7 076	2 549	856	177	12 431
30-39	3 792	13 866	5 114	1 112	456	24 340
40-49	3 091	11 463	3 977	702	321	19 554
50-59	3 354	6 894	2 320	470	179	13 217
60-69	1 774	2 046	615	199	99	4 733
70-79	875	462	–	26	23	1 386
80-	187	51	–	13	3	254
Együtt	20 210	62 944	17 697	4 974	1 319	107 144
Nő						
15-19	2 854	12 540	463	577	–	16 434
20-24	1 811	8 094	1 960	1 797	96	13 758
25-29	1 958	6 803	1 839	1 142	290	12 032
30-39	4 867	14 343	3 426	1 242	464	24 342
40-49	5 251	10 680	1 722	6017	233	18 493
50-59	6 331	5 420	657	308	140	12 856
60-69	3 582	1 585	120	108	55	5 450
70-79	1 884	287	–	17	8	2 196
80-	492	57	–	3	2	554
Együtt	29 030	59 809	10 187	5 801	1 288	106 115
Összesen						
15-19	6 356	25 075	938	908	–	33 277
20-24	6 356	16 645	638	908	–	33 277
25-29	3 731	13 879	4 388	1 998	467	24 463
30-39	8 659	28 209	8 540	2 354	920	48 682
40-49	8 342	22 143	5 699	1 309	554	38 047
50-59	9 685	12 314	2 977	778	319	26 073
60-69	5 356	3 631	735	307	154	10 183
70-79	2 759	749	–	43	31	3 582
80-	679	108	–	16	5	808
Összesen	49 240	122 753	27 884	10 775	2 607	213 259

Forrás https://www.ksh.hu/nepszamlalas/tablak_nemzetiseg

Óvodáskor, felzárkóztatás

Az iskolázottsági szint a romáknál a béka fenéke alatt tíz méterre van. Nincs elég pedagógiai tudatosság. Pedig az óvoda határozza meg, jelöli ki az ember jövőjét. Egy mag kicsíráztatása attól lesz sikeres, hogy kezelik. Talán egy futballmérkőzéshez tudnám hasonlítani: ha a játékvezető a második félidőben próbál szigorú lenni a játékosokkal szemben, már elkészt. A nézők is, a játékosok is kifütyülnek.

Az óvodát azért kell fontosnak tartani, mert a cigányok helyzetének javítását szolgálja. Az óvoda segít abban, hogy sokféle kultúrát sajátítson el. Például az evés, magatartás, gondolkodás, tudatosság, erőszakmentes játék, tisztelet, higiénia, egészséges életmód, tanulás, munka stb. terén. Mert soha, de soha nem lesz munkaszerető, jó munkaerőcsú ember abból, aki olyan környezetben nőtt föl, ahol a családból még soha senki nem dolgozott. Nem fog felelősséget érezni tetteiért az, aki sohasem érezte cselekedeteinek következményeit. Bátorság is csak bátor cselekedetek gyakorlásával lehet nevelni.

Az óvoda azért is nagyon fontos a cigánygyerekek életében, mert már kicsi korban kicsírázik, kialakul bennük egy átfogó kép a természetről, társadalomról, gondolkodásról, valamint ezek viszonyáról. Tudatosul később benne, hogy saját magát hová helyezze el társadalom létráján. Kialakul benne egy tudatos tevékenység, ami hasznos lehet a társadalomnak.

A cigánygyerekeknek szüksége van a példamutatásra, mintára, enélkül nem születnek eredmények. Deszegregáltan, integráltan kell őket tanítani, nevelni. A szegregált tanítást maximálisan ellenzem, mert ennek óriási hátrányos következményei lesznek az ország fejlődésére.

Merem ajánlani a roma szülőknek, hogy bátran adják az óvodáskorú gyerekeiket integrált óvodákba, mert a cigánygyerekek fejlődésének mozgatórugóját csak az óvoda indíthatja el.

Az óvodai körülmények biztosíthatják annak esélyét, hogy felemelkedjenek a nebulók. A kedvező esélyek, tehetségek együttes megléte nyújt kilátást arra, hogy ki tudjunk lépni, fel tudjunk emelkedni a társadalmunknak annak a fokára, melyet személyi érettségnek nevezünk. Az érett személy pedig kész a dialógusra is.

Felzárkóztató oktatás

Az óvodai és az iskolai oktatásnak arra kell törekednie, hogy a gyerekek megismerjék a többség és a kisebbség kultúráját. Nagyon fontos, hogy az óvodai és az iskolai csoportok, osztályok vegyesen jöjjenek létre. Romák és nem romák.

Gyakori, hogy a romák információi hiányosak, és ebből bukkan elő az elszigeteltségük. Intézményekben, hivatalos helyeken az alacsony iskolai végzettség hiányában nem tudnak párbeszédet folytatni. Például a bíróságon olyan nyelven beszélnek az ott dolgozók, hogy a romák nem, vagy csak nehezen értik meg. Csak akkor és csak akkor lesznek a romák képesek erre, ha képezik magukat. Így aktív módon tudnak részt venni a politikai, kulturális és gazdasági életben. Ezért nem tartom a felzárkóztató oktatást alkalmasnak az esélyek kiegyenlítésére. Sajnos bekövetkezett az, amitől tartottunk, hogy a cigánygyerekeket sok településen a többiekől elkülönítve (szegregáltan) oktatják. Persze itt az iskolai felszereltség is hiányos. Célravezetőbb, ha az ország minden településén, ahol iskola van, vegyes osztályokban tanuljanak a cigány és a nem cigánygyerekek. Ez az egyetlen lehetséges út a felzárkóztatásra. Minden más rossz megoldás. Így lehetővé válik a többségi társadalomhoz tartozó gyerek és a cigánygyerek számára is, hogy megismerjék egymás személyét, kultúráját és ezen keresztül finomulhatnak az előítéletek is.

A kutatások kimutatták, ahol a cigánygyerekek vannak többségben, ott rosszabb a teljesítmény. Mind általános iskolában mind a középiskolai évek alatt igen nagy a roma tanulók lemorzsolódása. Ez tudható az érdeklődés hiányának, felmentéseknek, szociális elmaradottságnak, nyelvi problémáknak, szülői alul motiváltságnak, sűrű lakóhelyváltogatásnak. Sajnos sok roma család a hagyományokat követi, 14-15 éves korban férjhez megy vagy gyereket szül.

A rendszerváltás óta a cigányok iskolázottsága csak a legalacsonyabb fokozatban javult. Minden más iskolában romlott a cigány tanulók helyzete. Viszont a nem roma lakosság iskolázottsági szintje gyorsabban emelkedett, és így nőtt a roma és a nem romák közötti távolság. És nőni is fog a kormány gyenge romapolitikája miatt!

Úgy gondolom, hogy a felzárkóztató oktatásra a költségvetésnek nem szabad pénzt adni: ehhez kapcsolom az Útravalósokat és a tovább futókat is. Ez olyan, mintha feneketlen zsákba raknám a pénzt, ebből eredmények nem fognak születni. Mert azok a gyerekek, akik utálnak tanulni, dolgozni, felesleges pénzt pazarolni, mert mögötte nincs tudás. Azok a tanárok, akik ilyen gyerekekkel foglalkoznak, felminősítik őket, mert ez számukra jó pénzforrás.

Egy ország vagy egy ember kétféleképpen gazdagodhat meg: vagy a maguk igyekezetével, vagy mások ostobaságát kihasználva.

A felzárkóztató oktatás tanárainak érdeke, hogy minél több cigánygyerek iratkozzon be a felzárkóztató osztályokba, hiszen ők ezért fizetést kapnak, közben a kapcsolatteremtés szerepét is betölti az iskola és a családok között. A beiratkozás hátránya pedig az, hogy jobban eltávolodnak a középosztályhoz tartozó többi gyerektől.

Jánoshidai Napsugár Óvoda és Mini Bölcsőde

A KULTÚRA, AMIT SIKERKÉNT VAGY KUDARCKÉNT ÉLHETÜNK MEG

A cigányok kultúrája a vándorlás kultúrája volt, amelynek számolnia kellett szétszóródásával, a külvilág magatartásával. A romáknak nincsenek városaik, emlékműveik és szóbeli kultúrájuk sem. A cigányok a problémáikat, konfliktusaikat belülről élték át. A mai napig a megvetés aligha teszi lehetővé azt, hogy a társadalom és a kultúra fejlődésével foglalkozzanak, jelenleg nincs olyan ország Európában, akár a világon, ahol megoldódott volna a cigánykérdés. Mondjuk ki nyíltan, Magyarországon cigánynak lenni nem valami pozitív élethelyzet, és cigányul megszólalni sem mámorító dolog.

Ebben a bonyolult, állandóan változó világban nincs kegyelem. A cigányok továbblépésére égetően szükség van. A tanulás kötelezővé vált, még a romáknak is. Ebben aztán nincsen megállás. Tudjuk, hogy nemzeti, etnikai, kulturális és vallási konfliktusok fenyegetik a békét és a társadalmi egyensúlyt szerte a világban. A magyar és a cigány párbeszédére van szükség. A párbeszéd csak akkor lehetséges, ha a kultúrát annak tekintjük, ami.

A kultúra nem változatlan köszikla, nem egyértelműen beazonosítható célpont. A kultúra állandó mozgásban van, mint az ökológiai rendszer. Folyamatosan igyekszik megfelelni az új és újabb kihívásoknak, és éppen a túlélés kedvéért változik folyamatosan. Állandó és változó elemek vannak benne. Erkölcsi, vallási, gazdasági stb. értékek és társadalmi formák, ebből viszont az következik, hogy a konfliktus eleve része az élő kultúrának.

A konfliktusok egyrészt nélkülözhetetlenek a harmonikus emberi együttélésben, másrészt akadályává is válhatnak a békés együttélésnek. A konfliktusokkal a teljesítmény és a kíméletlenség a közösségi érzése sokszor igen közel állnak egymáshoz. Helytelen tehát a kultúrát úgy ápolni, mint valami múzeumi tárgyat. Minden kultúra pályamódosításra szorulhat, és a pályamódosítás nem jelenti az adott kultúra elszegényesedését, ellenkezőleg, gazdagodásként kell kezelni. A kultúrában gondolkozunk, cselekszünk, viselkedünk és szólunk egymáshoz. Hiszen a kultúra jelöli ki az embert a társadalomban. Mindannyian tudjuk, hogy etnikai, vallási, nemzeti különbségek jellemzőek egy-egy társadalmi csoportra.

A jellegzetességek egyoldalú kiemelése akadályozza az együttélést, a kölcsönös elfogadást magán formában és csoporton belül is, hát még más csoporttal szemben. Sokan elfeledik azt a tényt, hogy gazdagodássá és segítségnyújtássá is változhat a másikkal való találkozás. Ez pedig ott következik be, ahol a közös emberi, társadalmi nehézségek megoldására alakul ki az együttélés, pl. a munkanélküliség, szegénység csökkentésére. Csak az ilyen együttműködésben tudjuk észrevenni és értékelni egymás azonos, vagy eltérő tulajdonságait. Az igazi párbeszéd is közös erőfeszítésben jön létre, amikor a párbeszéd a közös cselekvés összhangját szolgálja.

Valós párbeszédhez olyan politikai és gazdasági keretek is szükségesek, amelyek lehetővé teszik a baráti légkör és az együttműködés kialakulását. A Mercedes és a Trabant utasa képtelen súrlódásmentesen társalogni. Viszonylagos gazdasági életszínvonalbeli és iskolázottsági kiegyenlítődés szükséges ahhoz, hogy a párbeszéd elkezdődjék. Az a roma vezető, akinek 7-8 elemi iskolája van, nem kelhet versenyre egy államigazgatási diplomával rendelkező szakemberrel. Enélkül etnikai, nemzeti, vallási csoport elleni agresszióban végződnek a kétségek és csalódások.

Magyarországon nagy szükség van a cigány értelmiség kinevelésére, mert akkor minőségi javulás következik be. Az ember azáltal lesz igazán emberré, ha szeretettel megnyílik a másik ember irányába. Kultúránk akkor lesz igazán a sajátunk, akkor látjuk igazán az értékeit, ha meg tudunk nyílni a másik előtt anélkül, hogy a sajátunkat feladnánk. Amikor két kultúra találkozik, a különbségek felfedése lehet sokkoló, de lehet ámulatba ejtő, lehet nevetséges is.

Egyik sem baj önmagában. A baj az, ha a határokat azonnal címkézzük, ha megsértődünk, vagy megsértünk másokat, vagy politikai, társadalmi érvényesüléshez használjuk fel. Csakis szeretettel lehet közeledni a másik kultúrához. A gyűlölet bárki iránt katasztrofális hatású lehet.

A cigánysággal olyan területet kell betölteni, amelyre az ő kultúrájuk, illetve jelenlegi neveltetésük alkalmas. Ez bizony iskolázottsági szint megszerzése nélkül nem megy. Nem kapálózva kell hadakozni az előítéletek ellen, hanem meg kell tanítani tanulni, milyen, amikor észreveszi a különbséget, de nem minősíti erkölcsileg, vagy jogilag. Józannak is kell maradni, mert az előítéleteket jó, ha megfelelő határok közé tudjuk szorítani a tanulással, és nem követeljük az ellenkező végletet, a teljes előítélet-nélküliséget, mert az eleve kudarcra van ítélve még a családban is, nemhogy a nagyobb közösségben.

Puskin így fogalmazott: „A másság, ha tapasztalatokon alapszik, segít minket eligazodni a világban, de ha nem, veszélyes is lehet.”

Meg kell tanulni a cigány gyerekeknek és felnőtteknek azt, hogyan kell viselkedni az iskolában, szórakozóhelyen, ünnepségen, türelemmel kell lenni a másik iránt, játszani a játék örömeért, és emelt fővel elviselni a vereséget. Megőrizni, feleleveníteni a kultúrát, és ötvözni a helyi kultúrával. Hiszen a muzsika és a dalolás egyszerre jelent számukra emlékező és érzelmileg való feltöltődést.

Vannak normák, azaz viselkedési szabályok, amelyeket a romáknak is be kell tartaniuk. Ezek kiszámíthatóvá teszik körülöttünk az életet. Például jogi normák, erkölcsi normák, csoportnormák, divatnormák.

Ezek alól a romák nincsenek felmentve.

Bari Janó roma festő. Kép forrása: <https://mimk.hu/esemenyek/bari-jano-festomuvesz-kiallitasa/>

HA A FIATALOK GONDOLKOZÁSA HELYES ÚTON HALAD

A természet és a nevelés hasonló. A nevelés átalakítja az embert, de ezen átalakítás által természetet teremt. Akik gyerekekkel foglalkoznak, nevelnek, veszélyes dolog, mert ha sikerül, az rengeteg gond és küzdelem ára, ha viszont nem sikerül, felülmúlhatatlan a fájdalom. Minden gyermek nehezen kezelhető, ez a roma gyermekekre még inkább igaz. A nevelőre is vonatkozik az a szabály, hogy csak akkor neveljen, ha ő is megtanul uralkodni magán. A nevelő és a diák kapcsolata hasonlít a birkózáshoz, mert felkészülniek kell lenni minden eshetőséggel, a váratlannal szemben is.

Fontos, hogy már gyermekkorunktól kezdve irányításban legyen részünk. Annak örüljünk és azon bánkódjunk, amin kell, mert akit jól neveltek, az férfikorban is pirul rossz dolgot tenni, ám ha ifjúként sokat hibázik, megmaradnak a hibák öreg korig. Annak a nevelőnek kell nevelni, aki ért is hozzá. Az államnak is nagy szerepe van a nevelésben, hiszen az állam az emberek nevelője. A jó, helyes politikát folytató állam derék embereket, az ellentéte hitványokat nevel. A nevelésben a kezdet a legfontosabb, különösen a fiataloknál, hiszen ilyenkor lehet őket formálni, alakítani. A fiatal elme még nem képes megítélni, hogy minek van rejtett értelme és minek nincs, hanem amit ilyen zsenge korban befogad, az kitörölhetetlenné lesz benne.

Fontosnak kell tartanunk, hogy az első mesék, amelyeket hall, az erény szempontjából a legtanulságosabb legyen. Amennyi támogatást te nyújtottál a szüleidnek, annyit várj el gyermekeidtől is. Azok a szülők, akik nevelték is gyermekeiket, nagyobb megbecsülésre érdemesek, mint azok, akik csupán a világra segítették őket, mert az utóbbi csak az élet lehetősége, az előbbieket viszont a szép élet és boldogulás lehetőségét biztosították számukra. A gyermekeknek örökségül tisztességérzetet és ne aranyat hagyjunk. Ocsmány példa ocsmány tettekhez vezet, mert a rossz példa visszaüt azokra, akik szolgáltatják. A rosszat is ismerniük kell azoknak, akik helyesen óhajtának élni, hogy a fiataloknak megmutathassák, milyen csúnya, rossz dolog trágárul beszélni, vagy részegnek lenni. A kényeztetés pedig elégedetlen és ingerlékeny természetűvé teszi a gyermeket.

Gyermekeket játszva kell nevelni, oktatni, tanítani, már csak azért is, hogy könnyebben megfigyelhesd, melyiknek mire van hajlama. Törekedni kell arra, hogy elsősorban a tetteid legyenek szépek és ne a külsőd. Vannak olyan tulajdonságok, amelyek hiába születnek velünk, a szokás megváltoztatja őket, a szokások folyton rosszabbak vagy jobbak lesznek.

Mindaz, ami az emberben berögződött és vele született, csak csillapítani lehet, mesterségesen legyőzni nem.

Néhány példa erre.

1. példa: Az ókori makedón világhódító Nagy Sándor saját, egykori tanítóját, mint maga mondja „nem kevésbé szerette apjánál, mert apja adta neki az életet, de Arisztotelész tanította megarra, hogyan kell nemesen élni”.

2. példa: A földműves már halálán volt, szerette volna, hogy a fiai tapasztalatokat szerezzenek a föld művelésében, ezért magához hívta őket és így szólt: Fiaim, én már távozom ebből az életből, de ha megkeresitek mindazt, amit a szőlőben elástam, mindent meg fogtok találni. Mivel azt hitték, hogy kincset ástott el, apjuk halála után a fiúk az egész szőlőt felásták. Kincset ugyan nem találtak, de a jól felásott szőlő sokszorta több termést hozott.

A mese azt mutatja meg, hogy a munka kincs az ember számára. Tehát ha az ifjak gondozása és nevelése a helyes úton halad, akkor az állam hajója biztosan halad előre. Ha ellenben baj van a nevelés körül, akkor a következményekről jobb nem is beszélni.

VÉLEMÉNYEK, TAPASZTALATOK A CIGÁNY FIATALOK ÉS FELNÖTTEK TANULÁSÁRÓL, MAGATARTÁSÁRÓL AZ ISKOLAI KÉPZÉSEKBEN

Azok a cigány gyerekek, akik kikerültek a cigánytelepről, azoknak nem voltak adottak a feltételek a tanuláshoz. Óvodába nem jártak, csak a pottyantós wc-t ismerték, sem rendes ruha, sem rendes körülmények, írástudatlan szülők, így a gyerek az őskorból átmenet nélkül esett be az iskolába. Nem tudták felvenni a tempót sem. Ráadásul sok cigánygyerek még magyarul beszélni is alig tudott. Ez még nagyobb problémát jelentett. Így azt a következtetést vonták le, hogy ha nem képesek azt a színvonalat felvenni, ami normál osztályban kötelezően szükséges, akkor nyilván értelmi fogyatékosok. Ebben az esetben kisegítő iskolába kell őket íratni. A kisegítőben elvégzett nyolc osztály körülbelül a normál iskolai végzettség 5 osztályos iskolai végzettségének felel meg. Itt a továbbtanulási esélyeknek vége, mint a tegnapi napnak. Innen már nincs visszaút. A tapasztalat az, hogy ebben az esetben erősen érvényesülnek a diszkriminatív szándékok is. Ennek az az oka, hogy a kisegítő iskolába csak cigánygyerekek járnak. Ebben az esetben is egy új típusú szegénység alakul ki, ami a munkanélküliséghez, és természetesen az egészségi állapot romlásához vezet. Az iskolázottság létrehozza a bomlást, elidegenedést, ellenszenvet, és – történelmi tapasztalatokra hivatkozva – megismétlődik a társadalmi egyenlőtlenségek újratermelődése. A cigányoknak el kell sajátítaniuk egy új viselkedésformát, ami a környezet megváltoztatásával érhető el. Az embert minden esetben a környezete teszi azzá, amivé lesz. Az oktatáspolitikát a rendszerváltásig peremcsoportként kezelte a cigányokat. Volt valamiféle támogatás, de hiányzott az elméleti és oktatáspolitikai keret, amely egységbe ötvözte volna a nemzetiségek és a cigányok oktatását. A rendszerváltozás után beindult a többé-kevésbé jó irányba mutató roma oktatáspolitikai, ami viszont valahol gellert kapott. És ez a romapolitika egyre inkább veszélyesebb vizekre evez, amit tapasztalatomra épített példákkal szeretnék a kedves olvasók elé tárni.

Egy magyarországi megyében, borsodban tanítok. A probléma a cigány gyerekek beilleszkedési zavarai. Szinte minden településen az iskolákban nő a cigány tanulók száma. Az osztályok felét romák teszik ki. Ez nem is lenne baj, csak a probléma az, hogy viselkedésükkel lehetetlenné teszik az egészséges óra megtartását. Ezzel a tanulni akaró diákok fejlődését akadályozzák. Sajnos a roma fiatalok túlnyomó többsége kritikán aluli képességekkel rendelkezik. Feltételezem, hogy ez az otthoni környezetre is igaz.

Mondok egy példát: egy tanulótlól megkérdeztem, mi Magyarország fővárosa? A válasz: 'Ne szóljon, tanár úr, hagy gondolkodjak!' Mondom neki jó, nem szólok. Eltelt három perc. Nevéről szólítom: na, sikerült kitalálni? Válasz: még nem, de ne szóljon közbe. Válaszom: jó, nem szólok. Jó kettő perc elteltével fölkiált, tudom, tanár úr, kitaláltam! Akkor mondjad fiam! Válasz: a Duna. Megkértem egy másik tanulót, mondja el az évszakok nevét, kapaszkodjanak meg: nem tudta elmondani, pedig 17-18 éves-roma fiatalokról van szó. De a nagyképűség, a gőg, az megvan bennük, ugyanakkor koszosan, büdösen járnak az iskolába, szemtelenek, türelmetlenek, hangosak, akaratosak, durvák, szófogadatlanok. Természetesen vannak kivételek.

Az írásbeli és a szóbeli kérdéseket nem értik meg. De nem is érthetik, hiszen az olvasás és az írás nagyon hiányos, meg kellene tanulniuk először helyesen írni és olvasni, majd számolni, mert e nélkül a továbbhaladás lehetetlen.

Nem tudnak egymással normálisan játszani, csak ordítózni, verekedni és trágár szavakat használni, náluk ez természetes. És talán nem is tudnának intelligens ember módjára

viselkedni, előre megfontolt szándékkal lopnak, hazudnak, már egészen fiatal korban. Nem ismerik a szégyent, a fiúk és a lányok egymásra másznak, csókolják, fogdossák egymást.

Magyar osztályokban alkalmazott pedagógiai módszerek érvénytelenek. Egy óra lefolyása nem a tanításról szól, hanem a tanár küzdelméről. Az órákról hiányoznak, nem mennek be, vagy ha be is mennek 10-20 perces késéssel, de kicsöngetés előtt már 5 perccel mennek ki az osztályból. Nem tudnak egy helyben ülni, sétálnak a padok között, dobálják egymást, közben hangosan beszélgetnek, mobiltelefonnal játszanak, és ha a tanár szól, akkor a reakció durva válaszokban történik. Amíg leírnak egy rövid mondatot, hatszor-hétszer kell elmondanom azt a mondatot. Az utóbbi időben már nem diktáltam, hanem nyomtatott betűkkel írtam a táblára - sajnos az elolvasása szintén nehézségekbe ütközött.

Könyvet tudatosan nem használunk, mert összefirkálják, kitépik a lapot. Sok tanulónak nincs se füze, se ceruzája, ha adok neki íróeszközt, azt már nem adja vissza, mondván, hogy az övé. A papírlap, amit az órai munkához adtam nekik, bizony hamar a szemetesben találja magát. Tehát remény sincs arra, hogy haladjunk az anyaggal. A fegyelmezés a tanár szempontjából utópia, még akkor is, ha a diák a tanárt lehülyézi, mert hamar az állásába kerülhet.

Óriási, súlyos bajok vannak. Ezekből kiindulva Magyarországon igenis létezik cigánykérdés, mert mi saját bőrünkön tapasztaljuk, hogy igen. Aki ezt nem ismeri el, az élénk tévedésben van, ami alatt én azt gondolom, hogy azért optimista ebben a kérdésben, mert nincs elég tapasztalata.

Egy másik óra tapasztalata

Hetven százalékos gyakorisággal fordult elő, hogy szóltam az általam tanított roma tanulóknak, egy hónappal a dolgozat írása előtt, hogy készüljenek föl a kidolgozott kérdésekre, az adott válaszokból. Mikor elérkezett a dolgozatírás ideje, az általam kidolgozott, kiosztott kérdések nem voltak meg senkinek. A válasz a következő volt: „Maga nem osztott ki nekünk semmit, mit talál maga ki! Dik, ez az ember! Mi van magával? Meszet evett?!” Természetesen a dolgozatírást elhalasztottam. A következőt tettem: kiosztottam újból ugyanazokat a kérdéseket, és megkértem őket, hogy töltsük ki együtt, vagyis lediktáltam a kérdésekre adott választ. Mi történt? Le sem írták a kérdésekre a válaszokat, vagy ha írt is valaki, azt hiányosan tette, vagy a válaszok helyét óvodás szintnek megfelelő rajzokkal pótolták. Felnőtt képzés és kémia óra volt.

A következő tanulságot vontam le:

Hanyagság, nemtörődömség, érdektelenség, céltalanság, tanulástól, munkától való rettegés, a tudás megszerzéséről még csak nem is akarnak hallani – mondván: tanuljanak a magyarok, ők azért születtek, hogy eltartsanak bennünket. Különb is mi rajok vagyunk, és a cigányok ésszel születtek, ezért semmi szükségünk a tanulásra.

Én úgy érzem, simogató, babusgató politikával az ország csak rontani fog a helyzetén, aminek káros következményei lehetnek.

Sajnos több a negatív tapasztalat, mint a pozitív. Pl.: a cigány tanulók 40 százaléka a tanév végén nem tudja megmondani, hogy az őket tanító tanárok milyen tantárgyat tanítanak. Sőt, a tanárok nevét sem. Mikor megkérdeztem tőlük, hogy ki tanítja a történelmet, a válasz: 'hát az az ember' – 'a nevét nem tudod?' – válasz: 'hát az a csudabogár'. Magyarórán megkérdeztem az osztálytól, milyen óra van most? Válasz: matematika, történelem stb. Sajnos nekem kellett megmondanom. Nem tudják elolvasni, amit leírtak, egy értelmes szót nem tudnak kimondani. Ugyanakkor a nagyképűség, erőfitogtatás virágzik náluk. Néha elkeseredésemben hangosan

megjegyzem: akár hány csikot is húzunk a számár hátára, attól még nem tudjuk zebrává varázsolni.

Roma felnőttoktatásból egy óra kiragadása

A tapasztalatom az, hogy nincs különbség a cigány fiatalok és a felnőttek órákon való magatartása között. Az órán való figyelés náluk nem létezik. A mobiltelefonnal csak a játékra koncentrálnak. Viselkedésük semmiben sem különbözik a kocsmái magaviselettől. Mintha nem is az órán lennének. Megbeszélik a maguk napi problémáit, és ezzel eltelik az idő, elmúlik a nap, tartalom és az ismeretek elsajátítása nélkül. Az óráról ki-be járnak, minden figyelmeztetés ellenére. A nemtörődömség, hanyagság, unottság jellemzi a tanfolyami órákon a romák tanuláshoz való hozzáállását. Az órákon esznek, isznak és alkoholt fogyasztanak. A tanár figyelmeztetésére a válaszok durvák és sértők. A gyerekeiket behozzák az órákra, és a tanítás a zűrzavarban lehetetlen. A tanár minden tudását beveti, de sajnos a sikerélmény elmarad. Nincs kit tanítani, nincs kinek átadni azt a kevés ismereti anyagot sem. Az órákra akkor jönnek be és akkor mennek ki, mikor akarnak. A tanár mintha ott se lenne. Az órán esznek, beszélgetnek, mintha odahaza vagy az utcán lennének.

A bekiabálástól az óra egy nagy káosz. Az óra kétharmada fegyelmezéssel telik el. Az óra inkább a Vígsházba illik be. Az intelligencia-szint nem is minősíthető. A tudatlanság szinte kézzel fogható, a butaság még számomra is meglepő volt.

Elgondolkodtam, hogy a 21. század elején ilyen még létezik? Márpedig létezik, (sajnos) aki meg kételkedik benne, szíveskedjék bemenni egy cigány osztályba, elképesztő lesz, amit tapasztal.

Ha ez így folytatódik, 30-40 év múlva a romák szaporodását figyelembe véve, a magyar lakosság 40 százalékát a romák fogják adni. És ha a mindenkori hatalmon lévő kormány nem tesz kemény, következetes lépéseket a cigányok felzárkóztatására, azaz nem neveli ki a cigány értelmiséget, szakember-gárdát, akkor bizony az ország aláírhatja a saját halálos ítéletét. Magyarország letörölheti magát a térképről. Mert lassan a többségben lévő romák nem lesznek képesek az ország irányítására. Kívánom, hogy ne így legyen! De ha mégis a kormány gyenge politikája miatt lenne így, akkor Magyarországnak befellegzett. Vajon ki, kit fog irányítani?

Szamarakból versenylovat még senkinek sem sikerült kinevelni.

ISMERE TLEN LEVÉLÍRÓ LEVELE EGY ROMÁHOZ

„Kedves Cigány!

Levelem azért íródik, mert a köztünk lévő ellentét már-már mérhetetlenné válik. Nem azért írok, hogy ezt tovább fokozzam. Azért írok, hogy értsük egymást végre: A nyílt beszéd szükségszerűen fog olyan mondatokat tartalmazni, melyekre ráfoghathatjuk, hogy rasszista. De ne feledjük, te is rasszista vagy (ilyen alapon), ha magyarnak nevezel engem.

Most az egyszer lássuk be, hogy komoly különbségek vannak közöttünk. Most az egyszer tartsuk ezt evidenciában, és ne a szavakon lovagoljunk. Nem szeretlek téged.

Miért? Talán, mert mások vagyunk? Részben igen. Én törekszem a másságunkat a magam oldaláról kezelni. Segítelek. Milliárdokban mérhető az az összeg, amit havonta a számládra utalok. Te ebből annyit érzékelsz, hogy rajta van már a családi a kártyán. Ezért a pénzéért nekem keményen meg kell dolgoznom. Hogy ne menjen ez így a végtelenségig, gyermekeidet csekély műveltsége és szellemi képességei ellenére beerőltettem az iskolába, hogy tanulhasson, szakmája legyen, és képessé váljon az önellátásra. Tanárt verni nem éppen a hála megfelelő formája.

Óriási különbségek vannak köztünk. Neked az ideálad a mérhetetlen gazdagság. Persze az ehhez vezető tisztességes út megtételére képtelen vagy. Engem pedig ezért irritál, amikor a gazdagság külső jegyeit magadon hordod. Meg vagy rakva arannyal, szép autód, krokodilbőr csizmád van. Palotában élsz. Te ezt úgy hívod 'sukár'! Én úgy: cifra nyomor. Nem vagyok irigy. Csak tudom, hogy az ehhez szükséges összegre hogyan tettél szert. Bűncselekményekkel (elveszed, amiért más megdolgozott), és a törvény által számodra nyitva hagyott kiskapukon (elveszed a közös asztalról anélkül, hogy bármit is tennél oda).

Nem csak téged hibáztatlak ezért. Ezt neked valakik megengedik. Az én rovásomra. Törvényesen, vagy törvénytelenül, de elveszed azt, ami az enyém. Cserébe utálatot, fenyegetést, bántalmazást, erőszakot, halált kapok érte. Félnem kell tőled.

Miért? Munka... igen, ez gyakori magyarázat a szádból. Hogy cigány nem kap munkát sehol. Igazad van. Nem adok neked munkát. Miért? Nem azért, mert cigány vagy. Azért nem, mert nem értesz semmihez. Nem tanultál szakmát, vagy ha tanultál is, az elvégzett munkádban nincs köszönet. Gyakori kifejezés egy elvégzett, összezapott munkára, hogy „cigánymunka”. Szerinted ennek miért pont ez a neve? Ha téged alkalmazlak esetenként, a végeredmény mindig ugyanaz. Bevételezés, sokszoros időbeni csúszás, elégtelen kivitelezés, munkaeszközök, alapanyagok eltűnése. Tehát nekem, munkáltatónak jobb, ha csak eltartalak az adómmal. Akkor legalább nem hátrálhatsz.

Az a szörnyű, hogy nem is törekszel rá, hogy változtass ezen. Acsarkodsz, rasszistázol, hisztizel, hogy milyen rossz neked. De nem akarsz kilépni a saját árnyékból, pedig mindkettőnknek jobb lenne.

Mind a ketten tudjuk nagyon jól, mi lenne a vége, ha magadra hagynálak. Nem lenne kit lehúzni szociális alapon vagy bicskával. Rövid időn belül éhen halnál, vagy saját mocskodba fulladnál bele. És barátom, nem sok idő van már. Lassan az összes cernám elszakad. Minden nap elkövetsz valamit ellenem, még ha nincs is benne a listában.

Rövidesen eljön az idő, amikor hirtelen megvonok tőled minden kedvezményt. Akkor aztán tornászhat, ahogyan jólesik. Szerintem ne akard ezt elérni. Jobb, ha megvagyunk békességben egymással!

Mit várok tőled?

- 1) Feltétlen tiszteletet, mert én vagyok a kenyérkeresőd.
- 2) Erőszakmentességet, mert ha én egyszer visszacsapok a tesómmal, az neked fájni fog...tudod, mi vagyunk még többségben (már bocs, de úgy tudom, ezt a nyelvet beszéled.)
- 3) Törekvést az önellátásra. Tanulást, tanulni akarást, pontos munkavégzést. Ez a sikeredhez szükséges 20 százalék. A maradék 80 legyen az én gondom, meg fogom oldani. Minden segítséget megkapsz.
- 4) És végre fejezzük be ezt a rasszizmusról szóló ökörködést, hiszen mind a ketten tudjuk jól, hogy nem a barna bőröd zavar engem.

Baráti tisztelettel: **egy magyar**

U.i.: Beszélni lehet, de a tettek minősítenek.

Megjegyzés: a magyarok bizonyos százaléka nagyobb tételben lop, csal, hazudik, csak kifinomultabban, kedvesen és okosan.”

A levél tartalmára is utalható iskola ajánlása egy romákkal foglalkozó intézménytől

so keres
(e: szo keresz) cigány/lovári
mit csinálsz?, mit teszel?

A Szegedi Keresztény Roma Szakkollégium intézménynév kezdőbetűinek – SZKRSZ – kiegészítésével a szakkollégium hallgatói által megalkotott szójáték a SZOKERESZ.

A kifejezés eredeti jelentése tömören, egyszerűen, ugyanakkor nagyon pontosan megfogalmazza a szakkollégium küldetését: tevőlegesen részt vállalni a körülöttünk lévő világ formálásában, jobba, szebbé, élhetőbbé tételében. Felhívás arra, hogy felelősek vagyunk azért, hogy hogyan vagyunk jelen egymás életében.

Különös tekintettel a roma—nem roma együttélésre.
Ma már nem csak Szegeden, de országszerte is SZOKERESZ néven ismerik a szakkollégiumot.

Forrás: <https://www.facebook.com/photo/?fbid=1185168926948897&set=pb.100063674014903.-2207520000>

A SZEGREGÁCIÓ ÉS INTEGRÁCIÓ FOGALMA

Bakos Ferenc (1989) alapján a szegregáció első meghatározás szerint: elválasztás, elkülönítés, szétválás; második meghatározás szerint: a négerek elkülönítése a fehérektől az Amerikai Egyesült Államokban.

Andor Mihály (1997) szerint szegregációnak nevezzük azt a jelenséget, ha egy-egy településen belül a különböző társadalmi rétegek, etnikai csoportok stb. lakóhelye erősen elkülönül egymástól. A szegregáció sokszor együtt jár a jövedelmi viszonyok és a települési infrastruktúra lényeges egyenlőtlenségeivel.

Az integráció: egységesülést, beilleszkedést, egyes részek egyesülését egy egésszé, összegződést, valamint beolvadást, hozzácsatolást, összevonást jelent. Bakos (1989) alapján.

Természetesen a szegregáció és az integráció fogalma több oldalról is megközelíthető. Beszélhetünk külön társadalmi, gazdasági, területi integrációról, szegregációról.

A szegregációs folyamat, ha nagyon kicsúcsosodik, akkor igen súlyos problémával jár. A városokban, falvakban szétszakadhatnak a jómódúak és a szegények. Súlyos társadalmi problémák jelentkezhetnek. Például bűnözés, és az ilyen elkülönített nyomornegyedekben, slumokban a lakókra nehéz élet vár. A kísérő társadalmi folyamatokban a területi elkülönülés, a szegregáció trenddé válik. Értékrendek, hagyományos közösségek bomlanak föl, amelyen párhuzamosan egyfajta kulturális sokszínűség van kialakulóban.

A kortárs nagyváros komplexitásával való találkozás egyszerre kelthet egyfajta tiszteletet és kiábrándulást. De szimbóluma az egyenlőtlenségnek, a veszélynek, a szennyezésnek, a deprivációnak, a kizsákmányolásnak és a szegregációnak is.

Az új világot, amely új lehetőségeket, de új veszélyeket is hordoz, egyre inkább ellentmondások, többértelműség, sűrűlódások, atomizálódás, kulturális sokféleség és eklektikusság jellemzik, egyfajta dinamikus egyensúlyban.

A posztmodern város mindinkább elveszíti régi, hagyományos értelemben vett városszerkezetét, és egyre inkább tematikus parkok gyűjteményévé válik olyan témákkal, mint szórakoztató parkok, nyugdíjas közösségek, üzleti és ipari parkok, bevásárlóközpontok stb. *Moldova György* *Európa hátsó udvara* című könyve egyik fejezetében a Szabolcs-Szatmár-Bereg megyei településeket járva a cigányság helyzetéről is ír: Domrád felől három-négy kilométer hosszú bekötőút vezet Rétközberencsig, más kijárata-bejárata nincs. Ha ezt ellepi a hó, a község elszakad a világtól. A hókotró pedig csak olyankor szokott bejönni ide, amikor már olvad. Az elszigeteltség-kiszolgáltatottság a rendszerváltás előtt eszmeileg is nyomasztó volt, de a mai napig is jelen van.

Egy meg nem nevezett városban a cigányoknak komoly összegű lelépést adtak, hogy hagyják el a kérőt, aztán sietve lebontották a házukat. Kazincbarcán és Nyíregyházán meg befalazták utánuk az ajtókat és az ablakokat. A cigányok új helyet kerestek maguknak, olyan helyen, ahol olcsón lehetett lakáshoz jutni.

Néhány városban az építési hatóság szó nélkül kiadta a papírt, hogy megkaphassák a szociális támogatást. Az új telepeseknek fel kellett mutatniuk egy bizonyos készségi fokot. Jelentkeztek náluk az erre szakosodott vállalkozók. Nem kínlódtak alapkészítéssel, betontuskókat raktak le a puszta földre, és egy hét alatt felhúzták rájuk a falakat. A családok meg felvették a vissza nem térítendő támogatást, két gyerek után 1,2 milliót, három után pedig 2,2 milliót. A pénz nagy része persze a hitelező vállalkozók zsebébe vándorolt. Néha a félkész házat is lebontották, vitték új helyszínre az építőanyagot. Egy másik vezető folytatja majd, talán azért, hogy a felelősség is megoszoljon. A falu vezetője a következőket mondta: a

legalsó dögvájó réteg került ide hozzánk. Sem orvost, sem papot, sem tanárt nem tisztelnek, sokszor verekednek. Az iskola kapuit zárjuk, de ide is betörnek, ha nem tetszik nekik valami. Ha az öregemberek udvarában ugat a kutya, mert a cigányok viszik el a tyúkjaikat, a lakók nem mernek kinézni. Így aztán a magyar társadalomban élő, lakó, civilizáltak nevezett cigány embernek is ez az erkölcsi képe. Természetesen nem minden romára vonatkozik.

A képzetlen ember – cigány vagy nem –, önmagától nem képes kilábalni a szociális és képzetlen helyzetéből, szükséges, hogy az állam beavatkozzon. Különben csak vegetálnak. És előbb-utóbb konfliktus-központ lesz az ilyen helyekből.

Létre kell hozni munkahelyeket, utakat, közlekedést és jól működő szociális ellátottságot. Az én felfogásom szerint az emberek egymástól való eltávolodását a szenvedés, éhezés, hiányból fakadó, jólétben dúskáló, az emberek érzelmeit letaposó, érzéketlen társadalom szülte; a gőgöt, a nagyképűséget, ami az emberek egymástól való elidegenedését csiráztatta ki.

Az embereknek, ha megteremtéd a szükségleteket, jólétet, pl.: házat veszel neki és bebútorozod, kocsit, ruhát kap, szórakozást, a büszkeség kinő magától, mint a dudva. Ehhez még tanulni sem kell.

SZEGREGÁCIÓ VAGY INTEGRÁCIÓ AZ ÉLETÜNKBEN?

A közvélemény szerint nincs olyan ország a világon, ahol megoldódott volna a cigányok társadalmi beilleszkedése. A cigányok szociális helyzete egyáltalán nem nevezhető rendezettnak a nyugat-európai országokban sem. Néhány gazdagabb nyugati államban (Hollandia, Anglia, Németország, Svájc) a cigányok megkapják a minimális szociális segélyeket, de lényegében ki vannak rekesztve a társadalom életéből. A hátrányos megkülönböztetés a társadalmi élet valamennyi területén megfigyelhető.

Ennek a szélsőségesen példátlan formáját Szlovákiában valósították meg 1980 és 1990 között. A cigány nőkön hajtottak végre kényszer-sterilizációt. Akik betöltötték a 35. életévüket és legalább négy gyermeket szültek. A valóságban a 20 éves, egygyermekes anyákon is végeztek ilyet, több, jól dokumentált esetben. Ez a szlovák erkölcs tisztelete. A romák szaporodásának leszorítására nem éppen a legmegfelelőbb mód. A romák taníttatásával, munkahely-teremtéssel változhat a romák szemlélete, világnézete még Szlovákiában is.

AZ ISKOLAI SZEGREGÁCIÓ TÍPUSAI ÉS JELLEMZŐI ÉS KIALAKULÁSÁNAK OKAI

Önkéntes szegregáció: amikor az emberek a magukhoz hasonlókkal akarnak együtt élni. Vagyis mindenki a természet szerint ahhoz vonzódik, aki hasonló hozzá. Szegény a szegényhez, gazdag a gazdaghoz, értelmiségi az értelmiségihez, fehér a fehérhez, fekete a feketéhez, és így tovább. Minden egyes ember elhelyezi magát a társadalom ranglétráján. Míg két ember él ezen a sárgolyón, addig ez mindig így lesz.

Kényszerített szegregáció: egy erősebb, dominánsabb faj, csoport uralkodik egy kevesebb hatalommal bíró csoporttal szemben. A 90-es években megnőtt a jobb és rosszabb helyzetű társadalmi csoportok közötti távolság. A szocializmus idején ilyen különbség nem volt, mert szigorú, de kedvező körülmények között dolgoztak és éltek az emberek. A piacgazdaságra való áttérés teremtette meg az áldatlan állapotot. De ez még csak a kezdet.

Település-szegregáció: ha nincs kényszerítés, nincs helye a szándékosságnak. Ez jön magától, spontán alakul ki, elcigányosodott település, terület. A romák beköltözése megüresedett lakásokba, amire a nem cigány családok elvándorlással reagálnak. Abban a térségben, ahol nagyobb arányban élnek cigányok, ott az iskolában is több a cigánygyerek. Ez kihívás a pedagógusoknak is. Itt aztán kiderül, hogy ki az igazi pedagógus. Aki szükségből van az iskolában, meg aki nem!

Iskolák közötti szegregáció: azokból az iskolákból, ahol a cigánygyerekek száma magas, a nem cigány tanulók elvándorlása jelentős. A nem cigány szülő elviszi a gyermekét abba az iskolába, ahol kevesebb a cigánygyerek. Indok: koszosak, zavarják, hátráltatják a másik gyereket a fejlődésben. Ebben az esetben kialakulnak olyan iskolák, ahová csak cigánygyerek jár. És olyan iskola is, ahova nem roma gyerekek járnak. Egyes iskolákban már elsőben tagozatos osztályokat indítanak és a felvételi elbeszélgetésnél kiszűrik a nem megfelelőeket. Iskolán belüli szegregáció: egy iskolába járnak, de külön osztályba. Minél nagyobb a cigány tanulók aránya, annál nehezebb, sikertelenebb a megtanítandó anyag leadása, átadása. Annál valószínűbb, hogy az adott osztály a megfelelő képességek és készségek hiányára, a családi szocializáció pótolhatatlan mulasztására hivatkozva eleve csökkentett követelményeket támaszt. Az iskolai szegregációt felzárkóztató programnak álcázzák. Ez azért van így, mert az iskolák pénzt kapnak érte, meg aztán a tanárok is jobban járnak anyagilag.

Szómagyarázat:

Atomizálódás: részeire bont egy csoportot, egy közösséget (elszigetelődés)

El kell kerülni, hogy a kiegészítő tanárokat arra használják, hogy egyes diákokat eltávolítsanak az osztály többi részétől, és így szegregálják őket.

- a)** Ide tartozik az osztálytermen belüli elkülönítés;
- b)** összevont cigány osztály szervezése

Egyes tantárgyaknál erősebb és gyengébb csoportokra bontják. Erre az eljárásra jellemző a követelmények csökkentése, pl.: matematika, fizika, kémia, idegen nyelv, számítástechnika hiánya. Itt a pedagógusnak csak kudarcai lehetnek, a siker utópia! A romákat nem érdekli az írás, olvasás, számolás. Csak az evés, ivás, szórakozás, segélyek. Nem erőltetik meg magukat, hogy iskolába járjanak. A romák nyomorúságos helyzetének melegágyai, önsorsuk alkotói.

El vannak egymással, saját magukat zárják ki az iskolából. Ahol cigány tanulók vannak, előre megjósolható a konfliktusok. A cigányoknak saját életmódjuk miatt vannak problémáik

Javaslatom: finomítani, koptatni lehet a szegregációt és a diszkriminációt úgy, hogy azonos tudásszintű cigány és nem cigány osztályokat hozunk létre. És így a tananyag zökkenőmentes a haladási sebesség garantált. Ezt a módszert át lehet ültetni a gyengébben teljesítő és kevesebb ismeretekkel rendelkező cigány és nem cigány tanulókra is. Ennek sikerrel kell záródnia, a különbségek bizonyos idő elteltével közelednek egymáshoz.

A szegregált oktatás a külön cigány osztályok az oktatási rendszer működésképtelenségének tünetei. A rendszer képtelen teljesíteni saját céljait. Személyre szabott, a diákok szükségleteit veszi figyelembe. A tanárok bizalmatlanok, kételkednek abban, hogy a roma diákok képesek együtt tanulni a többiekkel. A szegregált osztályoknak az a célja, hogy megszabadítsák a tanárt azoktól a diákoktól, akik nem követik az előadást. Az osztályok igen változatos képet mutatnak, ahol többnyire különböző korú és szükségletű diákok tanulnak együtt. Elszigetelődést, társadalmi elszegényedést okoznak.

Ezek a diákok száműzöttek, távol vannak a többiektől. Más diákokkal való kommunikáció szinte nincs. Ebbe az osztályba járni elutasítást és marginalizációt jelent – az itt tanuló diákok lenéznek, a normál osztályokba járó diákok szemében furcsák, buták, lököttek, alkalmatlanok. Megfosztják őket az intellektuális ösztönzéstől és a közösségi együttlét jelentette érzelmi biztonságtól. Negatív énképet alakítanak ki bennük. Bekövetkezik egy elválasztás, elszigetelés, megfosztás a tanulás interakció lehetőségétől.

Szómagyarázat

Marginális: Nem fontos, a másikhoz viszonyítva kevésbé jelentős, lényegtelen.

Szegregált oktatás. Forrás: <https://uj szo.com/kozelet/romamentes-iskolat-akarta>

MAGYARORSZÁGI HELYZET A RENDSZERVÁLTÁS UTÁN

A rendszerváltozás során nálunk is, mint általában mindenhol, a cigányok elsőként veszítették el a munkahelyeiket. Így 70 százalékuk segélyekből él, valamint közmunkából, napszámos munkából. Az országnak el kell döntenie, hogy elkülönülés vagy beolvasztás legyen – a kettő közül melyik jobb a problémák megoldására.

Hazánkban 13 nemzeti és etnikai kisebbség él. Ezek integrációja – a cigányságot kivéve – lezárult folyamat, mind társadalmi, mind gazdasági ötvözését tekintve. Amelyet az is bizonyít, hogy a kisebbségekhez tartozók szociális, iskolázottsági, foglalkoztatottsági mutatói alig mutatnak eltérést a többségi lakosságtól.

Ezzel ellentétben a cigányságra vonatkozó mutatók – sajátos helyzetüknek tulajdoníthatóan – jelentősen eltérnek mind országos, mind a többi kisebbség átlagától.

A tapasztalatok azt mutatják, hogy a múltban is és a jelenben is a romáknak alacsony az iskolai végzettsége, rossz az egészségi állapota, deviáns magatartással küzdenek, ami kitolja őket a társadalom peremére, és erősödik a marginalizálódás, ami szintén jellemző a magyarországi cigányságra.

A cigányság 60 százaléka jelenleg is falvakban él. Szép számmal vannak olyan településeken, amelyek az egyébként is hátrányos helyzetű, elmaradott térségekben találhatók. Azt tudni kell, hogy a hazánkban élő cigányság nem egységes csoport, hanem három mereven elkülönülő etnikai csoportból áll.

A legnagyobb részarányt a magyar anyanyelvű magyar cigányok (romungrók) adják (kb. 60 %), akik a második világháború előtt és után egy ideig főleg zenélésből, vályogvetésből, valamint mezőgazdasági bér munkából tartották el magukat.

A második csoportjuk a cigány nyelvet beszélő oláh cigányok csoportja (kb. 30 %), akik kupeckedésből, fémmegmunkálásból, kovácsolásból, bádoggosságból, elvétele napszámos munkából éltek. Ma ezekből kerül ki a legtöbb bűnöző.

Legkisebb arányban (kb. 10 %) a román nyelvet beszélő beás cigányok vannak, akik hagyományosan teknő vájást és más famunkákat, mezőgazdasági napszámos munkát vállalva biztosították megélhetésüket. A cigányság megosztottsága mind a mai napig fennáll. A kisebbségi szervezetek becslése alapján hazánkban a létszámuk 800 ezer és 1 millió közé esik. Románia, Bulgária és Spanyolország után a 4. helyen állunk. A legnagyobb lélekszámú kisebbség. Korösszetételük a KSH adatai szerint jelentősen eltér a nem roma lakosságtól: a 15 év alatti korosztály 45 %, míg a 60 éven felülieké 5 %.

Az országban mindenütt élnek cigányok, ám a területi megoszlásuk nem egyenletes. A statisztikák azt mutatják, hogy bizonyos átrendeződések mentek végbe a településtípusok között is: még 1971-ben 25 ezer cigány ember lakott Budapesten (a teljes cigány népesség kb. 18 százaléka). 1971-ben 45 ezer roma volt városlakó, jelenleg ötször annyi. Súlyos problémát jelent a romák által sűrűn lakott megyék előreledő aprófalvas településeinek a népesség gyorsuló ütemű kicserélődése: a nem cigány népesség előreledése, elvándorlása és a cigányok fokozatos beköltözése az értéküket veszített, üresen maradt ingatlanokba.

Az országban mindenütt megfigyelhető, hogy a cigányság városokba áramlása gettósodással, és ezzel együtt járó káros folyamatok erősödésével is együtt jár (Domján-Lévai, 1999).

A roma népesség beilleszkedése a helyi társadalom rétegébe mindig konfliktusokkal terhes. Sajnos a cigány népesség igen kis hányadának sikerül kiemelkednie szociológiailag rendkívül hátrányos helyzetéből. És ezt a felemelkedést a többségi társadalom alapján véve nem is mozdítja elő. A többségi társadalomban előítéletes rasszizmus térnyerése van folyamatban.

Sajnos a tanult cigány értelmiség tagjait is hátrányos megkülönböztetés éri pusztán azért, hogy nem megfelelő bölcsőben született. A probléma nyílt feltárására, direkt eszközökkel való keresése mára már halaszthatatlan. Koncentrált erőfeszítés nélkül nincs előrehaladás.

FOGLALKOZTATOTTSÁG (2020-2023)

A járvány minden emberre, nemzetre kedvezőtlen hatással volt. És ez megmutatkozott a roma népesség foglalkoztatásában is. A roma népesség négyötöde alapfokú végzettségű, szemben a nem romákat jellemző egyötöddel. Ez az oka annak, hogy kevésbé előnyös pozícióban van jelen a munkaerőpiarban. Az alacsony foglalkoztatási rátához alacsony iskolai végzettség is hozzájárul – s a roma népesség területi megoszlására is. 2022-2023-ban nőtt a roma férfiak foglalkoztatottsága. A nők munkavállalását a nagyobb gyermekszám is korlátozza. 2021-ben a munkaképes roma férfiak 60 százaléka volt foglalkoztatott, a nőké csupán 23 százalék. Sajnos sok roma fiatal nem szerez szakmai végzettséget, az oka, hogy korán otthagyják az iskolát. S oka még, hogy a se nem tanulók, se nem dolgozók aránya 5-6 szorososa a nem romákénak. Ezáltal az anyagi javak is eltávolodnak egymástól. Pozitívum, hogy a háztartásban élő 18-60 évesek aránya romák esetében 15 százalékkal csökkent. De még mindig megközelíti a 20 százalékot, míg a nem romák körében 3-4 százalékal alatti a mutató. Persze ebben az is szerepet játszik, hogy a romák többsége vidéken él, és nem csak a helyi munkalehetőség kevés, de az ingázási távolságban sincs munkahelyi kínálat. A romák túlnyomó többsége Észak-Magyarországon és Budapesten él.

8. sz. táblázat: Roma és nem roma népesség foglalkoztatottsági adatai, és azok változása

Adatsor neve /év	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
<u>Nem roma</u> lakosság foglalkoztatottsága							
Foglalkoztatottság a nem roma lakosság körében közmunka nélkül	68,5	70,2	71,7	72,5	72,3	73,6	75,0
Foglalkoztatottság a nem roma lakosság körében közmunkával	69,4	71,0	72,2	72,9	72,7	73,9	75,3
Roma lakosság foglalkoztatottsága							
Foglalkoztatottság a roma lakosság körében közmunka nélkül	33,5	35,3	35,2	39,1	38,7	40,1	42,7
Foglalkoztatottság a roma lakosság körében közmunkával	45,5	45,9	44,2	46,3	45,1	45,9	47,3

A ROMÁK SZOCIÁLIS HELYZETE HAZÁNKBAN A XXI. SZÁZAD ELSŐ FELÉBEN

Magyarországon 3200 településből 2000-ben élnek romák. Három északi vármegyében legnagyobb a népességük Nógrád, Borsod-Abaúj-Zemplén és Szabolcs-Szatmár-Bereg Vármegyében. Az ország lakosságának 10 százaléka roma, ők a társadalom sérülékeny, kirekesztett csoportja. A rendszerváltás óta, nőnek a társadalmi különbségek, ez megmutatkozik a munkahelyen, iskolában, és a lakóhelyi szegregációban. Egyre inkább halmozottan hátrányos helyzetbe kerülnek. Bekövetkezik a szegregáció és kialakul a szubkultúra. A többségi társadalom felől negatív előítéletekben, diszkriminációban jelentkezik. Sajnos az alacsony végzettség alárendelt helyzetbe hozza a cigányokat. Az iskolázottsági szint kétszer-háromszor alacsonyabb, mint a nem romák körében. Sajnos a romák helyzete az önképzés hiánya miatt, nagymértékben befolyásolja az anyagi helyzetüket, életszínvonalukat. És ez jelentős munkaerő-piaci hátrányt jelent, ami hatással van a jövő tervezésére is.

A Gyurcsány korszakban a romák helyzete nem volt valami fényes. Viszont az Orbán-kormányban már születtek eredmények. A DK elnökének idején nem létezett közmunka, a romák segélyekből tengődtek. Nem segítették a munkaerőpiaci elhelyezkedésüket. 2023-2024-ben a cigányok foglalkoztatása magasabb szintre emelkedett. A Gyurcsány kormányzása alatt, nehezebb volt a cigányok helyzete. Ez idáig a kormány mindent megtesz a felemelkedésükért. Igyekszik felépíteni egy munka- és képzettség alapú, jól felépített társadalmat. Az Orbán-kormány igyekszik elősegíteni a roma fiatalok felzárkóztatását: kötelező óvoda, általános iskola, ingyenes étkeztetés, ingyen tankönyv. Aki megpróbált tenni magáért, lehetőséget kapott rá.

Negatívumok: A cigányok többségének életét elsősorban a hiány jellemzi, pl. megfelelő jövedelem, jó lakás, kielégítő ruházkodás, étkezés, iskolázottság, ivóvíz – és a nem cigányokkal való versenyképesség hiánya. De vannak pozitívumok is: személyes kapcsolatok, a pillanat örömeivel való élni tudás... Életükre szóló élmény.

9. sz. táblázat

Korösszetétel, eltartottsági ráta, öregedési index nemzetiségek szerint, 2011

Adat megnevezése	Magyar	Roma (Cigány)	Német
Korösszetétel %			
0-14 éves (A)	14,3	32,4	10,1
15-59 éves (B)	61,2	63,0	62,6
60-éves (C)	24,5	4,6	27,2
A gyermeknépesség eltartottsági rátája (A/Bx100)	23,4	51,5	16,2
Az idős népesség eltartottsági rátája (C/Bx100)	40,0	7,3	43,5
Az eltartott népesség rátája	63,4	58,8	59,6
Öregedési index (C/Ax100)	171,2	14,2	268,8

Adatok forrása. <https://ksh.hu/s/kiadvanyok/fenntarthato-fejlodesindikatorai-2023/42>

A ROMÁK MŰVELTSÉGE, MAGATARTÁSA, ERKÖLCSE

Állítólag minden dolog mértéke az ember, a létezőnek, hogy létezik, a nem létezőnek, hogy nem létezik. Hiszen az emberi tudás és a hatalom egy és ugyanaz, mert ha nem ismerjük az okot, akkor bizonyos okozat is elmarad. Mert amilyen szerepet játszik az elméletben az ok, ugyanazt a szerepet játssza a gyakorlatban a szabály. Egy kulturálisan alacsonyabb színvonalú nép leigázhat egy fejlettebbet, és rákényszerítheti vallását, ideológiáját, sőt nyelvét, de ez a nép nem fogja átvenni a hódítók termelési módját, nem fog visszatérni az ekétől a kapához, az biztos.

Amikor megkérdezték Arisztotelészt, hogy mi a különbség művelt és műveletlen ember között, ezt válaszolta: A különbség akkora, amekkora az élő és a holt ember között vagy.

Nem az a művelt ember, aki csak lexikális tudással rendelkezik, hanem aki képes sokoldalú ismereteit rendszerezetten tárolni, naprakészen fejleszteni, és ami a legfontosabb, célszerűen felhasználni. Gyakran keveredik a szakmai és az általános műveltség értelmezését. Furcsa lenne általános műveltséggel rendelkezőnek nevezni azt, aki szakmailag műveletlen. Vagy szakmailag műveltnak azt, aki általános műveltséggel nem rendelkezik. Milyen vélemény alakul ki arról a mérnökről, aki kiváló szakember, de semmit sem tud Kolumbuszról. Vagy egy zongoraművész, aki annyit tud az erőművekről, hogy hosszúak a kéményei és füstölnek.

Az a szakember, aki nem ismeri a tudományokat és a művészeteket általában, a társadalom többi szférájának alapvető törvényeit és eredményeit, az nem csak a területek fejlődését fékezheti, de veszélyezteti saját szakmája jövőjét is.

A műveltség fogalma 1976-ban fogalmazódott meg: olyan társadalmilag szükséges ismeretek és célszerű magatartások összessége, amelyekkel az ember környezetében tájékozódni, módszeresen újabb ismereteket szerezni, környezetéhez aktívan alkalmazkodni, azt megóvni és fejleszteni képes. A műveltség a környezetre vonatkozik, amelyet az ember megváltoztatott a munkája során.

Romáknak

Sajnos a romák többsége nem tartozik a művelt emberek soraiba. A fogalomban felsoroltak a cigányokból hiányoznak. A tanulás hiányából eredően a romákban nem alakult ki egy általános, átfogó kép a természetről, társadalomról, gondolkodásról, valamint ezek viszonyáról. Nincs kép a világban elfoglalt helyükről, szerepükről, lehetőségeikről. Ahhoz, hogy ezt felismerjék, bizonyos fokú képzettségre lenne szükség.

A romákból hiányzik a megfigyelő, az akarattal, tudattal rendelkező ember típusa. Nem értik meg, hogy az életet élni, csak előre nézve lehet. A romák 60 százaléka jellemző, hogy az elkövetkezendő 100 év tenyészidőszaka nem elég ahhoz, hogy beérjenek. Persze a körülményektől függ, na meg a következetes, jó vagy rossz gazdaságpolitika erejétől, hogy képesek-e biztosítani az esélyét társadalmi felemelkedésüknek. Ahhoz, hogy normális magatartást tudjanak produkálni pl.: közlekedési eszközökön, bevásárlóközpontokban, szórakozóhelyeken, oktatási intézményekben, utcákon stb., igazságos, nyílt, kemény politikát kell alkalmazni.

A személyi érettség eléréséhez bizonyos fokú társadalmi ismeretekre van szükség, ami a romák többségénél hiányos. Kedvező esélyek, tehetségek együttes megléte nyújt kiutat arra, hogy a romák fel tudjanak emelkedni a társadalmiságnak arra a lépcsőjére, ahol már érezhető lesz a cigányság érése. Ebben az esetben már a romák is képesek lesznek a dialógusra, és a világnézetük is figyelemre méltó lesz. Fel kell halmozni egy olyan tudást, hogy a romák el

tudjanak igazodni nem csak saját élőhelyükön, hanem ebben a bonyolult, állandóan változó világban is.

Ha ez nem következik be, még nagyobbra nő a távolság a cigány és a nem cigány lakosság között, és ez egyáltalán nem nevezhető társadalmi haladásnak. Hogy a romák mindennapi normális életet éljenek, olyan szemléletre van szükség, amely a felismerést erősíti, hogy családunk és önmagunk emberi minőségeinek újratermelésére, illetve kialakítása szempontjából nélkülözhetetlen. Csak a romák tehetnek saját maguk kiműveléséről. Hiszen a mindennapi élet őket is rákényszeríti arra, hogy ne csak önmaguk között, vagy másokkal kommunikáljanak, hanem saját és mások tapasztalataiból következtetéseket tudjanak levonni. *„Ha valamit nem akarsz megtenni, az egyik kifogás ugyanolyan, mint a másik.”* (zsidó közmondás)

A romáknak segíteni kell önmaguk reformálását, és ezt ajánlom, hogy haladéktalanul tegyék meg, hiszen a tízezer mérföldes utazás is egyetlen lépéssel kezdődik. Soha, de soha nem a belépés számít, hanem a kilépés. A romák ne azon törjék a fejüket, hogy tanulás és munka nélkül hogyan lehet legkönnyebben megélni, ne valami múltbéli helyzet visszaállítására törekedjenek, hanem jövőbeli állapotuk megalapozására.

A képzett ember sohasem lesz olyan kiszolgáltatott, mint a tudás nélküli. Csak a tanult ember lehet igazán szabad, csak ő tudja sorsát irányítani. Ezt a cigányoknak 600 év alatt lett volna idejük megérteni!

A ROMÁK MAGATARTÁSA

Romák véleménye romákról

Az ismeretanyag hiányosságaiból származik a romák negatív viselkedése. A cigánygyerekek családjában nincsenek minták (kivételek a muzsikusként neveltek), hogy mit is jelent tanuló diáknak lenni. Sajnos még a környezetükben sincs tovább tanuló gyerek. Nincs egy sikeres diák, aki folytatná a tanulmányait. A pubertáskorba érve pedig abbahagyják a tanulást, mert a többiek is ezt csinálják. Pedig az iskola a társadalmi beilleszkedés és az előrelépés egyik eszköze lenne, ami utat nyithat egy jobb jövő felé.

Sajnos a cigányoknál a kamaszkor az iskolai előrejutás végét jelenti. Azt mondják: minek nekünk a diploma, nincs szükségünk rá, cigányok vagyunk. Ennyi! Akinek ez nem tetszik, egyen meszet.

Egy roma ismerősöm véleménye: nincsenek szülők, ha pedig van, nem törődnek a gyerekeikkel. Gyakran verik a gyerekeiket. A példamutatás pocsék. Betörnek, csalnak, hazudnak, kötekednek, a végeredmény: börtön. Aki fiatalon nem kerül be a börtönbe, azt lenézik, kiközösítik. Nem tarják embernek, keménynek, egyenrangú félnek, és lekezelően bánnak vele. Náluk az a menő, aki börtönben töltött öt-tíz évet. Arra felnéznek és kivívja a többség tiszteletét.

Egy lakalommal egy roma családnál jártam. Véletlenül akkor mentem, amikor az apa azon a napon szabadult a börtönből. A lakásban számos rokonság jött össze, mulattak, énekeltek, táncoltak. Volt ott kaja, pia – szóval minden. Félóra elteltével megkérdeztek tőlem, voltam-e már börtönben? Természetesen azt válaszoltam, hogy hála Istennek, még nem. Egy jó fél percig néma csend volt. Akkor megint kérdeztek, maga mennyi idős? Válasz: 59 éves vagyok. És még nem volt börtönben? Nem! – feleltem kissé zavartan. Hát akkor maga milyen ember, rövid idő elmúltával elköszöntem a családtól.

A cigányok nem igazán vannak tekintettel másokra. Érdektelenek mindennel és mindenkivel szemben – folytatja az ismerősöm. Őket csak az ital, a kártya, a drog, a pénz, a szórakozás érdekli. A cigányok rajoknak képzelik magukat, felettük nem ismernek el magasabb rendű fajt. Nem ismerik, nem fogadják el a fegyelmet, figyelmeztetést és a jó tanácsokat. Durvák, gondolkodás nélkül cselekszenek. Ok nélkül belekötnek bárkibe. Nem ismernek félelmet, mert tudják, hogy nem függnek senkitől, és senki nem mer hozzájuk szólni.

Véleményed szerint mit kellene tenni?

Válasz:

- Vissza kell állítani a halálbüntetést, a nem cigányokra is.
- Bizonyos helyeken az alkohol tilalma.
- A cigány családoknál bevezetni a jegyrendszert, akiknél szükséges.
- Szigorú törvényekkel kényszeríteni a tanulásra, iskoláztatásra.

Roma erkölcs

Próbálok aforisztikusan fogalmazni.

Mi is az erkölcs:

Íratlan szabályozás, amit a közösség diktál. Az erkölcsnek húzóereje van, bizonyos értékeket fogalmaz meg. Az erkölcs a társadalmi tudatnak az a formája, amely az emberek magatartását szabályozza. Az erkölcs hasonlóságot mutat a joggal, egybeesést. Mindkettő tiltja a lopást. A jog írott szabályozás. Az erkölcs belülről, míg a jog kívülről szabályoz. Az erkölcsi élet szabályozásáról az erkölcsstan, vagy etika foglalkozik.

Az erkölcsnek két oldala van:

A) az erkölcsi tudat - amely az erkölcsi szokások, szabályok és elvek rendszere, továbbá ezeket kísérő érzelmi oldal. Az erkölcsi tudat azt mutatja meg, hogy az embernek mit kell cselekednie. Milyen magatartást követel tőle a közösség. Pl.: kötelesség, tisztesség, becsület, szolidaritás stb. mert nem mindegy, hogy valaki mire büszke, mivel elégedett, vagy miért kell szégyenkeznie.

Az erkölcsi tudat osztályjellege:

Az ősközösségi társadalom csoportjaiban a szokás és a példa írta elő a magatartást. Az osztálytársadalmakban szükségessé vált az erkölcsi követelmények tételes megfogalmazása, erkölcsi parancsolatok formájában. Ez a folyamat hozta létre a kezdetleges szokáserkölcsnél fejlettebb tudatos erkölcsöt, amely alkalmas a társadalmi lét tükrözésére és befolyásolására.

Tudat + erkölcsi gyakorlat erkölcs

Az erkölcs társadalmi osztály jellegű. A társadalmi lét változása hozza az erkölcs változását is. Az erkölcs történelmileg alakult ki, állandóan változik, fejlődik. Az erkölcsi elvek és az erkölcsi gyakorlat konkrét tartalma koronként és osztályonként változik. Nincs örök erkölcs. Más az erkölcs Svédországban, más Szaúd-Arábiában, Japánban, Magyarországon, Iránban stb. viszont az erkölcsöt szabályozni kell, mert enélkül nem tudunk belső egyensúlyt, lelki békét teremteni.

B) a másik oldal az erkölcsi magatartás: erkölcsi gyakorlat, enélkül nincs erkölcs. Ezért fontos az erkölcs nevelésében a gyakorlati tevékenység. Ha nincs mögötte tanulás, munka, küzdelem, az az ember sohasem fogja érezni tetteinek következményeit. Ez a tapasztalat a roma erkölcs 60 százaléka igaz.

A cigányokra a relatív erkölcs illik. A társadalomtól elszakítva vizsgálják a dolgokat. Abból indulnak ki, hogy az egyén független a társadalmi viszonyoktól, és maga dönti el, hogy milyen módon cselekedjék. A tanult ember annyi gyereket csinál, amennyit akar, a tanulatlan pedig annyit, amennyit tud. Nem tud gondolkodni sem előtte, sem utána. Konfucius: tanulni gondolkodás nélkül nem lehet, gondolkodni tanulás nélkül pedig nem érdemes. A cigányok jelentős része úgy gondolkodik, hogy a gyerekek gyártása biztosabb megélhetési forrás, mint a tényleges munkavégzés. Azt mondják, megélek én az 'izémből' is. És valahol igazuk van, mert miért dolgozzon, mikor az állam is támogatja ezt a filozófiát. A magyarok az adójukból eltartják őket. Nem véletlenül mondják magukról, hogy mi rajok vagyunk.

Az életből ellopott példa:

Egy barátom nagyapja mesélte, aki jó mesterember volt. Egyszer eljött hozzá egy cigány ember dolgozni egy hétig. Egy hét után kiadta természetben neki a bérét. Megkérdezte tőle, a jövő héten is jössz dolgozni? A cigány ember igennel válaszolt. A harmadik hét után bejelentette, hogy ő többet nem jön dolgozni. Miért nem? Talán nem fizettem eleget? Dehogy – felelte –, csak hát már megvan a krumplim télire. Ez a másság, ez a romák többségének a munkaerkölcs. Mivel a romák szociális helyzete nem kielégítő, ezért ez a magatartás a gondolkodásában is megmutatkozik. Ahhoz, hogy az önmegvalósításig eljussanak, bizonyos fokú ismeretekre, készségekre és egy pici tehetségre, akaratra lenne szükség. Ha ezt elmulasztják, ez nincs meg, akkor bizony az annyit fog érni, mint halottnak a csók. Akkor erkölcsről nincs mit beszélni.

A romáknál az erkölcs öntörvényes, csak keveset vesz át a többségi társadalom erkölcséből. Ők csak formálisan tartják be a szokásokat, parancsolatokat, normákat. Formálisan teljesítik a követelményeket. A régi erkölcs szerint élnek és ezen nem is akarnak újítani.

Nem cigány szülők véleménye a cigánygyerekek iskoláztatásáról

Össztársadalmi probléma. A szülők szkeptikusak. A cigánynak már az említése is haragot vált ki. Egymás között beszélgetve nem akarunk cigányokat. A szülők kevés hajlandóságot látnak a tanároknál arra, hogy cigányokkal dolgozzanak. A gond az, hogy nem lehet kezelni a cigánygyerekeket. A szülők elégedettek a tanárokkal, de a valódi problémát a romák jelentik. Vannak szép számmal olyan szülők is, akik könyörögve kérik a magán vagy egyházi iskolák igazgatóját, hogy hagy írassák be oda a gyerekeiket, annak ellenére, hogy már nincs szabad hely a megfelelő évfolyamon.

Ott, ahol a cigánygyerekek többségben vannak, ott a probléma is több. Sajnos az etnikai alapú szegregáció, diszkrimináció az élet minden területére kiterjed. Iskolára, munkára, lakásra, bevásárlásra, társadalmi kapcsolatokra vagy kocsmai barátságokra is. Itt már kirekesztésről beszélhetünk az országon belül. A többségi társadalomhoz tartozó szülők között verseny folyik a jobb iskolai elhelyezésért. Sok szülő úgy ítéli meg, hogy gyermekeik előmenetelére hátrányt jelent a cigány tanulók jelenléte. Társadalmunk gazdaságilag hierarchiált. A harc a státusz megtartásáért, javításáért folyik. Az iskolai rendszer olyan, mint egy hosszútávfutás, ahol egyre több gyerek marad le, és ahol nem mindenki éri el ugyanazokat a célokat, és szerzi meg ugyanazokat a jogosítványokat, ezért érthető, hogy a nem cigány szülők igyekeznek gyermekük számára biztosítani a legjobb iskolákat. Olyan oktatási intézményeket választanak,

amelyek garantálják a tanulók jó eredményeit. A cigánygyerekekkel való együttlét csak rontaná az iskola tekintélyét. Egyes iskolaigazgatók és tanárok arra a következtetésre jutottak, hogy a roma gyerekek jelenléte valóban csökkenti az iskola jó hírnevét.

Olyan világban élünk, amely emberi méltóságról, szabadságról, egyenlőségről, emberi jogokról pampál, és amikor eljön az igazság órája, kiderül, hogy a valódi mozgatórugója a kirekesztést szülő verseny. Az uralkodó kultúra vagy logika a pénz, mint profit imádata. A piac diktálta szabályok gyakran vezetnek a spekulációhoz, felhalmozódáshoz, másrészt pedig a nélkülözéshez, munkanélküliséghez, marginalizációhoz, nélkülözhető emberekhez, akikre semmi szüksége a társadalomnak.

A) a társadalomban kettős munkakörülményeket kínáló piac van

B) létezik egy másodlagos piac is, amely bizonytalan, nem kínál előrejutási lehetőséget, csak amennyi a létminimumhoz elegendő.

Két idegen szó világosan megmagyaráz mindent:

– Fatalizmus: kiábrándulás, személytelenség, kételkedés, féltékenység, bizalmatlanság, elzárkózás.

– Individualizmus: szolidaritás hiánya, mások problémáinak félresöpése

Szómagyarázat

Marginalizálás: nem fontos, másikkal viszonyítva kevésbé jelentős, lényegtelen.

NEGATÍV ELŐÍTÉLETEK, SZTEREOTÍPIÁK

Az az ember, aki bízik a cigányokban, annak befellegzett. A sztereotípiák szerint a romák problémások, abnormálisak, marginalizáltak. A cigányok élete a hazugságra épül, és ezen változtatni nem tud, mert benne van a vérében. A sztereotípiák létrehoz egyfajta dinamikát, melynek lényege, hogy kihangsúlyozza a meglévő különbségeket, a többségi társadalom tagjainak privilegizált helyzete pedig alig változik, vagy állandósul.

A cigányságra, mint kisebbségre rossz szemmel néznek. Ez a szemlélet bármely területen megjelenhet, ahol együtt kell élni velük. Az etnikai kisebbség tagjai, napi szinten tapasztalják meg, hogy csapódnak be előttük az ajtók. Nem jutnak álláshoz. Amikor megpillantják őket, hirtelen meggondolják magukat. Nem jutnak lakáshoz, nem adják bérbe a lakást. Gyanakodva néznek rájuk a kocsmában, boltokban és általában mindenhol. Mindegy, hogy milyen fajta cigányról van szó, általánosítanak. Ha egy cigány elmegy a szórakozóhelyre, észre fogják venni, hogy cigány és másképp bánnak vele, mint a nem cigányokkal. Előbb figyelnek fel rá, túlszámlázzák a fogyasztást, mindenki őket nézi és mindenféle megjegyzéseket hall. Ha elit helyen van a lakás, nem adják el cigányoknak, hiába van pénze. Így hát nyitva az út az állampolgári jogaik megvonása és a különböző társadalmi terekből való kizárása előtt. Beszélgettem olyan emberrel, aki azt mondta a cigányokról, hogy ők együttesen felelnek a társadalom összes bajáért. Ez már egy kicsit túlzás (bűnbak-elmélet). Végeredményben a cigányt azért nézik le, mert cigány. És ennek ellenére mégis úgy gondolom, hogy az iskolában a gyerekeknek vegyes osztályokban kell lenniük. Minden, ami ezzel ellenkezik, embertelen és rossz, felnőtteknek, gyerekeknek egyaránt.

A gyerekeknek nem szabad érezniük a rasszizmust. Nem szabad külön csónakban evezni, mert néhány év vagy évtized elteltével óriási káros következményei lesznek a társadalmi fejlődésre nézve. A kultúra a kapcsolat által javulni fog. Egy tiszta cigány iskola ostoba ötlet, akárkitől származik is, mert akkor azt mondják, másként élünk, mint ők. Az elkülönítés ellen vagyok. Bízom benne, hogy nem következik be, ami az USA-ban bekövetkezett. Indián rezervátumokat hoztak létre, amit az emberi faj meggyalázásának tekintek. A cigány is ember és nem választhatja meg a bölcsőjét. A többségi társadalom tagjainak és a cigányoknak együtt kell élniük a munkában, az iskolában és a társadalom minden területén.

Sokan félnek tőlük, mintha leprások lennének. A cigány emberek többségének véleménye az, hogy az integráció felszíni, hamis. A cigányok kívül érzik magukat azon a rendszeren, amelyben látszólag vannak. Európában a cigány mindig csak másodosztályú állampolgár marad, és örökké kérnie és félnie kell. Mindannyian azt tesszük, amit kell, csupán látszólag.

A romákról kialakított kép negatív, és ennek történelmi hagyományai vannak. Hatszáz éven keresztül a cigányoknak erős kirekesztést kellett elviselniük. Ez a cigányság egy részét a bűnözés útjára terelte, amivel a letelepült lakosság negatív véleményét sikerült kiharcolni. Ez váltotta ki a cigányok üldöztetését. Ez az oka annak, hogy a kölcsönös sértések, bizalmatlanság, ellenszenv beépült mindkét csoport tudatába.

Az elméletek három pontban foglalhatók össze:

- a) bűnözők, nem törődnek másokkal;
- b) cigánytelepek, nem törődnek saját magukkal;
- c) egzotikusak, furcsák, rejtélyesek, különösek, szokatlanok.

Sajnos a többségi társadalomnak vannak olyan félelmei a gazdasági élet területén, hogy fennáll annak a veszélye, hogy a kisebbséghez tartozó személyek megjelenése a kereskedelemben, sőt az oktatási piacon is elkergeti a többi ügyfelet. Ezért van az, hogy a szórakozóhelyeken többet számláznak nekik, vagy egyszerűen kitiltják őket. Vagy kertelés nélkül megmondják nekik, hogy semmi bajom veletek, de már ne gyertek vissza, mert egy szál vendégem sem lesz. Ez az iskolák esetében is igaz. Kénytelenek ezt tenni, mert a kereslet-kínálat szigorú törvényei uralkodnak.

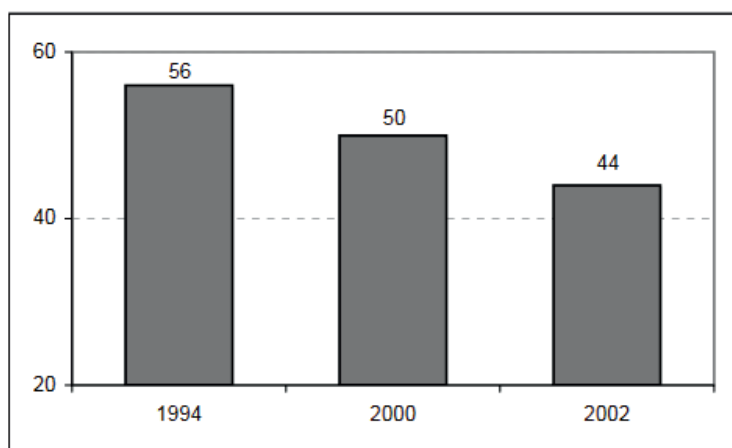
Sajnos a családom körében nem is egy ilyen esetről tudok. Ha a cigány végzettsége akár tanár, orvos vagy lehet atomfizikus, sehol nem fogják felemelni, mert ott van a homlokán a C-betű. És a vállalkozónak ez már gáz. Európában, főleg Magyarországon a cigányt nem tekintik embernek, csupán egy megtúrt egzotikus lénynek, akit kényszerűségből el kell viselni. Ebben az esetben az ember elszemélytelenedik, tehát nincs értéke, mert cigány.

A többségi társadalomhoz tartozó emberek 60 százalékának véleménye, a cigány a magyar társadalom testén felesleges, mint kocsiában az ötödik kerék. Zavarokat kelt és veszélyt jelent. Ahol cigányok élnek, ott mindent tönkre tesznek. Undorítóak, neveletlenek, rothadékok, szégyentelenek, tolvajok, rablók, mocskosak, rendetlenek, kéregetők, csalók, kulturálatlanok, bűdösek, szemtelenek. Élősködő kisebbség, nem illeszkedik be a társadalomba. Saját magukat rekesztik ki. Vannak rendes cigányok is, de ezek száma kevés. Bandákban támadnak, verekednek, ők követik el a legtöbb rablást, lopást. Undorító környezetük, nem méltók a tiszteletre, nem szabad bízni bennük. Az emberiség szemetei.

Szómagyarázatok

Sztereotípiák: Negatív meggyőződés egy személyről vagy személyekről. Tudatlanul megalkotott elképzelés,

Privilegizált: Kiváltsággal felruházott személy

Cigányellenesség a norma c. kutatás: A százfokú skálán a cigányellenesség változása idehaza.

Forrás: <https://www.tarki.hu/adatbank-h/kutjel/pdf/a809.pdf>

NEM MEGNYERŐ OSZTÁLYTÁRSÁK

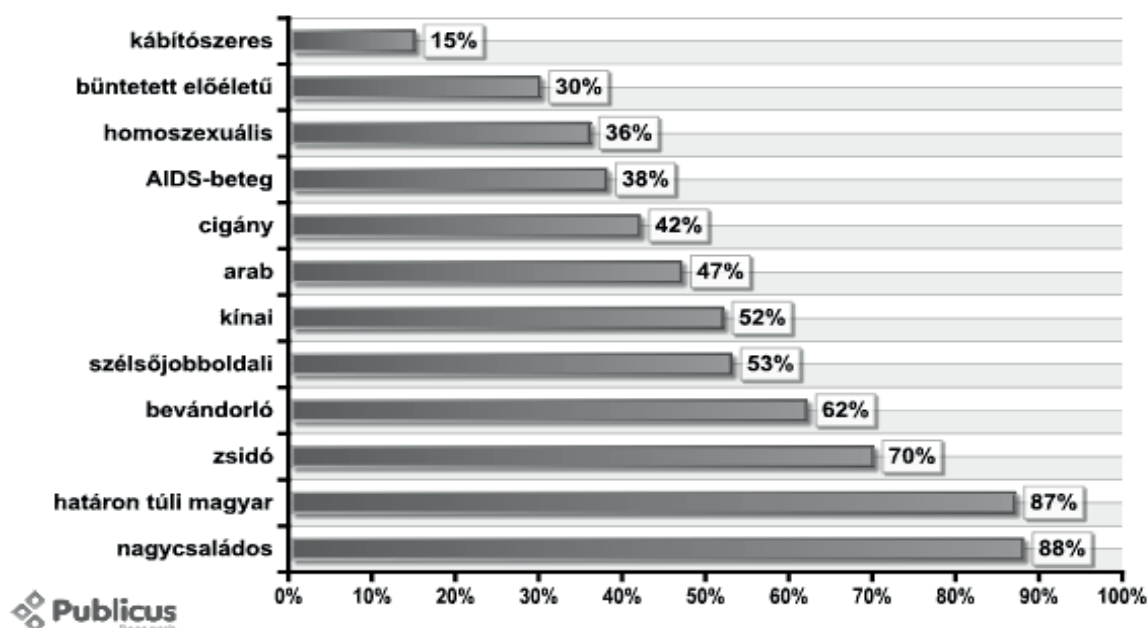
A romáknál a nevelésről nem lehet igazán beszélni. A szülők szinte alig foglalkoznak a gyerekeikkel. Szabadon nevelkednek, mint a vadon élő lényei. Nem érznek felelősséget sem egymás, sem maguk iránt. A cigánygyerekek kevesebb ismerettel rendelkeznek, mivel a tanulás nem erősségük. Így a lemaradás a többségi társadalom gyerekeihez képest tekintélyes. A hiányzás magas óraszámú növeli a lemaradást. A szülők többsége sem motiválja gyerekeket a tanulásban. A nem cigánygyerekek véleménye az, hogy velük kevesebbet lehet tanulni, és a lemaradás hátrányosan érintheti őket, és veszélybe sodorhatja a továbbtanulás esélyeit.

A magasabb osztályba tartozó többségi társadalomból származó gyerekek jobban viselkednek, jobb a neveltetésük. Ezért elvárják, hogy a gyerekeik jól nevelt fiúkkal, lányokkal barátkozzanak. Attól félnek, hogy fizikai veszélyt jelentenek a többiek számára (kábitószer, fertőzés stb.). A cigányokkal barátkozóknak csökken a tekintélyük.

Sajnos napjainkban a roma etnikai kisebbség egy megbélyegzett társadalmi csoport. Ez elrémiszi az embereket, akik igyekeznek elmenekülni előlük, ha azok közelednek. Igyekeznek elhatárolódni, minél messzebb kerülni a cigányoktól.

Akármilyen sokkolónak tűnjek is, az oktatás újratéríti az osztályharcot, ami megszüli a különböző társadalmi csoportok közötti ellentétes érdekeket. Újratéríti a kölcsönös gyanakvást és a kommunikáció hiányát.

Elfogadná szomszédjának azt, aki...?

Cigányellenesség a norma c. kutatás:

Forrás: https://publicus.hu/blog/ciganyellenesség_norma/

AZ ISKOLAI VÉGZETTSÉG SZEREPE – ISTEN SEGÍTSÉGÉVEL

Az igazgatónak nagy szerepe van, hogy milyen gyerekek kerülnek az iskolába. Szerepe van abban, hogy a roma gyerekek hogyan illeszkednek be az iskola életébe. De kimagasló szerepe lehet az ott élő és tanító atyáknak is.

Elő tudják segíteni és be tudják ültetni a gyerekekbe Isten szeretetét és jelenlétét a mindennapi életükben.

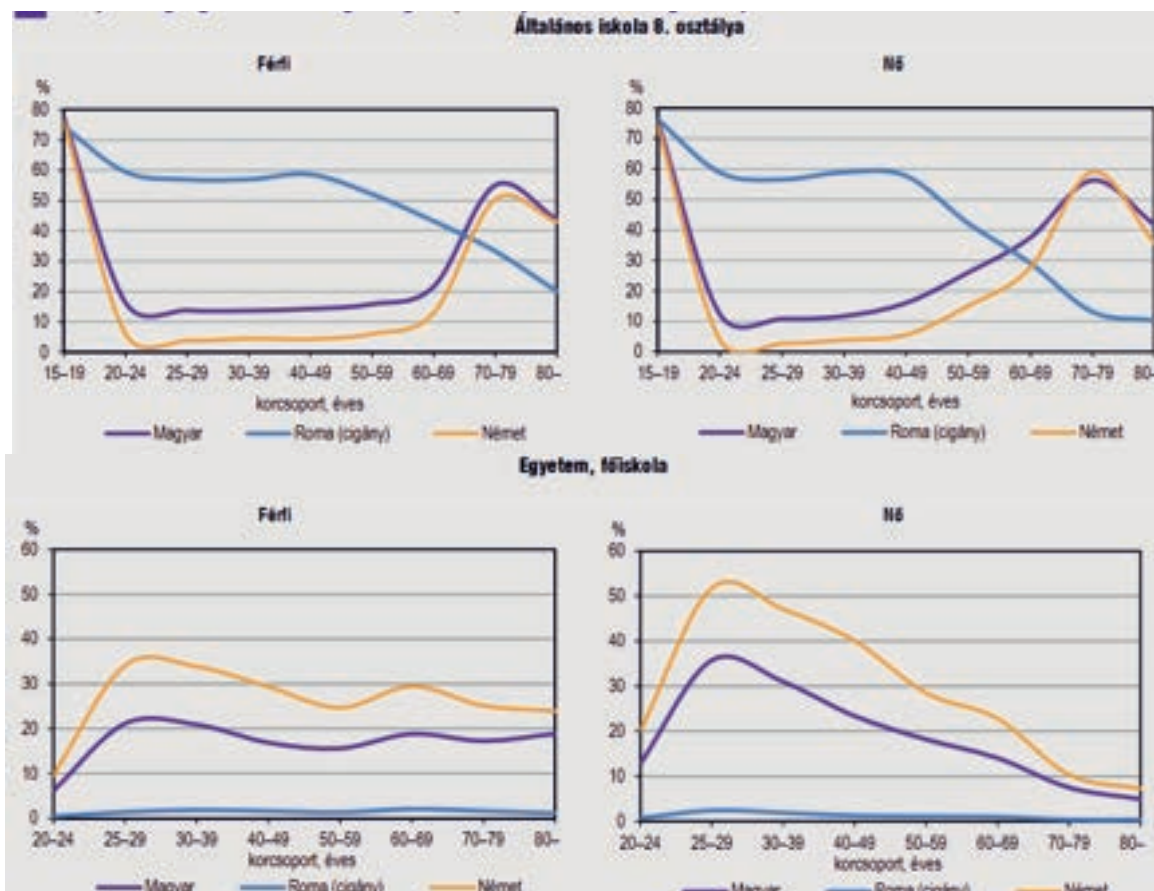
A cigányok istenfélő emberek. Isten az egyetlen megoldás nem csak a cigányok, hanem más nemzetek számára is. Az ember csak Őbenne bízhat, csak Vele lehet boldog.

Segíteni kell, hogy a roma gyerekek is megtalálják a jószághoz, a boldogsághoz, tisztességes élethez vezető utat. Az Úr nem tagad meg senkit. Hiszen minden élet létezése neki köszönhető. Az evangélium az egész világé, mindenkié. Nincs számára elveszett élet, elege van a bűnből, Ő a Jó pásztora a népnek. Elutasítja veszekedést, szitkozódást, erőszakot. Az istentiszteleteket a békés, kifinomult viselkedés jellemzi, ami emlékeztet a szerzetesekére.

Az iskolákat szülők választják, azt szeretnék, hogy gyermekük jó keresztény nevelésben részesüljön.

A keresztény nevelés nagyon fontos. Segít abban, hogy békés együttélésre, tisztességre nevelje a diákokat. Megtanuljanak helyesen gondolkodni, élni. A jómódú, felemelkedő gyerekek részére az egyházi iskolák hasznosnak bizonyulnak, némi feltételezett keresztény társadalmi befolyásért.

Befejezett legmagasabb iskolai végzettség nem, korcsoport és nemzetiség szerint 2011-KSH

NEVELÉSI TAPASZTALATOK (1.)

A tanárok és a diákok között, valamint a diákságon belüli kapcsolatok nem másodlagos tényezők, hanem a tanulást lehetővé tevő eszközök. Ez az oka annak, hogy az egymásról kialakított mentális képzetek fontosak. Ezek kihatnak az önértékelésre és a többiek viselkedésére. És ezek közvetítenek valamilyen képet a tanárról, osztálytársainkról. Közelebb kerülhetnek-e egymáshoz?

Az is igaz, hogy a családi elvárások erősen meghatározzák, befolyásolják a gyerekek viselkedését.

A cigánygyerekekben néhány tanár vagy osztálytárs olyan embereket lát, akiknek alig van esélyük az iskolákban. A cigány szülők és a tanárok között alig van valamiféle kapcsolat. Ez vonatkozik a cigány és nem cigány szülőkre is.

Az egész állapot csak színlelés, mögötte ott van a feszültség és a bizonytalanság. Ebből a zárt körből csak a tanárok segítségével vagy iskolai sikerekkel lehet kitörni. Ha sikeres a felemelkedés arra a szintre, amit a többségi társadalom gyerekei elértek, akkor több lesz a pozitív vélemény a gyerekekről, és ez óriási lehetőséget biztosít arra, hogy az évek múlásával a negatív vélemények csorbát szenvedjenek.

Ezekre a cigánygyerekekre azt fogják mondani, ő más, mint a többi cigány. És talán még meg is becsülik. Minél jobb, kedvezőbb a családi háttér, annál nagyobb a bizalom az iskola iránt, az etnikai előítéletek lassan halványulnak.

A jobban integrálódott cigánygyerekek közelebből ismerik meg a többségi társadalom gyerekeit, ami tovább koptatja az előítéleteket. A roma gyerekek szorgalma tovább csökkentheti a távolságot, és ezáltal a család és az osztálytársak negatív elvárásainak hatása is kisebb. Ez elősegíti a gyerekek közötti barátkozást, ami ahhoz vezethet, hogy a cigánygyerekek nagyobb biztonságban érezzék magukat az iskolában.

A roma tanulók eredményei azért nem érik el a kívánt szintet, mert a kultúrájuk is olyan. Ahonnan származnak, korlátozott nyelvi kóddal rendelkeznek. Csak a vulgáris köznyelvet ismerik. Az absztraktot már nem. Szókincsük behatárolt, kiejtésük helytelen. Nem ismerik a formális vagy művelt, az iskolában és a könyvekben használt nyelvet. Talán megkülönböztetett pedagógiával, vagy külön a roma gyerekek részére egy egzotikus tantervet kellene készíteni, beleértve a nevelést is.

Többlépcsős, összetett problémával állunk szemben. Nem kétséges, hogy a gazdasági-társadalmi tényezők sokak iskoláztatását meghatározzák és egy meghatározott szint alatt nehéz megfelelő neveléshez jutni. Figyelembe kell venni a gyerekek élettapasztalatát, meglévő ismereteikre kell alapozni a demokratikus értékekre történő nevelést. Kötelezővé kell tenni a cigány kultúra oktatását az általános iskolától az egyetemig.

Akármilyen sokkolónak tűnjék is az oktatási rendszer: újratermeli az osztályharcot, ami megszüli a különböző társadalmi csoportok közötti ellentétes érdekeket.

A 21. század küszöbén a cigány embereknek, fiataloknak is meg kell tanulni a társadalom szabályai szerint élni, és rá kell találni a helyes útra, mert ha nem történik, saját létük fog veszélybe kerülni. Azért azt titokban minden ember elismeri, hogy bármennyire is csodáljuk az emberi társadalmat, az emberek gyűlölik egymást. Mégpedig abban az arányban, amelyben érdekeik kereszteződnek. S arra kényszerítik őket, hogy látszólag kölcsönös szolgálatot tegyenek egymásnak, valójában azonban csupa elképzelhető rosszat tesznek.

Minden egyes ember csak előnyt lel a másik bajában. Alig van olyan gazdag ember, akinek kapzsi örökösei, gyakran tulajdon gyerekei, ne kívánnák titokban a halálát. Alig van olyan hajó a tengeren, amelynek veszte ne jelentene jó hírt valamelyik vállalkozónak. Vagy olyan nép, amely ne örülne szomszédai nyomorúságának. Az egyik ember vesztesége minden esetben a másik szerencséjét jelenti.

Az őskorban más volt a helyzet: ha a vadember egyszer evett, békében volt az egész természettel és barátja minden embertársának. Ha megesik, hogy élelmét úgy kell kiverelkednie, sohasem erőszakoskodik addig, amíg össze nem veti a győzelem nehézségeit az élelem másutt való megszerzésének nehézségeivel. És mivel a vadonban a kevélységnek semmi helye nincs a harcban, néhány ökölcsapással minden elintéződik. A győztes nyugodtan ehet, a legyőzött másfelé próbálkozik. Utána megint szent a béke.

De a mai társadalom emberének sokkal bonyolultabb a dolga: először is az a kérdés, hogy szerezze meg a szükségést, aztán a felesleget, még később kerülnek sora a különböző élvezetek, majd a roppant vagyonok, az alattvalók majd a rabszolgák. Ebben már nincs megállás. Amellett az a legfurcsább, minél kevésbé sürgetők a természetesek, a szükségletek, annál hevesebbek a szenvedélyek. És ami ennél is rosszabb, annál jobban nő a képesség ezeknek a kielégítésére. Így aztán ha nem is magának az emberi életnek, de legalább a civilizált ember titkos becsvágának ez az erkölcsi képe.

„Minél elvakultabb a szenvedély, annál időtállóbb, és akkor a legszívósabb, amikor legkevesebb benne az értelem.” (Viktor Hugo)

Szómagyarázat

Vulgaris: durva, közönséges, trágár, útszéli szóhasználat

NEVELÉSI TAPASZTALATOK (2.)

Az embereknek mindig szükségük volt arra, hogy a társadalmi tapasztalataikat, tudásukat az utánunk következő nemzedéknek átadják. A tapasztalatok közül legfontosabbak a termelési ismeretek átadása. Különböző nemzetek arra is odafigyelnek, hogy a gyerekeiket politikai, erkölcsi elveinek megfelelő tulajdonságokkal ruházzák fel. A nevelésnek fontos szerepe van az alkotó, fejlesztő célzatú ráhatásoknak is. A magyar emberek többsége tudja, hogy milyennek szeretné látni gyermekét, vagy valamilyen tulajdonságoktól akarja megfosztani őt. A hatások lehetnek kedvezőek vagy kedvezőtlenek. Mivel osztálytársadalomban élünk, éles ellentmondás mutatkozik a nevelésben. Más a nevelés az araboknál, Afrikában, Közép-Kelet-Európában és ezen belül más a cigányoknál. Az ősközösségi társadalomban nem voltak osztályok, nem tettek különbséget a gyermekek nevelésében, egységesen nevelték őket. Munkatapasztalatok átadásáról volt szó és ez munka közben történt. Tehát nagy jelentősége lenne itt az elmélet és a gyakorlat kapcsolatának, ha valamelyik oldalt elhanyagoljuk vagy eltúlozzuk, akkor súlyos torzulásokat idézünk elő. Napjainkban ez a probléma a romáknál komoly problémát okoz. A társadalmi fejlődés követeli a jó és céltudatos nevelés szükségességét. Lényegesnek tartom, hogy mit és hogyan.

Helretius(francia materialista) kifejtette, hogy az emberek egyforma képességekkel születnek – a műveltségük, jellemük különbözősége kizárólag annak a környezetnek a terméke, amelyben élnek, annak a nevelésnek az eredménye, amelyben részesülnek.

A nevelés feladatai:

- a)** értelmi nevelés-intellektuális képességek fejlesztését veszi célba –, a személyiség sok oldalú kifejlesztése;
- b)** erkölcsi nevelés – hazafiság szellemében történő nevelés, amely a népek békéjében, a testvériségben jelenik meg (kollektizmus, humanizmus tudományos világnézetre való nevelés)

Az ember világnézetének kialakulását a társadalmi léte élete körülményei határozzák meg. A romáknál az egyenjogúság az igazi emberi szeretet, egymásért való felelősség, tisztelet, őszinteség, kölcsönös bizalom, lemondásra való képesség, harmonikus családi élet ritka jelenség a cigány családoknál. Sose mutassunk többet, mint amik vagyunk, nehogy később csalódjanak bennünk.

Tudat: objektív külvilág szubjektív visszatükröződése az emberi agyban;

Társadalmi tudat: társadalom szellemi élete – a társadalomban élő emberek gondolatainak, nézeteinek és érzelmi megnyilvánulásainak az összessége;

Társadalmi lét: az emberek anyagi életfolyamata;

Termelési mód: társadalmi termelés történelmileg meghatározott rendszere, amely magába foglalja a termelés anyagi és tudati tényezőit.

Tudomány: A társadalmi tudatnak az a formája, amely a valóságot objektív törvényekben tükrözi vissza. A világjelenségeinek a lényegét, az általános fogalmakban logikai formákban ragadja meg. Megmagyarázza a meglévőt és a természet, a társadalom és a gondolkodás

ismeretében, előre látja a jövőt. A természet törvényeit a természettudományok a társadalom törvényeit a társadalomtudományok kutatják. Egyes mozgásformák (mozgásszintek) kutatói a szaktudományok képviselői. Minél mélyebbre hatol a tudomány a jelenségek részleteiben, annál jobban feltárja a valóság különböző területei közül fennálló összefüggéseket. És mivel jobban feltárja a dolgok általános összefüggéseit, annál jobban tisztázza a részletek lényegét.

PEDAGÓGIAI LÉPÉSEK

A tanárok nem földönkívüliek, hogy mindent meg tudjanak oldani. De annyit tehetnek, ha nagyon akarják, hogy előrébb juthatnak a diákokkal. A tanár hozzáállása döntő lehet a diákok iskolai előmenetelében. A tanár egyszerűsége, kedvessége, elkötelezettsége, erőfeszítése előre lendítheti a gyerekek tanulását. A gyermekekhez való közeledés bizalmat vagy bizalmatlanságot okozhat. Nem szabad alkalmazni megkülönböztető intézkedéseket. Fogadják be őket és ne kelljen magukat fenyegetve érezniük. Hiszen a tanulók tevékenységét, előrehaladását irányítani csak akkor lehet, ha a tanár vagy nevelő számításba, figyelembe veszi az általa tanított gyerekek, tanulók érdekeit, törekvéseit, szükségleteit, szintjüket, és a tanulókra mindenekelőtt csak különböző szükségleteik kielégítésén keresztül lehet csak hatást gyakorolni.

A gyermek tanításában be kell pakolni a szívét-lelkét a tanárnak. Nem a gyerek felett, hanem mellette kell állni. Az órákat nem idegen kifejezések halmozásával kell tartani, hanem szabad, feszültségmentes nyelvhasználatot, amelyben legyen egy kis humor is. Elfogadható légkört kell teremteni minden egyes gyerek számára. Ki kell elégíteni a siker iránti vágyat. A diákokkal kommunikálni kell, el kell őket fogadni. Érdeklődni kell minden egyes diák és annak fejlődése iránt. Kedvet kell csinálni, biztonságot kell teremteni a tanuláshoz. Száműzni kell a fatalista magyarázatokat.

Ebben az esetben nélkülözhetetlen a tanár személyes és érzelmi elkötelezettsége. Vannak szép számmal tanárok, akik paternalizmus gondolkodással bírnak. Ez bizalmatlansággal jár együtt. A tanulót, az etnikumot alsóbbrendűnek tekinti. Megalázó, kétértelmű üzenet. Elvisellek, mert muszáj, de tudom, hogy semmire sem vagy jó. Kíváncsi lennék, hogy a tanár úr milyen pofát vágna, ha végig követhetné a családfáját, igencsak meglepődne, hogy milyen eredetű életnedvet pumpál a szíve. Tehát a cselekvésre a demokratikus gyakorlatra kell nevelni, nem pusztán teljesíteni kell a tanteremben előírtakat. Az iskolában a részvételre, az együttműködésre kell nevelni, olyan értékekre, mint a szolidaritás, igazság. Mindig nyitott, a másikat megbecsülő magatartásra van szükség. Az iskola csak így adhat választ az idejövő különböző gyerekeknek. Támogatni kell az órai vitákat, közös gondolkodást. El kell képzelni, hogyan élnénk mi az ő helyükben. Meg kell őket győzni arról, hogy érdemes iskolába járni. Az órákon olvasni egy mesét, megnézni egy filmet, és ezek meghallgatása, nézése után elemezni kell, hogy ennek van-e köze a valós élethez. Vagy a diszkriminációról egy színdarab eljátszása, hogy ők hogy érezték magukat az adott szerepben. És ezt utólag megbeszélni!

Szómagyarázat

Paternalizmus: Atyáskodó – olyan cselekvés, mely korlátozza egy személy vagy csoport szabadságát, autómiáját.

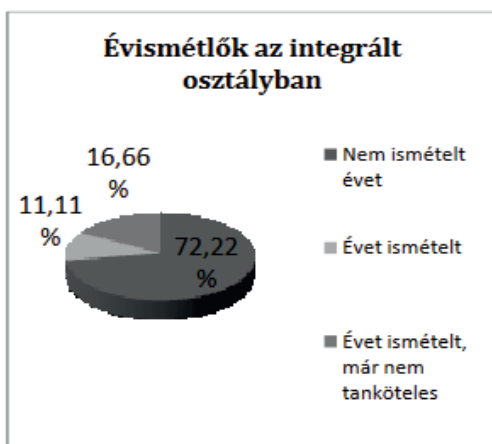
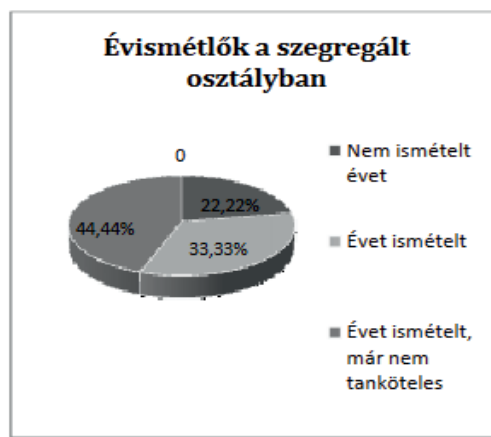
Sok iskolában be kell vezetni az interkulturális nevelést. E nevelés nem csak a kulturális kisebbséghez tartozó gyerekeket célozza, hanem mindenkit. Rávilágít, hogy kritikusnak kell

lenni önmagunkkal és környezetünkkel szemben. Vizsgáljuk meg elvárásainkat, viselkedésünket, különböző cselekedetekre adott reakcióinkat.

A roma gyerekekkel meg kell értetni helyzetüket, és ezt értelmezni, megmagyarázni. Hiszen az interkulturális nevelés előítéletekre érzékeny magatartást jelent. Alkalmazkodik a közösséghez, egyénhez. Kiegészítik egymást élményben, közösségi tudásban.

A tanár tantervének perspektivikusnak kell lennie. El kell szakadnia az énközpontú látásmódtól. De az interkulturális nevelés a többnemzetiségű országokban akkor lesz hatásos, ha közvetlen tapasztalatokon alapszik.

„A másság, ha tapasztalatokon alapszik, az segít bennünket eligazodni a világban, de ha nem, akár veszélyes is lehet.” (Puskin)

Egy Miskolc melletti kisváros iskolájában az évismétlők száma a száma a 2012/2013-as tanévben Bourdieu megállapítását támasztják alá az adatok, miszerint az iskolai rendszer továbbadja és megerősíti a családból hozott hátrányokat, a társadalmi rétegek közti különbséget.

1.ábra: 8. A. osztályban a 2012/2013-as tanévben 18 fő volt az osztálylétszám, ebből 8 fő volt roma származású. Tanyasi cigány nincs köztük, tehát mindannyian integrált körülmények közt nevelkedtek fel.

2.ábra: 8. B. osztályában szintén 18 fő az osztálylétszám, de ebből 4 gyerek magántanuló. Mivel ez egy szegregált osztály, mind a 18 tanuló cigány származású. Az itt tanuló diákok fele, azaz 9 gyerek a tanyában lakik, tehát nem csak az oktatásban, hanem a mindennapi életben is szegregált körülmények között él.

Az A osztályban az évismétlők száma 5, kivétel nélkül roma származásúak. Közülük 3 olyan diák van, aki már nem tanköteles korú, azaz betöltötte a 16. életévét.

A B. osztályban ilyen szempontból sokkal rosszabb a helyzet, mindössze 4 tanuló nem ismételt egyszer sem évet. 8 tanuló a 2012/2013-as tanévben töltötte be a 16. életévét.

Forrás: https://matarka.hu/koz/ISSN_2062-204X/7_evf_1-2_sz_2016/ISSN_2062-204X_7_evf_1-2_sz_2016_192-236.pdf

VALLÁS ÉS A ROMÁK

Aki megmenti a lelkét, mindent megment, aki elveszíti, mindent elveszít.

A 18-19.század Európájában a cigányok felvették a szentséget anélkül, hogy a szentség mibenlétéről fogalmuk lett volna. Bátran ki lehet jelenteni, hogy a cigányok keresztények pogány szokásokkal, pogány erkölcsökkel, babonákkal és mítoszokkal. Krisztusról csak annyit tudnak, hogy gazdag király volt, akit a zsidók megöltek. Ugyanakkor hiszik, hogy a Föld örök idők óta van és minden jónak szülője. Hisznek az ördögben, a boszorkányokban, démonokban, a szellemekben, a tündérekben, a szellemek világában. Hiszik, hogy a lélek örök, hisznek a túlvilágban, a túlvilági életben. Hiszik, hogy a lélek folytatja életét a túlvilágban. Ez a hitük megingathatatlan.

A cigányok fantáziája elképzelhetetlenül szerteágazó. A lélek speciálisan cigány jelentésében a keresztény hit mennyországa és az indiai reinkarnáció vallásfilozófiája sajátos módon keveredik. Tartósan él a cigányság körében a félelem szülte hit a „muloban” (magyar jelentése: múlt, elmúlt, nem tartós; olasz jelentése: öszvér – vagyis ló és a szamár keveréke). E félelem szülte hit oka a minden primitív emberben jelen levő és élő hajlam a mágikus gondolkodás iránt. Ebből következik, hogy a tabu előírások is tartósak, stabilak.

E tabuk sajátos európai cigány jelenségét figyelhetjük meg a kereszténységhez kapcsolódó szent helyeken kialakult mágikus cigány búcsúk gyakorlatában pl. Csatka, Máriapócs. A keresztény hit által hirdetett feltámadást nem ismerik el és lehetetlennek tartják. Szerintük a feltámadás az emberiség történetének legsúlyosabb és legembertelenebb katasztrófáját jelentené a föld életében. Súlyosabb a vízözönnél. Az emberi képzeletet meghaladó káosz lenne úrrá a földi életben, ha a feltámadás valóban bekövetkezne. Több tízmilliárd ember, élőlény lepné el a Földet. Sem az emberek, sem eddig járhatatlan hegységek, sem a legvadabb őserdők nem lennének többé lakatlanok. Mindent felemésztenének az élőlények, a tengereket, óceánokat. A súly miatt pedig a Föld elsüllyedne a semmibe. Ezért hajlanak arra a cigányok, hogy azt higgyék, a Teremtő csak bizonyos számú életet teremtett és ennyi, csakis ennyi lélek létezik. A test és csak a test születik újjá. A mindig újjászülető testbe az örök lélek csak beköltözik. Az új, születő testbe az éppen 'szabad', a soron következő lélek költözik, függetlenül attól, hogy a megszületett új test milyen típusú, milyen rendű és rangú.

Hiszik, hogy az Úrnak nincs semmi dolga a testtel, hogy az Úr a lelkek és csak a lelkek ura.

Szeretném megjegyezni: hogy a cigány fiatalok hitre nevelése legalább olyan nehéz dolog, mint gondolkodva beszélni. Az egész ember nevelése küzdelmes és nehéz. Nevelve a hitet átadni és a hitet átadva nevelni nem könnyű feladat.

Szómagyarázat

Reinkarnáció: lélekvándorlás, a halál után a lélek újjászületik.

A hitélet nem pusztán a lelki vezető, a hitoktató vagy a szaléziak feladata. Ehhez kellenek a szülők és a pedagógusok is. A roma fiatalok hitéleti nevelésének célja, hogy rátaláljanak az élete értelmére, Isten szeretetében, és erkölcsi, érzelmi támpontra leljen a hitben, amely képes az életet átalakítani, formálni. Ehhez kap segítséget a családi légkör megteremtése, a hit élményszerű átadása, az élet szépségeinek felmutatása által. A hitélet megszerettetéséhez és megerősítéséhez, elmélyüléséhez a játék, a munka, az ünnepek és a hithez kapcsolódó események is hozzájárulnak.

Ahhoz, hogy mindezt el tudjuk érni:

személyes hitoktatás és viták kellenek;
a tárgyakhoz kapcsolódó hitre nyitó megjegyzések;
a keresztény értékek kihangsúlyozása;
együttlét, egymásra odafigyelés, szeretet, tisztességes beszéd kell.

A cigány ember általában mélyen hívő. Mélyen megérintik a cigány embert a zarándoklatok, zarándokhelyek. Ilyenkor újraéli a vándor életmód szabadságát, a természet közelségét (Saintes Marias de le Mer, ahol *Szent Sárát* tisztelik, zarándoklat *Szűz Máriáért*, tengerbe merítkezés.) A cigányság évszázadok óta nagy nyitottságot mutat a kereszténység iránt. A II. világháború után a francia *Jean Fleury* az olasz *Maria Riboldi*, a német *Artold Fertuin* olyan papok voltak, akik egész életüket a cigány testvéreik tanítására, segítésére szentelték. VI. Pál pápa 1965. szeptember 26-án Pomeziában találkozott igen sok cigány zarándokkal. Ő azt mondta, a cigányok nem az egyház peremén, hanem a szívében vannak. A cigányok egy Szűzanya szoborral ajándékozták meg a pápát. A szobor azóta a *Cigány Madonna* nevet viseli.

Összetartozunk. Roma integrációs nap evangélikus részvétellel

Kép forrása: <https://www.evangelikus.hu/hireink/nagyvilag/osszetartozunk-roma-integracios-nap-evangelikus-reszvetellel>

CIGÁNY KÉPZŐMŰVÉSZET, IRODALOM ÉS ZENE

Mint minden népnek, a cigányoknak is van: csengő, bongó meséik, gyönyörű, érzelmes énekeik, felejthetetlen érzelmeket pendítő, lüktető zenéjük.

Képzőművészet

A cigány képzőművészek csoportos jelentkezése, egymáshoz kapcsolódása, formálódása, az egyes irányzatok kibontakozása csupán negyedszázados jelenség.

A magyarországi hivatásos képzőművészet elindítója *Péli Tamás* a hatvanas évek közepén már figyelemre méltó műveket és egyedi festészetet teremtett. Magyarországi hivatásos cigány képzőművészet legjelentősebb alakja, aki sajátosan egyéni képi nyelvet teremtett. A cigányság problémáit dolgozza föl. Híres a *Születés* című alkotása.

Érdemes megemlíteni a reneszánsz tradíciót megújító *Szentandrassy Istvánt* és tanítványként jelentkező *Túró Zoltánt*, *Paganini* az ő alkotása.

Magyarországi expresszív alkotó *Balázs János* iskolák nélkül emelkedett ki. *Horvát Vince* fafaragó népművész saját érzéseit fejezik ki. Témáikat önmagukból merítik, nem kapcsolódnak semmilyen irányzathoz. Harmonikusságra törekcsenek.

Balázs János festményén emberek, állatok, szörnyek, egzotikus növények, gyümölcsök zsúfolódnak egymás mellé. Művészete nemzetközileg elismert.

Oláh Mara: naiv tárgyias alkotásmód, amelyet spontán expresszív megjelenítésmód jellemez. *Bori János* naiv festő. Vagy *Szentandrassy István* festőművész (*Cigány Madonna*) az ő műve (az osztrák nagykövet tulajdona).

A cigányság az előadóművészein, festőin, íróin keresztül fejezi ki a maga sorsát, vágyait, eszmélését, ad hírt a belső világáról. A cigány művészekre az expresszionizmus jellemző. Az expresszionista stílus: az ember belső élményét, látomásait jeleníti meg. Nem törődik a valósággal, a korrall, hanem csupán azokkal az érzésekkel, indulatokkal, amelyeket a dolgok a lélekben előidéznek. Az expresszionista művész átalakítja az egész környezetét. Nem néz, hanem lát, nem elmond, hanem megélt dolgokat, nem talál, hanem keres.

Irodalom

A cigány irodalom a 60-as években kezdődött, a 70-es évektől felgyorsult a folyamat. Sorra jelentek meg roma költők, írók. Kezdetben magyar nyelven. A fejlődésben a legnagyobb lökést *Bari Károly* adta a *Holtak arca fölé* című verseskötetével. Sikere másokat is inspirált. Az önkifejezés vágyát ébresztette föl.

Bari Károly: 1952-ben Bükkaranyoson született; költő, műfordító, grafikus; Miskolcon és Debrecenben járt iskolába. Művei: *Holtak arca fölé*, *Elfejtett kezek*, *Tűzpiros kígyócska*. Versesköteteinek többsége 1991 után jelent meg.

Szómagyarázat

Expresszív: az ember belső élményeit, látomásait fejezi ki, nem törődik a valósággal, a korrall, hanem csupán azokkal az érzésekkel, amelyeket a dolgok a lélekben előidéznek.

Lakatos Menyhért Füstös képek című regénye újabb irodalmi szenzáció. Az első olyan mű a cigányokról, amit cigány író írt.

A 70-es években *Choli Daróczi József* írt először cigány nyelven verseket.

A cigány népmese feldolgozói a roma irodalom egy külön ága: *Lakatos Menyhért*, *Bari Károly*, *Szécsi Magda*

Szécsi Magda: 1958-ban született Hajdú-Bihar megyei Komádiban. Négyéves korától 18 éves koráig intézetben volt. Megjelent kötetei: *Aranyhalas lószem* (mese), *A fekete bálvány birodalma*, *Madarak aranyhegedűn*, *Tavasztündér mosolya*, *Álmos pék*. Elbeszélések: *Úgy halj meg, ahogy szerettél*; *Csak vitt a szél*; *Pogány tűz*. Versek: *Áhított egész*; *Fekete Korall*.

A 90-es években egymás után indulnak meg a cigány lapok.

Rom Sonc – kétnyelvű kiadvány

Romano Nyeripe – az első önálló cigány lap jelentős fordulatot hoz. Elősegítette a cigány irodalom megismertetését a Magyar Rádió *Cigány félóra* című műsora. Létezik egy magyar nyelven írt roma irodalom és egy beás nyelvű irodalom is. *Osztolykán Béla* epikája: *Nincs itthon az Isten*.

Zene

A népzene és jellemzői

A népzene három dolgot foglal magába:

- 1) Cigány muzsikások, romungrók zenéjét
- 2) Roma (oláh vagy beás) népzénét,
- 3) Feldolgozó színpadi zenét.

Romungrók zenéje: a szabadságharc elvesztése után a cigányzenét betiltották. A cigányzene elnevezést *Liszt Ferencnek* köszönhetjük. 1959-ben megjelent egy könyv a cigányok zenéjéről. A 18-19. században népies műzene volt. Verbunkosok kialakulása – palotás – csárdás. Itt amatőrök működtek. Nincs kotta, hallás után játszottak. Tovább él a népzeneben a *Rákóczi-induló*. Az 1700-as évek ismert muzsikusa *Czinka Pannaa* híres cigányprímás lány volt. A 18. században 1600 cigány zenészt tartottak számon hazánkban. Négy fajta hangszeren játszottak: hegedűn, brácsán, cimbalmon és bőgőm (nagybőgőn). A 19. században válik jelentőssé a szerepük. Híres prímások: *Bihari János*, *Baka Károly*, *Farkas Mihály*, *Rácz Aladár* (aki cimbalmos)

A 20. századtól kottából játszanak és virtuózként adnak elő darabokat. A 20-30-as években kottát is írnak pl. *Dankó Pista*. 1968-ban táncdalfesztivál – magyar nóta. Cigányzenekar szalonzenekarban alakult ki.

Szómagyarázat

Az expresszionista művész átalakítja a környezetét. Nem néz, hanem lát, nem elvont, hanem megél, nem talál, hanem keres.

1985-ben megalakult a 100 tagú cigányzenekar. Vezető prímások: *Boros Lajos*, *Lendvai Csócsi József*, *Bufaló Rigó Sándor*.

Mai muzsikus dinasztiák: *Kállai Kis Ernő* (klarinétos), *Lakatos Sándor*, *Sánta Ferenc*, *Sárközi Lajos*, *Robi Lakatos*, *Puka Károly*, *Ökrös Oszkár* (cimbalomművész).

A cigány zene csak jeles napokon működött: búcsú, karácsony stb. zenélés közben énekeltek, éneklés közben sír, az igazságot fejezi ki.

Roma népzene: oláh és beás; cigány népdal

Oláh: szóban terjednek, rögtönözve, egy dallamhoz több zene is lehet, gyakori a párbeszéd is. Az oláh cigányok zenéjének két műfaját különböztetjük meg: a lassú, lírai dalt (meszalyaki gyili); és a táncdalt, ugróst (khelamaszi) – Püspökladány.

Tartalom szerint a roma népzene lehet szerelmes, táncdal, mulató, búcsúdal, panaszdal. Oláh színpadi zene: pl. And odrom Temipe, lassú, lírai dal, általában 4 soros versszakok, sok indulatsor, versszakok egybefolynak, ereszkedő dallamszerkezetűek. Igaz beszédnek is nevezik: chachi vorba. Táncdal: táncra, páros üteműek, 7-8 szótagosak, pergetős és szájbögös. Nagyfokú improvizáció jellemzi a cigánydalokat. Nem csak a zene, hanem a dallam is egyénileg variálható.

Formái: szóló férfi, szóló női és páros cigány tánc. A női tánc jóval szolidabb. A férfi tánc többet mutat. A kettő együtt nagyon harmonikus. A pergető dalok divatosak a cigány táncban. A dalokat lokális ritmussal egészítik ki (kanál, kanna).

Botolós tánc – két férfi egymással szemben bottal táncol. A tánc maga a küzdelem pl. ütés, szúrás.

Beás cigány műfaj:

Lassú: könnyes dal, ereszkedő dallam, 3-4-5 sorosak.

Táncdalok: ritka a pergetés, teknőt ütögetnek közben, karácsonyi dalok is idetartoznak.

Gyerek dalok, altatódalok.

20-21. század legnagyobb muzsikusként, énekesek: Nagyecsed Fekete Szemek (folklór); Rajkó zenekar, 100 tagú cigányzenekar, *Bangó Margit*, *Madarász Katalin*, *Kovács Apollónia*.

Jazz (dzsessz) cigányzenészek

A jazz zenére nincs fogalom. A jazzmuzsikusként vesz egy témát, ami lehet sanzon vagy operett-dallam, lehet sláger vagy valamelyik klasszikus műből kölcsönzött motívum. Egyszóval származhat bármelyik műfajból, de lehet a muzsikusként saját szerzeménye is, és elkezd a játszást. Vagyis a maga módján, de feltétlenül jazzes ritmusban és jazzes harmóniákkal előadja a témát, majd rögtönöz a dallamra, aztán ismét eljátsza a témát, és vége a műnek.

Ilyen jazz zenészeink:

Oláh Kálmán zongorista zeneszerző; 1990-ben végzett a Bartók Béla Zeneművészeti Főiskola jazz-tanszakán, ahol *Szakcsi Lakatos Béla* növendéke volt. Első zenekaráról a Nos-Spa együttesrel több nyugat-európai versenyen, fesztiválon ért el sikereket.

Egri János jazzbögös; 17 éves korától aktív dzsesszmuzsikusként. Popzenében is dolgozott. 1986- 88-ig *Katona Klári* zenekarában basszusgitározott. Mellette párhuzamosan játszott *Babos Gyulával* Szakcsi zenekarában, majd a Kőszegi-trióban.

Balázs Elemér dobos; 1988-ban végzett a Bartók Béla jazz-tanszakán, *Kovács Gyula* növendéke volt. Rendszeresen játszott Babossal, Szakcsival, *Pege Aladárral*. Állandó tagja a *Vukán György* együttesének.

Szakcsi Lakatos Béla zongorista; nagyszerű muzsikus, Amerikában ismertté vált, de nem sikerült karriert csinálnia. A zenei világ legnagyobb egyénisége.

Pege Aladár bőgős; játéka mély rokonságban áll a legnagyobb cigányprímások művészetével. Játékát rendkívüli virtuozitás, természetes könnyedség és felszabadulás jellemzi.

Ráduly Mihály szaxofonos; 1970-ben megnyerte a legjobb szólista díjat, ez együtt járt egy amerikai meghívással.

Száz tagú cigányzenekar Kép: facebook-tevhit

Eredics Lilla roma-fókuszú szociológus, a Romaversitas Alapítvány (Romver) projektkoordinátora, a Fordulat szerkesztője

TÁRSADALMI BEILLESZKEDÉS

Iskolai adatok. Egyetemi tanáromtól kaptam a lenti statisztikát, egy országos kutatás adatai a roma tanulók százalékában. Elgondolkodtatók.

Szorgalom

Év	jó	közepes	rossz
2011/12	10,5	33,9	55,6
2013/14	14,2	30,4	55,4

Intelligencia

Év	jó	közepes	rossz
2011/12	7,6	31,3	61,1
2013/14	9,7	36,5	53,8

Órai figyelem

Év	rendszeresen	alkalmanként	ritkán
2011/12	25,1	60,5	60,5
2013/14	16,3	27,2	56,5

Jegyzeteléseképessége

Év	rendszeresen	alkalmanként	ritkán
2011/12	4,7	4,7	90,6
2013/14	5,2	89,6	89,6

Órai részvétel 15-20 év közötti cigány diákok

Év	rendszeresen	rendszertelenül	alig
2011/12	42,5	31,2	26,4
2013/14	37,8	26,3	35,8

Betegség miatti hiányzás

Év	tanulók, akik alig hiányoznak	gyakran hiányoznak
2011/12	78,1	9,3
2013/14	81,3	12,6

Cigány szülők részvétele az iskolai életben

Év	gyakran	ritkán	soha
2011/12	2%	6%	92%
2013/14	3,4%	11,3%	85,3%

Iskolai előmenetel eredményei

Év	dicséret	kiváló	jó	elégséges	elégtelen
2011/12	1	-	8,2	26,7	64,9
2013/14	0,8	-	8,5	34,2	56,5

VERSENY OKOZTA KIREK ESZTÉS

A rendszerváltozás éveiben, amikor szinte mindent privatizáltak, amikor kevés a munkahely, megnő a munkahelyekért folyó verseny. És újból megjelenik a soha el nem tűnt előítélet. A munkahelyi leépítő intézkedések hatására az alsó és a középosztály alkalmazási és anyagi lehetőségei beszűkültek. A munkaerőpiac korlátozott lehetőségei traumaként érte az embereket. A társadalmi rétegekben szorongást, bizonytalanságot, konfliktusokat hív életre. A megszorítások és a munkahelyi rugalmasságra törekvő politika a társadalom egy része számára annyit jelent, mint olyan állásokért versenyezni, amelyeket korábban nem akart betölteni. Ezeket a munkákat régebben a legrosszabb helyzetű társadalmi csoportok tagjai végezték, mint például a cigány kisebbség. Az inség, a rivalizálás oda vezet, hogy gyanakvással tekintenek ezekre az emberekre. Saját frusztrációjukat pedig rajtuk vezetik le. Akik a legrosszabbul fizető és legkedvezőtlenebbül megítélt munkákat végzik, azokra szintén nyomást gyakorol a jóléti modell. Ez az egyik oka a deviáns magatartásnak, és ezek azok az emberek, akik nyílt bűnözői tevékenységet folytatnak.

Mindez gyakran az egész társadalmi csoport vagy etnikum kirekesztésének alapjává válik. És ide tartanak a cigányok!

A cigányokról kialakított negatív sztereotípiáknak történelmi gyökerei vannak. Hatszáz éven keresztül a cigányoknak erős diszkriminációt és kirekesztést kellett elviselniük. Ezek a kisebbség egyes tagjait bűnözői viselkedésformák irányába mozdította el, kialakította a letelepült lakosság tulajdonának semmibevevését. Valamint az apróbb lopások rendszerét, és létrejött egy ördögi kör. Üldözik őket, mert vándorolnak, és vándorolnak, mert üldözik őket. A kölcsönös bizalmatlanság és a kölcsönös sértések beépültek mindkét csoport tudatalattijába. A cigányokról három erős sztereotípiát alkottak:

- bűnözők, nem törődnek másokkal (feltételezem, ez fordítva is igaz);
- cigánytelepek, nem törődnek saját magukkal, egzotikusak, furcsák, rejtélyesek – sőt, ma már ott tartunk, hogy kivétel nélkül rossz embernek, tolvajnak állítják be őket. Sajnos a többségi társadalom tagjaiból, akik cigányokkal barátkoznak, a nem cigányokkal barátkozó tagjai lenézik őket. – „Nézd, ez cigányokkal barátkozik (hm, saját magadat sem tiszteled) ez, aki most ment ki az ajtón, ez is cigány”.

Sajnos vannak olyan megtörtént esetek, hogy egy köztisztviselő eldobja a cigányok által neki ajándékozott virágot a fotó elkészülte után. Vagy, hogy egy tanítónő, miután megölelt egy cigánygyereket, a barátnője azt mondja: gyorsan mosakodj meg. Ők megfelelő áldozatok, őket hívják bűnbakoknak.

A többségi társadalom néhány tagja a beszélgetés során azt mondta: eleve azt feltételezzük, hogy a velük létesített kapcsolatban csak veszíteni lehet. Mivel meg fognak verni bennünket, így elutasítjuk őket, összefogunk ellenük, kizárjuk őket identitásukból és elszemélytelenítjük őket.

Ez a folyamat sok cigányt a rendszer peremére kényszerít. Magukba fordulnak, vagy egyetlen lehetséges útként megerősítik a társadalmi és csoportkötelezéseiket.

A kölcsönös tévképzetek és az elszemélytelenítések egy ördögi kört hoznak létre. Azért, hogy a cigány közösség ne veszélyeztesse a mi társadalmi előjogainkat, eltávolítjuk, kizárjuk őket a lakhatási, a munkahelyi, gazdasági lehetőségekből. És mindenféle pozícióból. Ez a célunk. A cigány az csak cigány. Cigánynak lenni annyit tesz, mint szűkséget szenvedni. Cigánytól csak cigány munkát lehet várni. Elállatiasodott, alsóbbrendű, degenerált egyén. Nem csak hogy nem dolgoznak, de ahová lépnek, mindent tönkretesznek. Vérükben van. Ők mindannyian, csakis ők felelősek a rossz hírükért, nyomorúságos helyzetükért. Ez a fajuk

sajátja. Alkalmazkodásra képtelenek és elfogadhatatlanok. Egy degenerált, saját nyomorúsága miatt beilleszkedni képtelen faj.

Sajnos ez a vélemény a többségi társadalom sok tagjának.

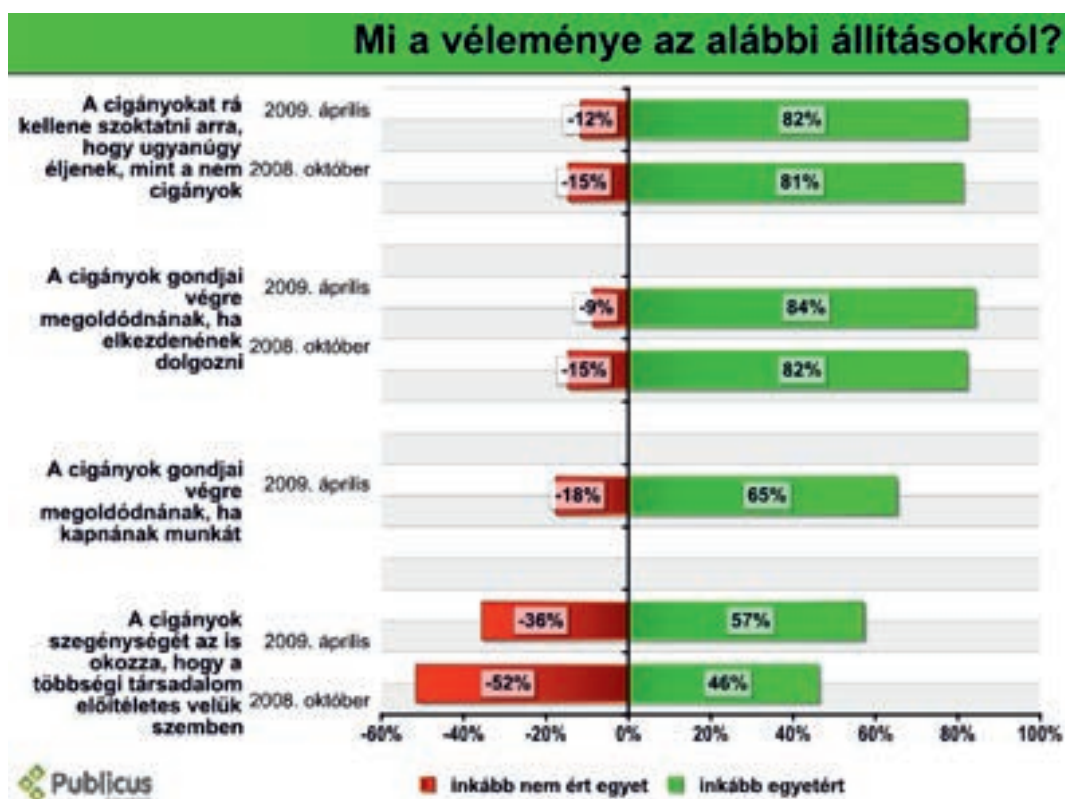
Ahhoz, hogy az emberek minden porcikájukban változtassanak, szenvedni, éhezni és fájni kell. Tanulják meg a saját baklövéseikből a tapasztalatokat leszűrni. Erre azért van szükség, mert az emberekből már kihalt az egymás iránti szeretet, kedvesség, tisztelet, együttérzés, segítőkészség, jóság, becsületesség. Mindez már a múlté. Ahhoz, hogy az emberek újból embernek érezzék magukat, be kell következnie egy bibliai méretű pusztulásnak. Ha ez nem következik be, csak rosszabbra számíthatunk.

Egyre jobban elharapózik a nagyképűség, gőg, büszkeség, egymás semmibevétele, gyűlölet és egymás eltaposása bármi áron. Ebben aztán már nincs megállás. Kialakult az emberekben olyan érzés, gondolat, hogy csak nekem legyen jó, csak én létezek, minden más nem számít. A tapasztalatom az, hogy az emberek többsége rossz, gonosz.

Ha az emberek tudnák, hogy mit beszélnek a hátuk mögött, állítom, a világon négy barát sem lenne.

Szómagyarázat

Identitás: önmeghatározás, önazonosság, öntudat. Ki vagyok, mi vagyok, egyáltalán vagyok valaki?

Cigányellenesség a norma c. kutatás

https://publicus.hu/blog/ciganyellenesség_norma/

TÉNYEK?

A Közép-Kelet európai cigányság elmaradott szociális mintákat követ, iskolai végzettsége pedig alacsony. Egyelőre alkalmatlan arra, akár középszinten is, hogy beilleszkedjen a fejlett társadalmi munkamegosztásba. A romáknál az integráció foka még rendkívül alacsony, 2050- re Magyarország lakossága 7,5 millió lesz, ha ez a gazdaságpolitika nem változik.

Az országban feltételezésem szerint a 21. század közepére a romák száma duplájára emelkedik. Körülbelül 2,5 millió lesz.

A születések száma a cigányoknál magas. Nőni fog az eltartottak aránya, és sok lesz a munkanélküli. Nagyobb részük pedig szociális támogatásra szorul.

Sajnos már ott tarunk, hogy a nyugdíjak, segélyek és családi pótlékok folyósítása elviselhetetlenül megterheli a költségvetést, és a helyzet néhány év alatt még rosszabb is lehet. A ranglétrán található még egy réteg, amelyhez a szakmunkások és az ártatlan gyermekek tartoznak. Ők is keresnek egy olyan réteget, akiknél ők jobbak. Ezt pedig a cigányokban találják meg.

Sajnos a romák jelene kilátástalan, a jövőjük reménytelen, a biztonságukról nem is beszélve. Tény az is, hogy a középfokú oktatásba csak kevesen jutnak be, illetve el. A felsőoktatási intézménybe pedig minden ötvenedik roma nyer felvételt. A diplomával rendelkezők között és a nyolc osztályt végzettek között 55 százalék a jövedelemkülönbség.

A tapasztalat azt mutatja, hogy a romák lemaradása már az óvodákban elkezdődik, oka: az otthoni minta. De előfordulhat olyan is, hogy a roma gyerekek elkülönített oktatása nem csak etnikai alapon jelentkezik, hanem nem rendelkeznek a kötelező ismeretanyag minimális szintjével sem. Ezért kapnak rosszabb minőségű oktatást, és ezáltal már gyermekkorukban konzerválják a családjuk kirekesztését.

Magyarországon a kisegítő iskolai oktatásban 85 százalékára tehető a roma diákok aránya. Nyolcszor nagyobb eséllyel válnak magántanulóvá és megnő az esély, hogy munkanélküliek lesznek. A felnőtt romák 70 százaléka munkanélküli, és csak 5 százalék tanul tovább. Sokan közülük már az általános iskolát sem végzik el.

A hátrányos helyzetet újratermeli az is, hogy a roma gyerekeket sokszor elkülönítve, rosszabb körülmények között oktatják. Nehéz beletörődni abba, vagy nem is lehet, hogy a 21. században minden második magyar felnőtt nyíltan vállalja azt, hogy idegenkedik a cigányoktól.

Ma ott tartunk, hogy Magyarországon nem szégyen rasszizmusba hajló véleményeket nyíltan vállalni és hangoztatni. Egyre nagyobb nyomás nehezedik rájuk pl. munkanélküliség – ebből eredő tétlenség, szegénység, reménytelenség, létbiztonság. Erre aztán ráépülnek a különböző deviáns viselkedési, magatartási formák (bűnözés, lopás, agresszivitás... stb.).

A szegénység társadalmi korlátokat állít fel az embercsoportok között és ezeket nagyon nehéz átlépni. A szegénység akadálya lehet a megfelelő iskolai végzettségnek és az alacsony iskolai végzettség konzerválja a szegénységet, minden szempontból. Ennek következménye a munkanélküliség, mely a szegénység forrása.

A foglalkoztatottság szintje az iskolai végzettséggel van kapcsolatban. A cigányság nagy hányadának alacsony iskolázottsága akadálya a munkába állásnak. Így sajnos a szegénységben élők gyerekei is szegénységben élnek, elszigetelve a jövőtől is.

A megfelelő iskolázottság híján a gyerekeket olyan viselkedési, szociális és egészségügyi hátrányok is sújtják, amelyek miatt felnőttként is elkerülhetetlenül szegények lesznek.

A szegény gyerek legtöbbször nem jár iskolába. így nincs módja elsajátítani sem a legfontosabb ismereteket, sem pedig a társadalmi beilleszkedéshez szükséges alapvető viselkedési mintákat.

Élete, helyzete olyan torz, mint a sivatagba kiültetett cserje. Ha nem kap elengedő vizet, hamar elszárad.

Aki a szegényeket pártolja, annak Isten ítélőszéke előtt könnyű dolga lesz.

Nálunk Magyarországon a magas születésszámot nem a magyar nők, hanem a 14-15-16 évesen szülő cigány nők adják. Mert ők úgy gondolják és ezt közhírré is tétetik, hogy majd a magyar állam a segélyekből és a különböző juttatásokból eltartja őket. Magyarország halálát a gyorsan szaporodó, többségében dolgozni, tanulni, kulturálatlan, alapvető tudással sem rendelkező cigányok okozzák. A cigányság munka nélkül akar jól élni. És egyre jobban nő az ellenséges érzület többségi társadalommal. A cigányok nem csak az állammal szemben állnak ellen, hanem saját maguk kiművelésének ellenségei. Ami, az országnak óriási gondot, problémát fog jelenteni. Előbb utóbb a sok lúd disznót fog győzni. Az állam deficitese lesz, gazdaságilag Összeroppan, és bevégeztetett. Alulképzettség nagyfokú munkanélküliség a cigányok széles tömegeit érinti. Olyan embereknek fizet feleslegesen, aki nem tudja megmondani, hogy miért kapta. A probléma csak az, hogy a fejlett európai országok egymást akarják lepipálni a túlzott kedvező törvényeikkel, jogrendszerükkel, kedvességükkel, barátságukkal, intelligenciájukkal, közben nem veszik észre, hogy a saját csapdájukba sétálnak bele úgy, hogy más idegen alulképzett alacsonyabb intelligenciával rendelkező kisebbségeknek lesznek szolgái. Az az ország megadja magának a kegyelemdőfést.

Bátran kijelenthetem, hogy azok a szakemberek, akik a romákat korosztálytól függetlenül tanítani, oktatni, nevelni akarják, azért, hogy a kisebbség belekóstoljon egy minőségileg jobb, tartalmasabb életbe, élete legkeményebb fájába vágja a fejszéjét. Akik pedig kedvesek, barátságosak, segítőkészek, ezért cserébe nem kapnak semmit, bolondnak nézik őket. Azok az oktatók, nevelők, akik bátorzkodnak a cigányokból szakembert nevelni, utálják, gyűlölik őket.

Sajnos a buta embereket nem lehet segíteni, mert félre értik a segítséget. Elhiszik magukról, hogy milyen okosak. Tanulni dolgozni nem akaró, trehány emberektől mindenki igyekszik megszabadulni, az ilyen emberek senkinek nem hiányoznak.

Csak a múltra lehet építeni és megérteni a jövőt. Nem tudjuk a jövőt megnyerni, ha nincs erős történelmi alapunk, ha nem tudjuk, hogy kik vagyunk és honnan jöttünk. Ez az én hitvallásom

10. sz. táblázat

Korösszetétel, eltartottsági ráta, öregedési index nemzetiségek szerint, 2011. – KSH

Megnevezés	Magyar	Roma (Cigány)	Német
Korösszetétel %			
0-14 éves (A)	14,3	32,4	10,1
15-59 éves (B)	61,2	63,0	62,6
60-éves (C)	24,5	4,6	27,2
A gyermeknépesség eltartottsági rátája (A/Bx100)	23,4	51,5	16,2
Az idős népesség eltartottsági rátája (C/Bx100)	40,0	7,3	43,5
Az eltartott népesség rátája	63,4	58,8	59,6
Öregedési index (C/Ax100)	171,2	14,2	268,8

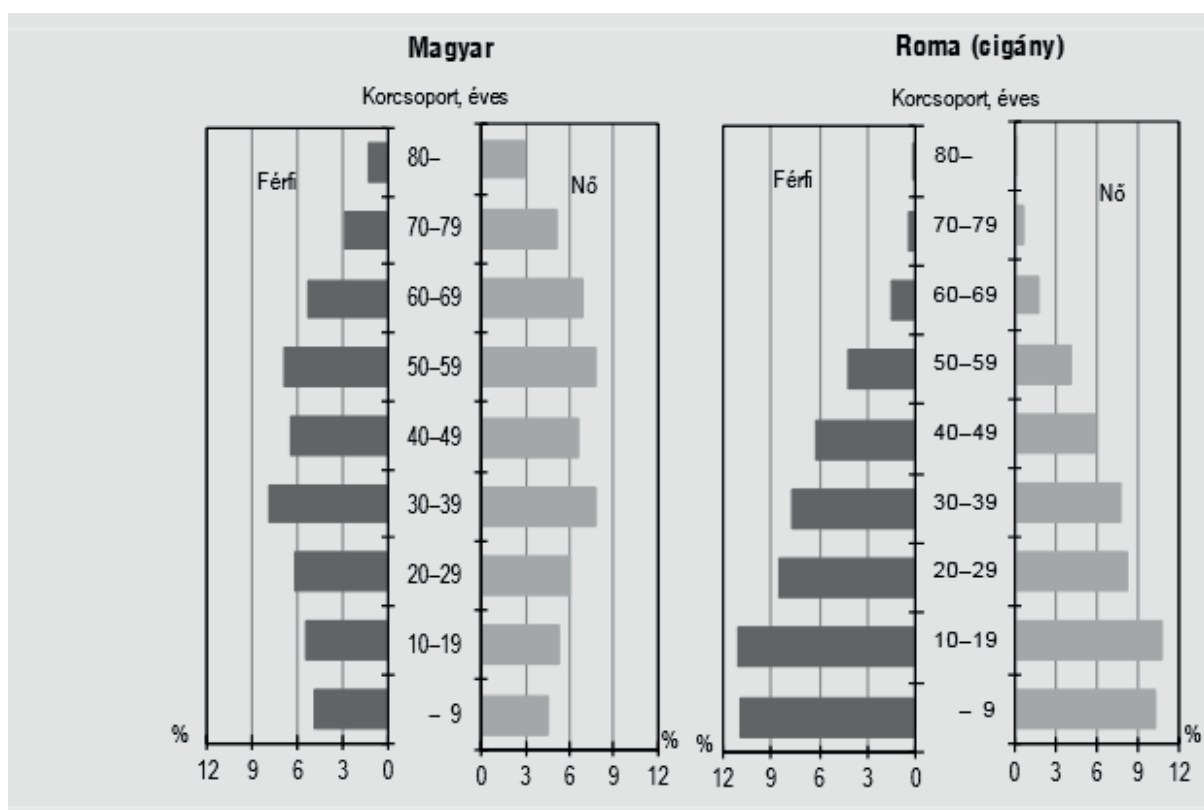
MI AZ ÁTLAGÉLETKOR, ÉS MENNYI EZ MAGYARORSZÁGON?

Miért van különbség a férfiak és a nők átlagéletkora között?

A polgári társadalom nem hunyhatott szemet e csoportok rossz egészségügyi viszonyai felett. Ennek két oka volt, egyrészt a felvilágosodás és a humanizmus, az emberek közötti esélyegyenlőség eszméi terjedtek Kelet-Közép-Európában, másrészt a járványok terjedése nem állt meg a nyomornegyedek határán, így a polgári társadalom egésze veszélyeztetve volt a rossz egészségügyi körülmények között élő emberek körében kitörő betegségektől. A cigányok letelepítéséről szóló 1916-os belügyminisztériumi rendelet 10. §-a így rendelkezett: „ (...) a községi előjáróság (városi hatóság) a nyilvántartott cigányok mindenikét községi (kör) orvos útján – állandó szigorú egészségügyi ellenőrzés alatt tartja (...)”.

A szegénység és a rossz életkörülmények miatt a romák várható élettartama 10 évvel kevesebb, mint a magyarországi átlag, és bizonyos betegségek is gyakrabban fordulnak elő a romák körében.

Az alábbi KSH adatokon jól látszik, hogy a romák esetében lényegesen magasabb a gyermekkorúak aránya, mint a nem roma lakosság körében. A felnőtt lakosság esetében ez az arány fordított, ami valóban igazolja, hogy a romák körében az átlagéletkor alacsonyabb.

A népesség aránya nem, korcsoport és nemzetiség szerint, KSH 2011

A kutatók szerint azok a települések, városrészek, melyekben nagyobb számarányban laknak cigányok, általában szegénynegyednek számítanak. Budapesten a hetvenes évekig a szegény cigányok többsége telepeken, a peremvárosok földszintes bérlakásainak szoba-konyhás, egyhelyiséges lakásaiban élt. Családi házban a jobb módú cigány családok laktak, a magas státusú körzetek társasházi, családi házi, villa-lakásaiban alig voltak cigányok találhatóak.

A népesedéspolitikai program célul tűzte ki, hogy 1975 végéig az állam önálló lakáshoz juttatja a három- és többgyermekes családokat. Ez és a cigánytelepek felszámolására irányuló akciók következtében az új lakótelepeken (ahol a hetvenes évek közepéig nem kaptak lakást cigányok), illetve a leromló pesti kerületek (leggyakrabban a VI-IX. kerület) bérházainak szoba-konyhás, udvari lakásaiban a budapesti cigányok tömegeinek utaltak ki lakásokat.

Az 1971-es vizsgálat idején a 320 ezer cigány lakosból még 210 ezer élt cigánytelepen, a város vagy a falu peremén lévő utcákban, ahol hiányzott a tiszta víz, a megfelelő út, a házak vizesek, lakásra alkalmatlanok voltak. A telepen lakó cigányok aránya Budapesten volt a legalacsonyabb (30 százalék), a vidéki városokban és a községekben arányuk közel azonosnak mutatkozott. A telepfelszámolási akciók következtében a telepen élő cigányok aránya 1994-re 13,7 százalékra csökkent,

A cigányok legtöbb csoportjának életét elsősorban a hiány jellemzi, a megfelelő kereset és jövedelem, a jó lakás, a kielégítő ruházkodás és étkezés, az egészséges ivóvíz, az iskolázottság és a nem cigányokkal való versenyképesség hiánya. (*Kemény István A magyarországi cigányok helyzete. Beszámoló, 1976.*)

Az emberek fizikai és társadalmi életesélyeit leginkább a társadalomban elfoglalt helyük határozza meg. Nem mindegy, hogy valaki milyen lakásban lakik, mit és mennyit eszik, milyen iskolába jár, hány gyermeke születik, várhatóan mennyi ideig fog élni.

EPILÓGUS: A CIVILIZÁLT EMBER MAI KÉPE

Bármennyire is csodáljuk az emberi társadalmat, el kell ismernünk, hogy az embereket egymás gyűlöletére sarkalja. Mégpedig abban az arányban, amelyben érdekeik kereszteződnek, s arra kényszeríti őket, hogy látszólag kölcsönös szolgálatot tegyenek egymásnak. Valójában azonban csupa elképzelhető rosszat tesznek. Minden egyes ember csak előnyt lel a másik bajában. Alig van olyan gazdag ember, akinek kapzsi örökösei gyakran tulajdon gyermekei ne kívánnák titokban a halálát. Alig van olyan hajó a tengeren, amelynek veszte ne jelentene jó hírt valamelyik vállalkozásnak. Vagy olyan nép, amely ne örülne szomszédai nyomorúságának. Az egyik ember vesztesége majdnem minden esetben, a másik szerencsáját jelenti. Az őskorban, ha a vadember egyszer evett, békében van az egész természettel, és barátja minden embertársának. Ha megesik, hogy élelmet úgy kell kiverelkednie, sohasem erőszakoskodik, addig, míg össze nem veti a győzelem nehézségeit, élelem másutt való megszerzésének nehézségeivel. Mivel a kevélységnek semmi helye harcban, néhány ökölcsapással minden elintéződik a győztes nyugodtan ehet a legyőzött másfelé próbálkozik utána megint szent a béke. De a társadalom embereinek, sokkal bonyolultabbak a dolgai. Először is az a kérdés, hogy szerezze meg a szükségest, azután a fölösleget, még később kerülnek sorra a különböző élvezetek, majd a roppant vagyonok, az alattvalók, rabszolgák. Ebben már nincsen megállás. Amellett az a legfurcsább, minél kevésbé sürgetők a természetesek, a szükségletek, annál hevesebbek a szenvedélyek. És ami még ennél is rosszabb, annál jobban nő a képesség ezeknek a kielégítésére. Így aztán ha nem is

magának az emberi életnek, de ember legalább a civilizált ember titkos becsvágyának az erkölcsi képe.

„Nincs vadállat, amely aljasságban túlnem az emberen, ha a hatalomvágy úrrá lesz szenvedélyein.”

(Plutarkhosz)

Lóvásár valamikor az 1940-es években (Escher Károly felvétele)

Forrás: <https://ntf.hu/index.php/2017/03/02/a-koborcigany-es-a-lo/>

ÁLLAMPOLGÁRI KÖTELEZETTSÉG A MÚLTBAN

Az **1848-as magyar szabadságharc** után is elmondható, hogy a városoknak megvolt a maguk cigánytelepe, Győrben ezt például „cigánylaposnak” hívták. E házak építőanyaga erősen függött a vagyoni helyzettől, gyakorta fából készültek, vagy vályogból. A vándorcigányok a közismert sátrakban laktak.

A rendelet a hosszú tartamú háborúra (I. világháború) hivatkozott, mely fokozott mértékben követeli meg, hogy mindenki tőle telhetőleg teljesítse az állammal szemben kötelességeit. A törvény bevezetésének szövege erkölcsi kérdésnek tekintett valójában jogi kérdéseket: „A kóbor (sátoros) cigányok a béke idején is általában csak szórványosan felelnek meg állampolgári kötelességeinek. Jórészt kivonják magukat a katonáskodás és az adózás alól. A nemzeti vagyon gyarapításához csak elvértve járulnak munkájukkal és szükségleteiket csak kis mértékben fedezik keresményükből, mert ahhoz legnagyobb részben az emberek könyöradományaiából, sőt – mint a tapasztalat mutatja – igen gyakran tiltott módon jutnak.”

Venne, Adolf van der (1828-1911): **Vándorcigányok**

CIGÁNY MESTERSÉGEK, KULTÚRA, TELEPESEDÉSI OKOK

Kovácsmesterség

A fémek megmunkálását – és ezen belül is elsősorban a kovácsmunkát – a legősibb cigány mesterségek között tarthatjuk számon. Való igaz is, hogy magyarországi felbukkanásuk első pillanatától fogva összekapcsolódik a cigányok neve a vasművességgel: a kovácsolás mellett a fegyverkészítéssel és hasonló munkákkal.

A 18. századtól kezdve megszorodó levéltári források arról árulkodnak, a környezet a romák szolgáltatásait vette igénybe, alkalmasint pedig a hatóságok az ugyancsak vasmunkákkal foglalkozó céhek érdekeit védelmezték a cigányokkal szemben.

A befogadó közösségek részéről valóságos igény mutatkozott a cigány fémművesek, főleg a kovácsok munkája iránt. Az igényt elismerték a letelepedést és a szabályozást célzó központi rendelkezések

Cigány kovács, Bánffyhunyad, Kalotaszeg, 1975

Teknőfaragás

Teknőfaragás, Baranya megye, 1895 körül. Nagyszokolyai Béla gyűjt.

Kosárfonás, teknővájás

Képek forrása: Facebook

Cigányzene

A cigányok zenéjükkel meghódították a nemzet rokonszenvét úgy, hogy már a hatvani országgyűlésen (1525.) is cigányzenészek voltak hivatalosan felfogadva. Mint kémek nem egyszer nagy szolgálatokat tettek az országnak. A muzsikus cigányok iránt nagy volt kereslet, többek között a toborzó katonák részéről.

A 18. század végétől a cigányzenészek nélkülözhetetlenné váltak nemesek, parasztok, városiak és falusiak számára, azonban „a cigányzene, ami már eddig is a magyar arisztokrácia csodálatának és elismerésének tárgyát képezte, ... most nemzeti kultúránk részévé lett” – írta *Liszt Ferenc*

Ökrös Oszkár cimbalomszóló: kép forrása: Youtube

Botolótánc

A botolónóták az úgynevezett botolótáncok kizárólagos zenei kíséretét szolgáltatják. Az ötvenes évek kiváló néptáncutatói, *Martin György*, *Pesovár Ernő* fedezték fel e táncot Szatmárban, Beregben és a Nyírség keleti részén. Noha e régi, kelet-európai, fegyveres-botos táncot a vidék magyar pásztoraitól is gyűjtötték, legrégebbi típusait a cigányok őrizték meg. Két típusa: a két férfi által táncolt párbajszerű és az egy férfi és egy nő által táncolt páros forma.

A **botolótánc** leginkább két férfi küzdelmének eljátszását jelenti egy lányért vagy asszonyért, mely során szimbolikusan, botokkal a kezükben csapnak össze. E tánc jelentősége a közösség szemében az, hogy melyik táncos a legférfiasabb, a legügyesebb, ki kezeli legmívesebben a botot.

Botoló. Forrás: facebook/ciganytanc

Táplálkozás (punya)

A punya liszt, víz és élesztő összegyúráásával készült kenyér. A hagyomány szerint e nagyon finom ételt nem szokás késsel vágni, csak kézzel törni. A szóbeszéd szerint a romák fogyasztják a sünt és az ürgét. A vándorló életmódot folytató csoportok igen nagy leleményességgel használták ki a természet adta táplálék-lehetőségeket.

Cigánytelepek

Bármennyire is azt akarták a hatóságok a 18. században, hogy a cigányok házai a települések belsejében, a lakosok házával egy sorban épüljenek, ilyesmire kevés példa akad forrásainkban. Az elkülönült megtelepedésnek nem feltétlenül az előítéletek voltak az okai: szerepet játszottak ebben az is, hogy a cigány kovácsok tűzveszélyes mesterséget folytattak és ezért – miként a fazekasok – csak a város szélén, a házaktól távol lakhattak. Így az utcák végén találkoztunk a cigányok házaival.

Az 1893-as és 1909-es statisztikai vizsgálatok alapján lehetséges a cigány lakosság lélekszámának vizsgálata. Az I. világháborús rendelkezések következményeként elkészített cigány-összeírásnak sajnos nincs országos összesítése. A két világháború között hasonló felmérésre nem került sor.

A korszakban senki nem tudott pontos választ adni arra a kérdésre, hogy kit tekintünk cigánynak. Az összes eddigi és napjainkig tartó felmérésnek, statisztikának, kimutatásnak sarkalatos pontja ez. Amíg a kóbor vagy vándor cigányok számát megközelítőleg pontosan össze lehetett írni, addig a letelepedett romák létszámának pontos megállapítása éppen a fenti kérdés megválaszolásának hiányában volt lehetetlen.

AFORIZMÁK

- A boldogság lényege bennünk van.
Az elrendezett tudásban és a lélek tisztaságában. (*Arisztotelész*)
- Ha meg akarod változtatni a világot, először magadnak kell megváltoznod olyanná, amilyenné szeretnéd látni azt. (*Dalai Láma*)
- Ahol most tartasz, abban benne van, amit eddig csináltál. Semmi sem egy pillanat alatt történik. Mindennek előzménye van.
- A magad tudatlanságba hagyása a legnagyobb véték a világon, amit elkövethetsz önmagad ellen, életed során.
- Első lépéssel kezdődik minden hosszú út.
- Amit nem fog meg a kezed, azt a szád hiába várja. (*Szomáli bölcsesség*)
- Ha valamit nem akarsz megtenni, az egyik kifogás ugyanolyan, mint a másik. (*Zsidó közmondás*)
- A tapasztalatlan ember hisz minden szónak, de a tanult, eszes meggondolja lépteit.
- A képzett ember sohasem lesz olyan kiszolgáltatott, mint a tudás nélküli. Csak a tanult ember lehet igazán szabad, csak ő tudja sorsát irányítani.
- Meg kell tanulni a társadalom szabályai szerint élni, és rátalálni a helyes útra.
- Az ember képes átélni a változást, ha tudatában van annak, hogy mit veszíthet.
- Mindig legyen előtted út, fújjon mindig hátad mögül a szél, és ha újra találkozunk, hordozzon tenyerén az Isten! (*Régi ír áldás*)

Kiadja: Összefogással Barcikáért Egyesület

A könyv kiadását támogatták: Demeter Zoltán, Szitka Péter

Lektorálta: Parázs István

Nyomda: Litoplan Kft, Kazincbarcika

TARTALOMJEGYZÉK

Ki is vagyok én?, aki e könyv megírására vállalkozott	2.
Előszó	4.
Roma nemzet	7.
A cigányság történelme	9.
A cigánylakosság helyzete, térségek, különbségek	12.
A cigányok történelme Magyarországon	13.
Oktatási kérdések	18.
Sajátos oktatási kérdések	18.
A roma fiatalok oktatásáról, neveléséről	19.
Gondolatok az oktatás néhány területéről	21.
A romák iskolázottsága és társadalmi helyzete, mobilitása	24.
Óvodáskor, felzárkóztatás	27.
A kultúra, amit sikerként, vagy kudarcként élhetünk meg	29.
Ha a fiatalok gondolkozása helyes úton halad	31.
Vélemények, tapasztalatok a cigány fiatalok, felnőttek tanulásról	32.
Ismeretlen levélíró levele a romáknak	35.
Szegregáció és integráció fogalma	37.
Szegregáció és integráció életünkben?	38.
Iskolai szegregáció típusai és jellemzői, kialakulásának okai	39.
Magyarországi helyzet. A rendszerváltás után	41.
Foglalkoztatottság	42.
A romák szociális helyzete hazánkban a 21. század első felében	43.
A romák műveltsége, magatartása, erkölce	44.
A romák magatartása	45.
Negatív előítéletek, sztereotípiák	48.
Nem megnyerő osztálytársak	50.
Iskolai végzettség szerepe – Isten segítségével	51.
Nevelési tapasztalatok (1.)	52.
Nevelési tapasztalatok (2.)	54.
Pedagógiai lépések	55.
A vallás és a romák	57.
Cigány képzőművészet, irodalom és zene	59.
Társadalmi beilleszkedés	63.
Verseny okozta kirekesztés	64.
Tények?	66.
Mi az átlagéletkor, és mennyi ez Magyarországon?	68.
Epilógus: A civilizált ember mai képe	69.
Állampolgári kötelezettség a múltban	71.
Cigány mesterségek, kultúra, telepesezési okok	72.
Aforizmák	75.

Kiadja: Összefogással Barcikaért Egyesület-2025.
A könyv kiadását támogatták: Demeter Zoltán, Szitka Péter
Lektorálta: Parázs István
Nyomda: Litoplan Kft, Kazincbarcika

ISBN 978-615-02-4476-1